

LETO XV
ŠTEVILKA 75
30. april 2009

LIPNICA

Glasilo Občine Moravske Toplice

FOTO: Sonja VÖRÖS

UVODNIK

Za kar 32 strani se je nabralo gradiva. Ob prazničnem »poročevalskem delu« smo nekaj več pozornosti namenili temam:

- S slovesnostjo v Motvarjevcih smo v občini proslavili madžarski narodni praznik, poročla Sonja Vöröš,
- Občinska uprava izčrpno obvešča v svojem delu in delu občinskega sveta,
- Energija – Miša Cipot se je lotila obnovljivih virov energije,
- Odpadki – župan razglablja, kako jih bomo sortirali v prihodnje; objavljamo tudi razpored odvoza kosovnih in posebnih odpadkov v juniju,
- Kvaliteta vode – objavljamo poročili dobavitelja in nadzornikov,
- Problematika kmetij – Geza Grabar sporoča dobro novice: Berdenovi iz Filovec ne bodo prodani! Mnogi kmetje pa tudi zaradi zamud pri plačilih države s težavo povežejo konec s koncem ...

Tu so še »poročila« o dejavnosti najmlajših in najstarejših (DU je dobilo novega predsednika, društvo vodi Karel Mekicar), športnikov, društev, pohodnikov ...

Naj posebej opozorim na javni razpis za občinska sredstva – področje športa (str. 17) in razpis DU (str. 25).

Lipnica bi morala izhajati pogosteje.

Ludvik Sočič, odgovorni urednik

MOTVARJEVCI – Kulturni program proslave ob madžarskem narodnem prazniku so pripravile domače kulturne skupine. Na sliki: nastop pevk KTD Ady Endre Prosenjakovci.

Podprto z donacijo Norveške preko Norveškega finančnega mehanizma

ODVOZ KOSOVNIH IN POSEBNIH ODPADKOV

bo letos v naši občini potekal
V MESECU JUNIJU.

Zbiranje kosovnih odpadkov:
od 8. do 17. junija 2009

Zbiranje nevarnih odpadkov:
sobota, 13. junij 2009

RAZPORED objavljamo na 24. strani glasila.

LIPNICINO SPOROČILO OB DNEVU ZEMLJE
Dopustimo Zemlji, da nas nahrani in preživi!

V SLIKI IN BESEDI

FOTO: Snijka VORNOŠ

MADŽARSKI NARODNI PRAZNIK – Na proslavi v Motvarjevcih so nastopile številne skupine, tudi plesalci domačega KUD.

FOTO: Ludvik SOČIČ

GOSTIŠČE OAZA V OAZI ZDRAVJA – Gostinski lokal je povsem spremenil podobo nekdanje gramoznice in že privablja goste.

SVETOVNO PRVENSTVO MODELARJEV – V bližini Moravskih Toplice se je sredi marca merilo 79 tekmovalcev iz 13 držav.

MNOŽIČNI POHODI – Po gorički Sladki poti je letos v prijetnem pomladnem vremenu krenilo kar 260 pohodnikov.

DAN MAMIC, VSEH ŽENA – V Bogojini so najmlajši nadvse pristrčno pozdravili mamice in babice ob njihovem prazniku.

DITEČI VUZEN V VIVATU – Z razstavo v hotelski avli in celotedenskim programom so otroci iz naših vrtcev tudi letos poživili hotel Vivat.

RAZSTAVA – TD Martin v Martjancih že vrsto let prireja velikonočne razstave.

REMENKE, REMENKE ...
Z njimi zaznamujemo velikonočne praznike.

V PRIHODNJE: DRUGAČNO RAVNANJE Z ODPADKI

Zavedajoč se vse večjega problema onesnaževanja okolja, pri čemer so odpadki eden največjih problemov današnje civilizacije, je tudi Slovenija, čeprav morda nekoliko prepozno, sprejela zavezujoče usmeritve v okviru t. i. operativnih načrtov ravnanja z okoljem, katerih sestavni del je tudi *Operativni načrt ravnanja z odpadki*. Ta povzema evropske smernice in uredbe, ki zahtevajo od sleherne države, da uredi ravnanje z odpadki tako, da jih bo na koncu čim manj pristalo na odlagališčih, kar pomeni, da se jih na različne načine obdelava in sortira, da se jih čim več ponovno koristno uporabi.

Način, kako se je država lotila te problematike, je sicer dokaj specifičen, saj v osnovi še vedno ni razrešen problem sežiga odpadkov, kar bi trajnostno rešilo uničenje t. i. lahkih frakcij, ki so primerne za sežig, s čimer bi bil delež odpadkov, ki po sortiranju ostanejo na odlagališčih, dejansko manj kot 20 % vseh odpadkov.

kljub temu, da ne moremo biti zadovoljni s tem delom pristopa k ravnanju z odpadki na državni ravni, pa smo na drugi strani lahko zadovoljni, da je država uspela z operativnim načrtom prisiliti lokalne skupnosti, ki so odgovorne za ravnanje z odpadki, da se formirajo t. i. regijski centri za ravnanje z odpadki, kjer naj bi pristali vsi nenevarni odpadki z območja določene regije, s čimer bi se znatno zmanjšalo nekontrolirano odlaganje odpadkov v okolje in omogočila racionalna uporaba sekundarnih surovin iz ločeno zbranih frakcij in po mehansko biološki obdelavi odpadkov.

V okvir regionalnih centrov s kvalitetnim pristopom ravnanja z odpadki v Sloveniji gotovo sodi tudi regijski center za ravnanje z odpadki v Puconcih, katerega prva faza je bila izgrajena v zadnjih dveh letih, pred nami pa je izgradnja zahtevne druge faze, ki naj bi bila dokončana v naslednjih dveh letih.

Namen izgradnje Regijskega centra za ravnanje z odpadki v Puconcih je, da se od sedanjih približno 40.000 ton odpadkov na letni ravni, kolikor se jih zbere v 27 pomurskih občinah in odloži na odlagališče, količina le-teh po izgradnji druge faze centra za ravnanje z odpadki, zmanjša približno na četrtino sedaj odloženih odpadkov. Na letni ravni danes sleherni posameznik ustvari približno 400 kg mešanih komunalnih odpadkov, pri čemer se obseg teh vsako leto poveča približno za 8 %, kar pomeni, da se bo v dobrih desetih letih količina odpadkov, ki jih bo ustvaril posameznik, verjetno podvojila. To pa bo pomenilo, da bo na regijski ravni okrog leta 2020 ustvarjenih približno 100.000 ton mešanih komunalnih odpadkov.

Ker gre za izjemne količine, ki jih preprosto v naravi brez obdelave ni možno odlagati, je bilo nujno, da se prične z izgradnjo centra za ravnanje z odpadki, ki ima osnovno nalogo, da prek ločeno zbranih odpadkov, kot so: papir, različna plastika, steklo, kovine in drugo, v prvi fazi zmanjša obremenitev odlagališč za približno 30 %, potem pa v drugi fazi, ki sloni na mehansko biološki obdelavi – kar pomeni ločevanje lahkih in težkih frakcij odpadkov in kompostiranje – doseže nadaljnjo možnost uporabe naslednjih 40 % komunalnih odpadkov.

In kje smo v tem trenutku z izgradnjo Regijskega centra za ravnanje z odpadki v Puconcih?

Po dokončani prvi fazi, ki je bila vredna približno 10 mio EUR, pri čemer je 30 % delež bil financiran iz Evropskih skladov, 40 % delež iz državnega proračuna in državnih skladov ter 30 % delež, kar vključuje tudi 20 % DDV, iz sredstev lokalnih skupnosti, so bili v okviru te faze izgrajeni: center za sortiranje ločeno zbranih odpadkov, kompostarna, center za zbiranje posebnih odpadkov (baterije, zdravila, olja ...), zbirni center za ločeno zbiranje odpadkov, upravna zgradba s tehtnico in komunalno urejeni prostor zbirnega centra ter prva faza razširitve obstoječe deponije. V tem trenutku so v prvi fazi izgrajeni objekti v poskusnem obratovanju, kar med drugim pomeni, da je v najkrajšem času predvideno močno povečanje ločenega zbiranja odpadkov ob 12-urnem odprtem zbirnem centru v okviru Centra za ravnanje z odpadki v Puconcih za občane iz vseh 27 pomurskih občin. Ti bodo tako lahko vsak dan od 6. ure zjutraj do 18. ure popoldan sami brez plačila odlagali lo-

čene odpadke na tem zbirnem mestu v okviru Centra za ravnanje z odpadki Puconci. Prav tako pa bo v skladu z dogovorom med podjetjem, ki opravlja zbiranje odpadkov in njihov odvoz, in občinami posebej organiziran tudi odvoz ločeno zbranih odpadkov iz zbirnih centrov v posameznih občinah in naseljih večkrat na mesec oziroma bo dana možnost zbiranja teh odpadkov v okviru posameznih domačij. Čim več bo tako ločeno zbranih odpadkov na lokaciji, kjer se ti ustvarjajo, toliko večja je možnost, da se količina odpadkov, ki bodo pristali na odlagališču, zmanjša, hkrati pa bo to pomembno vplivalo na znižanje cene ravnanja z odpadki.

Vse pomurske občine so v tem trenutku sprejele ali pa sprejemajo investicijske programe, prek katerih potrjujejo svojo nameru za izgradnjo druge faze Centra za ravnanje z odpadki v Puconcih, katerega vrednost je ocenjena na 23 mio EUR, pri čemer bo delež sofinanciranja podoben kot v prvi fazi: 30 % evropski skladi, 40 % država in 30 % lokalne skupnosti. V teh 30 %, ki bi jih naj zagotovile lokalne skupnosti, bo vključen tudi davek na dodano vrednost, ki pa v tem trenutku direktno ni strošek, saj ga lahko lokalne skupnosti poračunajo prek javnega podjetja Center za ravnanje z odpadki, ki je bilo ustanovljeno z namenom upravljanja regijskega centra. Druga faza izgradnje centra za ravnanje z odpadki v Puconcih zajema predvsem sistem mehansko biološke obdelave mešanih komunalnih odpadkov, kjer se v prvi vrsti vsi odpadki delijo na težke in lahke frakcije in potem po posebnih linijah in postopkih sortirajo in obdelajo do te mere, da ostane za odlaganje na odlagališčih približno četrtina vseh komunalnih odpadkov. Druga faza, kot je bilo že zapisano, bi naj bila dokončana v dveh letih, kar pomeni, da bo kompletni center za ravnanje z odpadki v celoti zaživel leta 2012. Do takrat pa bo potrebno storiti vse, da se s sistemom ločenega zbiranja odpadkov čim bolj zmanjša pritisk na odlagališče, ki v tem trenutku še vedno prevzema pretežni del vseh zbranih komunalnih odpadkov.

Dosedanji sistem zbiranja in odlaganja odpadkov se je z izgradnjo prve faze Centra za ravnanje z odpadki v Puconcih dokončno poslovil, zato je pričakovati, da bo cena odpadkov v prihodnje precej višja, saj bodo stroški sortiranja in obdelave odpadkov, kar je pogoj za zmanjšanje količine vseh odpadkov na odlagališčih, bistveno večji – v tem trenutku jih pravzaprav skoraj ni bilo. To pa pomeni, da bo smiselno, da sleherni posameznik razmisliti, ali ni pametneje ločeno zbirati odpadke, ki so, prvič, zastoj – za njih ni potrebno plačati nobenih stroškov odvoza in obdelave – in, drugič, omogočajo, da sleherni posameznik na ta način zniža svoje stroške, povezane s komunalnimi odpadki. V to smer bodo v prihodnje na ravni vseh lokalnih skupnosti, torej tudi naše občine, potekale različne aktivnosti, ki bi naj ljudi na terenu animirale in obveščale o tem, da je smiselno čim več odpadkov ločevati že na izvoru oziroma če se le da, zmanjšati njihov obseg na način, ki ga vsak pri sebi najbolj pozna.

Z regijskim centrom za zbiranje odpadkov v Puconcih smo v Pomurju občine pokazale veliko možnosti za sodelovanje, kar je lahko dober zgled za podobne rešitve tudi na drugih področjih.

Franc Cipot, župan

Prosenjakovci

POZDRAV POMLADI

Da v pomladnem času ob prebujanju narave z nestrpnostjo čakajo na velikonočne praznike, so potrdili tudi organizatorji iz Kulturno-turističnega društva Ady Endre, ki so kot vsako leto pripravili prireditve *Pozdrav pomladi*. Prireditev je bila v delovanju kulturno-turističnega društva, ki je bilo oživljeno pred dvema letoma, nekakšen mejnik, saj je materinsko-velikonočna prireditev potekala v organizaciji novega vodstva društva. Dosedanji predsednik Denis Malačič je namreč zaradi službenih in študijskih obveznosti krmilo društva predal Suzani Kovač, učiteljici na DOŠ Prosenjakovci.

S priložnostnim kulturnim programom, v katerem so nastopili učenci dvojezične osnovne šole ter enote vrtca, pevski zbor društva, v duetu pa še pevki Helena Danč in Marjeta Žilavec ter pevci in humoristi iz Društva pevcev Selo, so zaznamovali materinski dan; z razstavo pirhov, ročnih del ter velikonočnih motivov v okviru društva delujoče sekcije ročnih del, malčkov iz vrtca in učencev I. triade osnovne šole pa bližnje praznovanje velike noči. Tričlanska komisija zunanjih obiskovalcev je razstavljene pirhe tudi ocenila: 1. in 3. nagrada sta pripadli Meliti Gorza, druga pa Eli Kovač. Po stari dobri tradiciji je programu sledilo še družabno srečanje z živo glasbo.

Kot je v kratkem pogovoru za Lipnico dejala nova predsednica KTD Suzana Kovač, bo program aktivnosti 60-članskega društva podoben aktivnostim v prejšnjih letih: prvomajskemu kresovanju bo pletli sledilo 3. srečanje Prosenjakovčarjev, vinogradniška sekcija bo sredi avgusta postavila klopotec, sekcija ročnih del bo septembra pripravila samostojno razsta-

V spomin na 15. marec

MADŽARSKA NARODNA SKUPNOST ŽELI OSTATI VEZNI ČLEN MADŽARSKIH DRUŽIN

V soboto, 14. marca, so pripadniki madžarske skupnosti občine Moravske Toplice v vaškem domu v Motvarjevcih svečano obeležili spomin na dogodke marčne revolucije ter narodnoosvobodilnega boja v letih 1848–1849.

Prireditev ob počastitvi madžarskega narodnega praznika se je začela s svečanim polaganjem spominskega venca pri lesenih nagrobnih stebrih v Prosenjakovcih in Motvarjevcih, nato pa se je nadaljevala v kulturni dvorani vaškega doma v Motvarjevcih, ki je ponovno postala pretesna za vse, saj so na prireditvi poleg domačih predstavnikov bili navzoči tudi številni gostje; Alojz Glavač in Geza Džuban, podžupana Občine Moravske Toplice, dr. László Göncz, narodnostni poslanec, Mária Pozsonc, bivša narodnostna poslanka, g. Géza Kócán, predsednik Slovenske reformatske cerkve, Stane Baluh, direktor Urada za narodnosti RS, Vendel Škaper, predsednik sveta MNSS Občine Šalovci in podpredsednik Sveta PMNSS, Ferenc Horvath, predsednik Sveta MNSS Občine Lendava, Rozalija Totič, predsednica MNSS Občine Hodoš, Szegedi László Endre, svetovalec na veleposlaništvu Republike Madžarske v Ljubljani, župani sosednjih občin na Madžarskem in mnogi drugi predstavniki političnega življenja.

Zbrane je v obeh jezikih pozdravila Leonida Šanca, ki je vodila kulturni program.

Slavnostni govornik Tibor Vöröš, predsednik Sveta Madžarske narodne samoupravne skupnosti Občine Moravske Toplice, se je v svojem govoru spominjal junakov narodnoosvobodilnega boja iz leta 1848, ki so svoje življenje žrtvovali za svetovno svobodo, za odpravo tlačanstva; marčevske mladine, ki je organizirala in sprožila revolucijo, spregovoril pa je tudi o lokalnih težavah, s katerimi je politike skušal opozoriti, da izvedejo potrebne ukrepe za spodbujanje pomurskega gospodarstva in kmetijstva.

»Tu živeči madžarski človek se je večkrat osvobajal. Vlade so prišle, vlade so odšle, vendar je tu živeča madžarska živelj bila zmožna ohraniti krščansko vero, materni jezik in kulturo. Hvala Bogu, da je konec samovladja in je oblast ponovno prešla v roke ljudstva.

vo ročnih del, leto pa bodo 19. decembra zaključili s prireditvijo *Veseli december*. Pod konec leta naj bi tudi letos izdali in v vsako gospodinjstvo razdelili krajevno glasilo *Prosenjakovski list*. Zdaj so v okviru društva aktivne tri sekcije, kmalu naj bi začela delovati še folklorna skupina ter ritmična skupina deklíc.

Geza Grabar

Naše gospodarske razmere v državi nihajo na najvišji točki nestabilnosti, v kolikor prenehajo obstajati delovna mesta, bo postalo vprašljivo tudi preživljanje, kar pa se je že zgodilo. Kmetijstvo in živinoreja sta na kolenih. Usoda človeka, ki živi ob vznožju nekdanje slovensko-madžarske meje, je zelo žalostna.

Pred mnogimi leti je bilo tudi na tem območju življenje lepo, preživetje je bilo zagotovljeno. Tako od vseh izvoljenih politikov, ki so pristojni na tem področju, pričakujemo, da v našem interesu posredujejo, da ta pokrajina ne bo postala Sibirija Slovenije.

Želimo ostati člen v verigi velike madžarske družine, kar dokazujemo z ohranjanjem in negovanjem naše kulture.

Državi Sloveniji se zahvaljujemo za finančno podporo, ki jo zagotavlja za ohranjanje naše kulturne dediščine in tradicije, ter pozdravljamo izjavo g. Pahorja, predsednika vlade, da se finančna podpora za avtohtone narodnosti kljub gospodarski krizi ne bo zmanjševala,« je v svojem govoru poudaril predsednik, ki je nato svoj nagovor zaključil z naslednjimi besedami:

»Ohranimo v naših srcih misli marčevske mladine iz leta 1848, ki je s Sándorjem Petöfijem na čelu, z meči v rokah, vendar s pesmijo v srcih žrtvovala svoja življenja za madžarski narod in svobodo, in živimo z pesnikovimi besedami: več ne bomo sužnji.«

Zbrane je pozdravil tudi Alojz Glavač, podžupan Občine Moravske Toplice, v kulturnem programu pa so sodelovali: pevski zbor Kulturnega društva Ady Endre iz Prosenjakovec, učenci DOŠ iz Prosenjakovec, slavnostni program pa se je zaključil z plesi folklorne skupine Kulturnega društva József Attila iz Motvarjevcev.

Sonja Vöröš

MÁRCIUS 15-KE EMLÉKÉRE

A MORAVSKE TOPLICE MAGYARSÁG LÁNCSZEME AKAR MARADNI A MAGYAR CSALÁDNAK

A Moravske Toplice községi magyarság március 14-én, szombaton a szentlászlói faluotthonban emlékezett meg az 1848-as forradalom és szabadságharc eseményeiről.

A magyar nemzeti ünnep tiszteletére tartott rendezvény, a pártosfalvi és szentlászlói kopjafáknál a kegyelet és megemlékezés koszorújának elhelyezésével kezdődött, majd a szentlászlói faluotthon kultúrtermében folytatódott, amely ismét szűknek bizonyult, hiszen nem csak a magyarlakta falvak képviselői, hanem számos vendég is jelen volt, köztük Alojz Glavač és Geza Džuban, a Moravske Toplice község alpolgármesterei, dr. Göncz László országgyűlési képviselő, Pozsonc Mária, volt képviselőnő, Kócán Géza úr a szlovén református egyház elnöke, Stane Baluh, a nemzetiségi hivatal igazgatója, Škaper Vendel, a MMNÖK Tanácsának alelnöke és a Šalovci Község MNÖK elnöke, Horvath Ferenc a Lendva Községi MNÖK elnöke, Totič Rozalija a Hodoš Községi MNÖK elnökhelyettese, Szegedi László Endre, a ljubljanoi magyar nagykövetség tanácsosa, a szomszédos magyarországi települések polgármesterei és a politikai élet számos más képviselője.

Az egybegyűlteket mindkét nyelven Šanca Leonida köszöntötte és vezette a műsort.

Vörös Tibor, a Moravske Toplice Községi MNÖK tanácsának elnöke mondott ünnepi beszédet.

Az ünnepi szónok Vörös Tibor, a Moravske Toplice Község Magyar Nemzeti Önigazgatási Közösség elnöke volt. Beszédében megemlékezett az 1848-as szabadságharc hőseiről, akik a zarnoksági felzabálásért, a világszabadságért adták életüket, a márciusi ifjakról, akik megszervezték és kirobbantották a forradalmat, illetve a helybeli nehézségekről, melyben az illetékes politikusok figyelmét kívánta felhívni, hogy lépjenek a muravidéki gazdaság és mezőgazdaság fellendítése érdekében.

»Az itt élő magyar ember többször szabadult. Kormányok jöttek, kormányok távoztak, de az itt élő magyar ajkú ember megtudta őrizni keresztény hitét, anyanyelvét és kulturáját. Hála az Istennek megszűnt az egyeduralom, ismét a nép kapta kezébe a hatalmat.

A gazdasági helyzetünk az ország legmélyebb pontjain ingadoz, a megélhetés is kérdésesé válik, amennyiben a munkahelyek megszűnnek létezni, ami már be is következett, a mezőgazdaság, állattenyésztés térdre van kényszerítve. Nagyon szomorú a szlovén magyar volt határ tövében élő ember sorsa.

Évekkel ezelőtt e területen is szép volt az élet, a megélhetés biztosítva volt. Így elvárjuk mindazoktól a megválasztott politikusainktól, akik e téren illetékesek, hogy érdekünkben lépjenek, hogy e terület ne váljon Szlovénia Szibériájává.

Láncszeme akarunk maradni a magyar családnak, ebben bizonyítottunk kulturánk ápolásában és megőrzésében.

Szlovéniának köszönjük az anyagi támogatást, amit nyújt a kulturális örökségünk és hagyományaink megőrzésére, Pahor úr kormányfőnek pedig üdvözljük azt a kijelentését, hogy a gazdasági válság ellenére az őshonos nemzetiségnek az anyagi támogatást nem fogják csökkenteni« – hangzott el az elnök úr beszédében, majd ezekkel a szavakkal zárta be ünnepi beszédét:

»Zárjuk szívünkbe az 1848-as márciusi ifjak gondolatait, akik Petőfi Sándorral az élen kezükben kardal, szívükben dallal feláldozták életüket a magyar szabadságért és a magyar nemzetért, s éljünk a költő szavaival: »hogyan rabok tovább nem leszünk!«

Az ünnepi beszédet követően Moravske Toplicei alpolgármestere Alojz Glavač úr is köszöntötte az egybegyűlteket, majd az ünnepi műsorban fellépet a pártosfalvi Ady Endre Művelődési Egyesület énekkara, a pártosfalvi KAI tanulói, az ünnepi műsor pedig a szentlászlói József Attila Művelődési Egyesület néptáncsoport táncjaival zárult.

A Pártosfalvi Kétnyelvű Általános Iskola tanulóinak és tanárainak ünnepi összeállítása.

A goricskóiak és vendégeik az utolsó helyig megtöltötték a szentlászlói faluotthon kultúrtermét.

MURAVIDÉKEN IS SÖPÖR A GAZDASÁGI VÁLSÁG

A gazdasági válság néhány hónapos késéssel Muravidéken is egyre inkább érezteti a hatását, hiszen csődöt jelentettek a Pomurkából, a Mura pedig 900 embert küld az utcára, eközben az állam is már gondban van, hiszen készítik a költségvetés második módosítását.

A vállalatok megszűnésével, a gyárok lezárásával több munkás maradt munka nélkül és így kérdésessé válik megélhetésük. Kétségbeesésüket egyáltalán nem nehéz elképzelni. Az egyik pillanatról a másikra szegénynek, elesetté válni, emellett biztosítani kell a gyerekek megfelelő iskoláztatását, előre kell teremteni a pénzt legalább az alapélelmiszerekre, ... Nem rózsás dolog, amikor a viszonylagos jólétet fel kell cserélni a nélkülözéssel.

A válságból kivezető út még nagyon homályos, ezért a muravidéki községek és így a Moravske Toplicei község is egyszeri segélynyújtásról döntött, hogy a családok, emberek megélhetését könnyebbé tehessek. A segélynyújtásra csak akkor jogosultak, ha már minden törvényi segélynyújtás forrását kihasználták. Azonban azt, hogy miről élnek majd meg az emberek ma és holnap, senki sem kérdezi...

Az egyszerű emberek, a munkások és a parasztok azok, akik a politikusok csatározásában sérülnek és viselik terhüket.

Mitévők legyünk? Ehez az idétlen helyzethez vagy alkalmazkodunk, és megpróbáljuk mindennapos párbeszéddel könnyebbé tenni, vagy alul maradunk. Mindezzel szembe tudjuk állítani tudatosságunkat és hitünket. Mi képesek vagyunk sok mindenre!

PÁRTOSFALVI ÓVODA

A MURAVIDÉKI KÉTNYELVŰ ÓVODÁK TAVASZI TALÁLKOZÓJA LENDVÁN

A mi óvodánk Pártosfalván van Goricskóban. Az óvodánkban jelenleg kevesen vagyunk, hiszen csak 11 gyermek látogatja ezt a »sárga épületet«, amelyen virágzó fák, magas fenyők, csörgedező patak és tágas rétek vesznek körül.

Óvodánk a Moravske Toplice-i Intézet Óvodái alá tartozik, és büszkéek vagyunk rá, hogy az egyedüli kétnyelvű óvoda vagyunk intézetünkben. Ez azt jelenti, hogy két nyelvet beszélünk: szlovénul és magyarul.

Nagyon büszkéek voltunk szerdán is, amikor annak ellenére, hogy igen kevesen vagyunk, bemutatkoztunk a lendvai közönségnek a muravidéki kétnyelvű óvodák tavaszi találkozásánál, amelyet a lendvai óvoda és a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet szervezett. Nagyon örültünk a meghívásnak, hogy szerepeljünk a programban és azonnal aktívan elkezdtünk készülni az eseményre. Itt nagy segítségünkre volt Toplak Alenka koreográfus, aki egész éven át magyar énekekre és táncokra oktatja a gyerekeket.

Mivel nagyon kevesen vagyunk óvodánkban, a lendvai színház- és koncertteremben a dobronaki kétnyelvű óvoda gyerekeivel együtt mutatkoztunk be. Együtt énekeltünk és táncoltunk, és büszkéek voltunk rá, hogy mi nyithattuk meg a rendezvényt. A gyerekek vidáman, felszabadultan léptek fel és minden félelem vagy lámpaláz nélkül. A fellépésünk a nagy színpadon sikeres volt és boldogok voltunk, hogy szüleink is élvezték fellépésünket és büszkéek voltak ránk.

A kétnyelvű óvodák találkozója már hagyományos rendezvénynek számít, így jövőre is részt veszünk majd rajta. A rendezvény gazdagította a gyerekeket és mindazokat, akik törekedtünk arra, hogy a rendezvény sikeres legyen.

Óvodók:

Bernarda Koroša Pantović, Tea Varga

TISZTELT KOMASZONYAIM, KOMÁIM...

A húsvéti ünnepek elmúltak, ismét a munka a mindennapi teendők, feladatok teljesítésén kell dolgoznom. Húsvét délután eleget téve keresztiszülői feladatomnak meglátogattam keresztgyermekeimet. Ajándékot és piros tojást vittem nekik. Elbeszélgettem velük, ígéretet tettem nekik, hogy jövő húsvét délutánján ismét találkozunk. Kértik keresztányaim és keresztfiaim, hogyha lehet délelőtt jönni majd, mert délután focimeccs lesz. Ez így van minden esztendőn, a nagy focimeccs nem elnapolható. Mondom nekik, hát megpróbálok változtatni, de a templomba is el kell mennem, az istentisztelet pedig minden húsvétnapján tíz órákor van. Én Zsófi keresztanyátok pedig attól félek ilyen nagy napon, a keresztény világ legnagyobb ünnepén, hogy nem lesz ülőhely a templom padjaiban!

Most már azok is templom járók lettek, akiket előb kötélen sem lehetett volna a templomba hajtani és ezért én már kilenckor melegitem padomat. Hát így van nézzik, változó világ, rohanó életmód, ezt megállítani sajnos nem lehet. Így vannak azok a politikusok is, amelyek a választási kampány során jóléteket, meleg ágyot, orvoslást ígértek, most pedig a szegénységről prédikálnak és azt híresztelik, hogy a volt kormány kevés anyagot hagyott hátra számunkra. Így van ez, hosszú haj, rövid ész, hol az agy sérült, ott a test sokat szenved. Ez nem is volna baj, csak az a baj, hogy az ő testük nem szenved, megszenvedjük mi, a munkás és a paraszt. Vadnyugati demokrácia, balkáni bér, európai szabvány! Így volt ez a pártosfalvi teksztil tönkretételénél is, csak mirőlünk az újságok sem írtak anyit, és ajándékcsomagot sem kaptunk. A községtől sem kaptunk egyszeri támogatást, a vállasz a következő volt: jankiáltásunkra a munkaügyi hivatalban majd gondunkat fogják viselni. Oda veszentt az értikpapírunk is, amelyet a teksztil vállalatba fektettünk be. Egyedüli reményünket a mindenható mennyei atyánk fiától várjuk, hogy a tetteseket az élet folyamán érdemük szerint megajándékozza! Vannak politikusok amelyek politikai karrierjük fojában meggazdagítottak, összeharagsolt vagytonukat féltve most a politikából ki akarnak vonulni és a gazdasági szférába fészkelődtek be. De én Zsófi ezt nem nézem ölbetett kézzel, a kivonulást jóvá hagyom, de le kell számolni és ell kell számolni, ez így van rendjén.

Belenéztem a nagymama szakácskönyvébe, amelybe 1920 januárjában a következőt írja: Nehéz idők várnak ránk, de a számítás biztos, túl fogjuk élni ezt is.

Én és a Peti hiszünk abban, hogy ismét lessz jó gombaszezon és a kieső jövedelmet a gombával pótoljuk, így a gazdaság megmarad és nem kell eladni a cifra tehenet! A köserei part alján megtermett gomba megment bennünket a csődtől!

Nohát az érdekeseknél pedig korán beköszöntött az uborkaszezon! Már negyedik hónapja, hogy nincs gyűlis. Hogy mi ennek az oka, nem tudom, de az a hír szívárogo ki, hogy az elit vezetés influenzában szenved, itt már a dolog olyan fázisba van, hogy az oltóanyag sem hatásos, gyógyíthatatlan betegség ez!

Szeretettel,
Zsófi keresztmama

RAGASZKODÁS KULLANCS MÓDRA

Lassan, de csak megérkezik a tavasz, és az idő melegedésével a téli pihenőt tartó élővilág is ébredezni kezd. A kullancsok a hőmérséklet emelkedésével szintén aktívabbak lesznek és bizony március, április folyamán már számíthatunk »támadásukra«.

A kullancs a közhiedelemmel ellentétben nem a fák lomboztatán él. A talajközeli növényzet az igazi otthona. Amíg nem jut vérhez, addig a fűvek, bokrok harmatnedvein tengődik. Az erdőn – mezőn járó emberekre, állatokra, csak úgy »véletlenül« rásodródnak. Nem kedvelik a fényt, a túlzott meleget és a szárazságot, árnyékos, hűvös, nedves cserjések, vadcsapások az igazi otthonuk. Megtalálhatjuk azonban őket bárhol, füves területen, az udvaron, egy csokor mezei virággal, házi kedvencünk pedig a bundáján is hazahozhatja a »váratlan látogatót«. A legrámenősebbek az átmeneti évszakokban. Ősszel energiát kell gyűjteniük a téli pihenőre, tavasszal pedig, mivel tartalékaik lemerültek, minél előbb pótolni kell a hiányt.

Hogyan is kerüljük el a kullancsal való találkozást illetve mit tegyünk ha már egyszer útitársul szegődött hozzánk?

Ajánlatos zártan öltözködni. A felnőttek esetében leginkább az alsó testrészeket védjük, gyermekek esetében pedig az egész testfelületet. Kalapról, sapkáról ne feledkezzünk meg. Pihenéskor, leüléskor, fűben való heverészéskor különösen legyünk óvatosak. A fedetlen testrészeket illatosítsuk be kullancsriasztó szerekkel (használatuk csak a szeren feltüntetett utasítások betartásával ajánlott).

A kirándulás befejeztével vizsgáljuk át a test minden felületét. A kullancs a vékonyabb bőrrel rendelkező hajlatokat kedveli, főleg a térdhajlatban és az ágyék körül. Legyünk figyelmesek, mert a kullancsok még a levetett ruháinkban is elbújhatnak, és csak az újabb alkalomra várnak, hogy megismételjék a testfelületen való sétát és bepótolják az elmulasztott »lakomát«.

Ha a testközeli, kullancsal való találkozásra sor került, nem kell pánikba esni. Az a fontos, hogy minél előbb megszabaduljunk a hivatlan vendégtől. A csípés napján még viszonylag könnyű letépni a bőr felületéről. Azután nyomjuk agyon, pusztítsuk el. Ha a feje beszakad, akkor néhány nap múlva ki fog lökődni, mint egy apró szálla. Viszont, ha a potroha szakad fel, ak-

kor a seben keresztül a fertőzött kullancs béltartalma bekerül a szervezeteünkbe. Ezért nem szabad tűvel, hegyes, vagy lapos csipeszekkel »operálni«. Az a legrosszabb, ha a kullancs kiálló »pocakját« lekenjük olajjal, vagy ragasztóval és spirálisan tekergetni kezdjük. A megrémült állat igyekezni fog még jobban behatolni a bőrbe, emellett pedig a potroh ingerlése fokozottabb öklendezésre készíti, és ezáltal szinte pumpálja testünkbe a fertőzött béltartalmát.

A kullancseltávolítás legjobb módszere, ha kullancseltávolításra alkalmas csipeszt, kanalat használunk. Igyekezzünk minél közelebb a bőr felületéhez megfogni és lassan, óvatosan kihúzni. A potrohát ne nyomkodjuk, és ne sebezük fel!!

Mit tegyünk a csípés után?

Fertőtlenítsük a csípés helyét (jóddal, alkohollal..) és azt 5–6 héten keresztül figyeljük meg. Egy két napon belül általában a

bőr bepírul, de ez a csípés miatt jelentkezik. A fertőzésre utaló körkörös alakú bőrpír 10–20 nap múlva jelentkezhet és már a borreliózis nevű betegség előjele.

A másik tünetegyüttes, amely fejfájás, láz nyirokcsomó duzzanat, izomláz, »nyári influenza« formájában jelentkezik, pedig lehet többek között a kullancs encefalitisz előjele is.

A borreliózis esetén antibiotikus kezelésre van szükség, és az időben felfedezett betegség jó eredménnyel gyógyítható.

A kullancs encefalitisz ellen rendelkezésünkre áll védőoltás, amely alkalmazható gyermekeknél, felnőtteknél egyaránt és hatásos védelmet nyújt a betegség ellen.

Élvezzük a tavaszi napsütést és a természet szépségeit, de a kullancs elleni védekezésről ne feledkezzünk meg!!

Teodora Petraš, dr. med. spec.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Február 26-án megszületett Júlia Panna, az ifjú református lelkész házaspár első gyermeke. Ezuttal a szerkesztőség Isten aldasát, békességet, sok örömet és boldokságot kíván az egész családnak.

PÁRTOSFALVA TAVASZKÖSZÖNTŐ KULTUREST

Április 4-én, szombaton a Pártosfalvi »Ady Endre« Idegenforgalmi és Művelődési Egyesület szervezésében tavaszköszöntő kulturműsorral színesítették áprilisi estjüket.

A rendezvény háziasszonya Kovač Zsuzsi, a nemrég megválasztott Egyesület elnökösszonya volt.

Látogatóikat a szebbnél-szebb húsvéti tojásokkal és a hímzőszakkör húsvéti motívumok bemutatkozásával várták.

A kulturműsorban felléptek a helybeli KÁI tanulói, a helybeli óvodások, az Egyesület énekkara, Žilavec Marjeta és Danč Helena pedig duettes produkciót adtak elő, majd a továbbiakban a Selo-i Egyesület humoristái és énekesei színesítették a programot.

A közönségből összeállított zsűri kiválasztotta a három legszebb kiállított húsvéti tojást és így az 1. helyezést, a legszebb tojás című díjat Gorza Melita az Egyesület alelnökösszonya nyerte el, a 2. helyezést Kovač Ela és a 3. helyezést ismét Gorza Melita érdemelte ki.

A rendezvény további részében látogatóikat élő zenével szórakoztatták.

ORIENTACIJSKI POHOD – ISKANJE ZAKLADA

Gibanje in igra sta otrokovi primarni potrebi. Otrok z gibanjem telesa zaznava okolico, prostor, čas in samega sebe. Ob tem čuti veselje, ugodje, dobro se počuti, pridobi pa si tudi samozaupanje in samozavest.

Pozitivne spodbude so temelj motivacije pri delu z najmlajšimi. Vrtec otrokom vsakodnevno omogoči in jih spodbuja, da razvijejo gibalne sposobnosti in osvojijo gibalne komponente. Gibanje in igra imata pomembno vlogo tudi pri socialnem in emocionalnem razvoju. Pri elementarnih in gibalnih igrah otroci postopoma spoznavajo smisel in pomen upoštevanja pravil igre in se socializacijsko razvijajo.

Otroci uživajo v gibanju in se z veseljem vključujejo v športne in vodene dejavnosti. Potrebna je prijetna klima in vzdušje, za kar morata poskrbeti vzgojiteljica in njena pomočnica. Otrokom morajo biti dani ustrezni izzivi in moramo jim omogočiti, da se dejavnosti udeležijo sproščeno, brez strahu. Dejavnosti morajo biti pestre in prilagojene različnim otrokovim potrebam, zmožnostim in interesom.

Občasna dejavnost pri gibanju je tudi orientacijski pohod – iskanje zaklada.

Prav tega sva se s pomočnico lotili v najini skupini otrok od enega do dveh let. Cilj dejavnosti je bil, da otroci iščejo pot in rešujejo na poti še različne naloge, prilagojene starostni stopnji. Naloge so bile iz različnih področij, kot so: umetnost (glasba, ples), narava, gibanje, jezik. Poleg vseh nalog, ki so jih morali otroci poiskati in opraviti z najino pomočjo, so iskali še zaklad v obliki košarice s čokoladnimi zajčki in pisanicami. Ob tem so otroci morali dobro opazovati, teči na kratki razdalji, skakati, peti, rajati.

Predhodno sem pripravila znake za pot, ki so jih vodili do zakladov. Znaki so bili narisani in označeni s puščicami. Naloge so skušali sami ugotavljati in reševati, s pomočnico sva jim pomagali.

Presenečeni sva bili, saj tako dobrega odziva in motivacije pri otrocih nisva pričakovali. Dobro so opazovali, bili so pozorni na vsak grmiček in ugotavljali, ali jih tam čaka naloga. Vsi otroci so aktivno reševali naloge. Na koncu je bilo najlepše in sledilo je veliko presenečenje.

Na poti so morali narediti najprej pet počepov, nato so skakali kot zajčki. Pot je vodila naprej do glasbenih not, zapisanih na notnem črtovju. Tu me je zelo presenetila deklica, ki je kar naravnost povedala: »Zapeti moramo pesmico o mami!« Na moje vprašanje, kako je to ugotovila, je rekla, da so to znaki za pesmico. Po zapeti pesmici so otroci našli narisane ptice. Pogledali so naokrog in s prstki pokazali na streho in drevesa, kjer so letali in peli ptički. Ptičke smo skupaj tudi prešteli. Sledila je naloga z rajalno igro »Didl, didl, dajčka«. Po trikratni ponovitvi so otroci odkrili narisano smer puščice in malo stran še narisano košaro. Najpogumnejši so zbežali pod grm in obstali pred zakrito koša-

ro. Radovedno so si jo ogledovali. Fantek je hitro odkril košaro. Razveselili so se zaklada in si zraven zaploskali. Skupaj smo si pogledali zaklad, se pogovarjali in se posladkali z bonbončki. Po končani dejavnosti smo odnesli košaro v igralnico. Nato je sledila še igra v peskovniku, ki so si jo sami zaželeli. Ob odhodu otrok domov so zajčka in pisanico odnesli s seboj.

Bil je prelep, bogat in zanimiv dan za otroke in tudi za naju, strokovni delavki. Takih dni bo po tem doživetju še več. Že vnaprej se jih veseliva. Otroci naju vedno znova presenetijo s svojo igrivostjo, znanjem in vedoželjnostjo. Zaslužijo si najboljši, za kar se bova trudili še naprej.

*Suzana Benčec,
vzgojiteljica*

POMLADANSKO SREČANJE DVOJEZIČNIH VRTCEV POMURJA V LENDAVI

Vrtec, od koder prihajamo, se nahaja v majhni vasi Prosenjakovci na Goričkem. V našem vrtcu nas ni veliko, le 11 otrok domuje v »rumeni hiši«, ki je obdana s cvetočimi drevesi, velikimi smrekami, žuborečim potokom in velikimi cvetočimi travniki. Naš vrtec spada pod Zavod vrtcev občine Moravske Toplice in ponosni smo, da smo edini dvojezični vrtec v našem zavodu. To pomeni, da govorimo dva jezika, tako slovenski kot madžarski.

Ponosni pa smo bili tudi v sredo, ko smo se kljub naši majhnosti predstavili občinstvu v Lendavi na SREČANJU DVOJEZIČNIH VRTCEV POMURJA, ki sta ga organizirala lendavski vrtec in Zavod za kulturo madžarske narodnosti. Vabila, da bi sodelovali v programu, smo bili zelo veseli in smo se takoj začeli aktivno pripravljati na ta dogodek. Pri tem nam je bila v veliko pomoč koreografinja Alenka Toplak, ki skozi celo šolsko leto otroke poučuje madžarske pesmi in plese.

Ker pa nas je v našem vrtcu zelo malo, smo se v gledališko-koncertni dvorani v Lendavi predstavili skupaj z otroki dvojezičnega vrtca iz Dobrovnika. Skupaj smo zarajali in zaplesali in ponosni smo bili, da smo nastopali prvi in odprli prireditev. Otroci so nastopali z velikim veseljem in brez vsakršne treme ali bojzani pred nastopom. Nastop na velikem odru nam je uspel in srečni smo bili, da so si nas ogledali tudi naši starši, ki so bili ponosni na nas.

Srečanja dvojezičnih vrtcev je tradicionalno, zato se ga bomo udeležili tudi drugo leto. Prireditev je obogatila tako otroke kot tudi vse, ki smo se kakor koli trudili, da prireditev uspe.

Bernarda Koroša Pantović in Tea Varga, vzgojiteljici

Ženski zbor Marjetice PET LET PREDANE LJUDSKI GLASBI

V okviru Društva upokojencev občine Moravske Toplice so med kar nekaj sekcijami daleč najbolj aktivne pevke, združene v ženskem pevskem zboru Marjetice. Vse od začetka jih vodi in s harmoniko spremlja Štefan Zelko iz Tešanovec.

Njihov ubrani glas se sliši daleč naokrog, saj nastopajo v različnih krajih občine, rade pa se odzovejo tudi povabilom od drugod. Z velikim navdihom in z ubranimi glasovi pojejo iz dna srca, pri tem pa dajejo poudarek ohranjanja ljudske zakladnice, kamor sodijo tudi prekmurske ponarodele in ljudske pesmi. Pevke, katerih povprečna starost je okrog 70 let, imajo v repertoarju zbranega obilo najrazličnejšega pevskega gradiva, blizu 50 pesmi. Med njihovimi najbolj priljubljenimi pesmimi so domače: *Kak je inča fajn bilou, Kak lejpi je den, Lejpa prekmurska dežela, V našon kraji je lipou ...* Čar petja in nastopanja pa dodaja tudi harmonika, katere meh raztegne Štefan Zelko.

Na njihove nastope so že kar abonirani v Sončnem parku Terme Vivat v Moravskih Toplicah, kjer pogosto pojejo hotelskim gostov. Pevke prihajajo iz različnih krajev občine, največ jih je iz Bogojine.

Selo NIMAKI NAVDUŠUJEJO

Že tretje leto na številnih prireditvah doma in v tujini z izvirnimi skeči in zdravim humorjem iz vsakdanjega življenja navdušuje humoristično-dramska skupina *Nimaki*. Deluje v okviru Društva pevcev Selo in s svojo predstavo *Nimaki* pravzaprav zao krožujejo nastope pevcev.

Samo letos so nasmejali občinstvo v Filovcih, Vučji Gomili, Fokovcih in Prosenjakovcih. Zunanji regije so doslej nastopili tudi na tekmovanju koscev v Banjšicah pri Novi Gorici in na prireditvi v Porabju na Madžarskem.

V skupini redno nastopajo Sara Šebök, Marina Balajc, Mario Nemeč, Rok Šebök in Oskar Makari, ki je hkrati tudi mentor, občasno pa še tudi druge članice ali člani pevskega društva. Njihova posebnost je v tem, da skeče pišejo člani skupine sami. Pri tem sta aktivna zlasti Oskar Makari in Mario Nemeč. Njihove najuspešnejše predstave so: pri zdravniku, vaške *tute* Micke in Treze ter debata o nogometu, ki sta jo opravila Pišta in Lajči.

Ob cesti Tešanovci-Mlajtinci OAZA DRUŽINE ŠINKEC

V okviru občinskega praznika septembra lani so ob obnovljeni občinski cesti Mlajtinci-Tešanovci namenu predali tudi manjši gostinski objekt, urejen ob opuščeni gramoznici. Vse to so bili spremljajoči infrastrukturni objekti širše zastavljenega promocijskega projekta Oaza zdravja, ki naj bi ob dokončni realizaciji imela tudi mrežo tematskih poti. Na račun vsebinskega projekta in doživljajsko-turističnega centra v Tešanovcih je občina dobila znatna evropska sredstva.

Kot je ob odprtju gostišča Oaza na ledeno mrzel prvi spomladanski dan dejal župan Franc Cipot, so najemnika objekta, družino Šinkec iz Moravskih Toplic, izbrali z javnim razpisom. Sklenjena je 5-letna najemna pogodba z možnostjo podaljšanja.

Neuradno smo izvedeli, je v objekt občina vložila 140 tisoč evrov, približno tolikšen naj bi bil tudi vložek najemnika, ki je z novim objektom ob preurejeni gramoznici močno obogatil gostinsko, še bolj pa zunajpenzijsko ponudbo v bližnji in daljni okolici; zlasti bogata je ponudba jedi z žara, pic in rib, ki jo bodo dopolnjevali s tedenskimi izbranimi značilnimi prekmurskimi jedmi. Ponujajo tudi izbrana vina domačega vinorodnega okoliša.

Mimo novega gostinskega obrata poteka Panonska pot, tematska pohodna pot z izhodiščem v Moravskih Toplicah, se nadaljuje do Bogojine ter se po obronkih Goriškega sklene na štartnem mestu.

Robi Šinkec, nosilec gostinske dejavnosti, pravi, da bo Oaza odprta skozi vse leto. V

notranjosti imajo prostora za 35 gostov, vsaj dvakrat toliko jih sprejme zunanja terasa na pomolu nad ribnikom. Urejeni ribnik z okoličico pa nudi odlične možnosti za ribolov in druge aktivnosti v naravi. Trudili se bodo za vrhunsko ponudbo jedi iz pristne domače

Drago in Robi Šinkec pred Oazo ob njenem odprtju.

prekmurske kuhinje, kakor tudi vseh drugih jedi.

Sodeč po številu obiskovalcev v prvem mesecu, je bila postavitev gostišča ob ribniku izjemno dobra poslovna odločitev, saj prostora velikokrat primanjkuje že med tednom, da o vikendih niti ne govorimo.

Društvo upokojencev občine Moravske Toplice NOVI PREDSEDNIK JE KAREL MEKICAR

Z več kot 870 člani je leta 1996 ustanovljeno Društvo upokojencev (DU) občine Moravske Toplice najštevilčnejše in najbolj delovno društvo v občini; spada tudi med najbolj aktivna upokojenska društva na širšem območju, saj v povprečju pripravijo dve prireditvi na mesec. Po dveh mandatih uspešnega predsedovanja se je poslovil predsednik Rajko Janjič. Za novega predsednika je bil izvoljen dosedanji podpredsednik Karel Mekicar, za podpredsednico Nada Veren iz Sebebores in za blagajničarko Martina Lihtenvalner iz Moravskih Toplic. Mekicar je tretji predsednik DU občine Moravske Toplice. Prvi, Štefan Makoter iz Moravskih Toplic, je društvo vodil štiri leta.

V poročilu o delu je predsednik Rajko Janjič nanizal blizu 30 različnih prireditev, ki so jih pripravili in uspešno izvedli v letu 2008. Med drugim so pripravili številne razstave, družabna srečanja, pohode in šahovska tekmovanja, ženski pevski zbor Marjetice je nanizal deset samostojnih koncertov in sodeloval na številnih pevskih revijah, tudi na reviji pevskih zborov društev upokojencev Pomurja. Udeležili so se tudi številnih izletov po Prekmurju in Sloveniji, Avstriji, Hrvaški in Madžarski. Tudi lani je društvo razpisalo in izvedlo natečaj *Moj dom lepo urenjen* in podelilo nagrade in priznanje na osrednji občinski proslavi. Med letom so obiskali bolne člane društva in tudi 23 jubilarov. Janjič je prepričan, da je zelo aktivno upokojensko društvo tudi lani veliko pripomoglo k boljšemu počutju svojih članov.

Članstvo je natančno predstavila tajnica društva Olga Gutman iz Vučje Gomile: društvo šteje kar 871 članov, na novo jih je pristopilo 63. Samo letos se jim je pridružilo 41 novih članov.

Ker člani društva prihajajo iz vseh 28 krajev v občini, za učinkovito delovanje društva delujejo štirje krajevni pododbori, v vsakem kraju pa imajo svojega poverjenika. V društvu so zadovoljni tudi z materialno podporo, ki so jo za uresničitev svojih aktivnosti deležni s strani lokalne skupnosti.

V okviru društva delujejo številne sekcije in komisije: socialno sekcijo vodi Karel Mekicar iz Andrejec, komisijo za izlete Jože Reček iz Tešanovec, Olga Gutman komisijo za ekologijo, Ignac Gabor iz Filovec šahovsko sekcijo in Marjeta Maučec iz Bogojine sekcijo ženskega pevskega zbora.

POMURJE MED TRADICIJO IN PRIHODNOSTJO

Človek 21. stoletja mora biti pripravljen, da se ponovno uči od narave, da živi z naravo in da skrbno uporablja naravne vire. K temu ga je pripeljalo spoznanje, da je klasičnih virov vse manj, cene energentov pa so iz meseca v mesec višje. Prav tako nas vse pogostejše naravne katastrofe, kopičenje toplogrednih plinov ter povečanje ozonske luknje opominjajo in trkajo na našo zavest z nujnostjo ekološko primernejšega odnosa do narave. Rešitev oz. zaveznik za boljše življenje v prihodnosti so obnovljivi viri energije. Obnovljivi viri energije so del boja proti podnebnim spremembam, obenem pa prispevajo h gospodarski rasti, ustvarjanju novih delovnih mest ter povečujejo energetske vrednosti. Med obnovljive vire štejemo biomaso, bioplin, biodizel, sončno energijo, fotovoltaike, hidroenergijo, vetrno energijo ter geotermalno energijo.

Pomurje kot regija zavzema 6,6 % celotnega ozemlja Slovenije in ima 121.000 prebivalcev. Kljub temu, da je najslabše razviti del države, imamo dobro razvite naslednje dejavnosti: kmetijstvo, gozdarstvo, gradbeništvo, trgovino, proizvodna in storitvena obrt. V vsakdanjem življenju slehernega Pomurca je osnova dostop do virov energije. Znašli smo se v obdobju, ko so viri energije vse bolj omejeni, cene energentov se višajo, vse bolj pa je ogroženo okolje in podnebne spremembe najbolj občutimo prav mi; spomnimo se, na primer, lanskoletnih poletnih neurij, poplav, pozebe ... Trajnostna, konkurenčna in varčna energija je postala prioriteta našega vsakdanjega življenja. Vsi pa se prav dobro zavedamo, da sodobni viri energije, ki so varčni in okolju prijazni, zahtevajo velika investicijska vlaganja. Po podatkih Lokalne energetske agencije za Pomurje (LEA) v Martjancih, reprezentativne institucije na področju uveljavljanja obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije ter trajnostnega razvoja regije, se v Pomurju trenutno uporablja 44 % obnovljivih virov energije, lesa, geotermalne energije, sončne energije in pridobivanja energije iz toplotnih črpalk za ogrevanje in tehnološko toploto. Preglejmo vrste in značilnosti obnovljivih virov energije.

BIOMASA

V naši regiji je delež biomase zelo visok, najpogosteje je uporabljena lesna biomasa (les iz gozda, odpadni les), uporabljajo pa se še trave, slame, energetske rastline (koruza), rastlinsko olje. Z lesno biomaso dobivamo toploto, ki jo uporabljamo za ogrevanje prostorov ali za proizvodnjo električne energije. Les kot kurivo se predela in uporablja v treh dimenzijah: polena, sekanci, peleti. Najpogosteje uporabljena tehnologija so peči na polena, in sicer so to standardne peči z dodatkom vpihovanja zraka, kar omogoča do 93 % izgorevanja. Učinkovito izgorevanje se je doseglo z ločitvijo zgorevalnega prostora na dva dela. V prvem predelu poteka sušenje in uplinjanje lesa, v drugem pa izgorevanje. Te učinkovite peči omogočajo znižanje onesnaževanja in povečajo izkoristek nad 90 %. Varčne so tudi peči na kurjenje s sekanci: sekanci so strojno drobljen les za samodejno obratovanje sodobnih kotlovskih naprav in omogočajo hitrejšo vplinjavanje lesa. Sekanci se avtomatsko prek polžev transportirajo v kurišče. Celoten proces kurjenja poteka avtomatsko, ročno poteka le polnjenje zalogovnika in odstranjevanje pepela. Slabost lesnih sekancev je v tem, da zahtevajo velik skladišni prostor. V zadnjih letih pa se uveljavljajo peči za kurjenje s peleti, ki so močno stisnjeni, predhodno zmleti lesni ostanki, ki so izenačeni in suhi, kar omogoča kakovostno kurilno vrednost, ki je večja od sekancev. V zadnjih letih se je uporaba lesne biomase v Pomurju zelo povečala, vendar pa večina gospodinjstev lesno biomaso skuri v neekonomičnih kotlih z majhnim izkoristkom.

SONČNA ENERGIJA

Sonce je neizčrpen obnovljivi vir energije, je ekološko čista oblika energije, ker ne onesnažuje okolja in jo imamo v neomejeni količini. V Pomurju je potencial za izkoriščanje sončne energije za toplo sanitarno vodo in električno energijo velik. Vendar pa ni zadostnih pogojev za izkoriščanje sončne energije, saj je sončnih dni pozimi premalo. Po podatkih LEA imamo v regiji vgrajenih 157 sončnih kolektorjev. Sončno energijo izkoriščamo na tri načine: pasivno izkoriščanje – s pomočjo solarnih elementov (okna, prozorni materiali) se sončna energija uporablja za osvetljevanje in segrevanje prostora, aktivno izkoriščanje – sprejemniki sončne energije pretvarjajo sončno energijo v toploto in jo predajo naprej nosilcu toplote, ki je lahko voda, solarna tekočina ali zrak, in fotovoltaike – to je proces pretvorbe svetlobe (sončna energija) neposredno v električno energijo. Proces je okolju prijazen in potrebuje le svetlobo kot vir energije. Sončne celice pretvarjajo svetlobo v enosmerno električno energijo.

Kot zanimivost lahko navedem ugotovitve LEA: če bi v Pomurju imelo vsaj 15 % hiš sončne kolektorje, bi za celo Pomurje privarčevali okrog 800.000 litrov lahkega kurilnega olja ali nekaj več kot 5.000 m³ drv.

GEOTERMALNA ENERGIJA

Geotermalna voda se nahaja na celotnem območju Pomurja v slojnih 'Mura formacija'. Geotermalna voda se nahaja v globini do 1000 m in je t. i. nizkotemperaturni geotermalni vir. To pomeni, da je temperatura vode pod 150° C in se izkorišča za ogrevanje prostorov, agrikulturo, industrijsko uporabo ... V naši občini se na ta način ogrevajo rastlinjaki v Tešanovcih. V geotermalno energijo spada tudi toplotna črpalka, saj za svoje delovanje izkorišča podtalno in površinsko vodo. Poleg tega lahko še deluje na podlagi toplote zraka, toplote akumulirane v zemlji, in odpadne toplote, ki se sprošča pri tehnoloških procesih. Toplotna črpalka je alternativni vir energije, vendar pa se za njeno delovanje porabi velik del električne energije.

VODNA ENERGIJA

V Pomurju je že kar nekaj časa aktualna debata, ali postaviti hidroelektrarne na reki Muri ali ne. Strokovnjaki in okoljevarstveniki ne morejo najti skupnega jezika. Težnja po izkoriščanju vodne energije seveda obstaja in je inovativna, vendar pa moramo dobiti tudi realno oceno posledic izkoriščanja. Ob morebitni izgradnji hidroelektrarn bo padec reke Mure od Šentilja do Veržeja 64 m, posegi v reko in okolico pa bodo ogrozili obstoj rastlinskih in živalskih vrst.

BIOPLIN

V Pomurju bioplinarne predstavljajo obnovljivi vir električne in toplotne energije kot tudi način pridobivanja gnojila. V regiji sta delujoči bioplinarni v Ižakovcih in Logarovcih, v naši občini pa je sporna bioplinarna v Motvarjevcih. Problem bioplinarn je v tem, da se v okolici širi smrad, obstaja nevarnost zaradi ravnanja z različnimi vrstami odpadkov in so mnogokrat sporno umeščene v prostor. Delovanje bioplinarn omogoča plin, ki nastane z vretjem in gnitjem organskih snovi oz. odpadkov brez prisotnosti kisika (anaerobno) v enostavnejše sestavine pod vplivom fermentov, kvasovk. Bioplin pridobivamo iz organskih odpadkov, ki imajo veliko vsebnost dušika, in sicer so to fekalije domačih živali, poljedelski odpadki, gospodinjjski odpadki, odpadki iz živilske industrije, ostanki košnje in obrezovanja rastlin.

ENERGIJA VETRA

Veter je obnovljivi vir energije, ki se uporablja za pogon in za proizvodnjo električne energije. Za delovanje vetrnih elektrarn je potrebna hitrost vetra od 5 do 25 m/s. V Murski Soboti pa je povprečna hitrost vetra 0,82 m/s, kar je dokaz, da nimamo pogojev za izkoriščanje vetrne energije. V Pomurju nimamo možnosti za postavitev vetrne elektrarne, saj je bila v obdobju enega leta primerna hitrost za obratovanje vetrne elektrarne izmerjena le enkrat. Potrebno je dodati, da so bili ti podatki merjeni na neustreznih višinah, na meteoroloških postajah. Če bi merili na ustreznih višinah, meritve prav tako ne bi ustrezale pogojem za delovanje elektrarn na veter. Možnost za izgradnjo vetrne elektrarne bi bila edino na Goričkem, vendar pa se zopet pojavi problem gozdov, ki negativno vplivajo na izkoriščanje vetra. Menim, da v Prekmurju nimamo možnosti za izkoriščanje vetra kot alternativne oblike energije.

BIODIZEL

Biodizel je motorno gorivo, ki ga pridobivamo s kemičnim postopkom iz oljne repe, soje in drugih oljčnic ter žitaric. Lahko pa ga pri-

Anketa med občani VEČINA KURI NA DRVA

Podnebne spremembe, ki jih povzročata človek, so največja grožnja, s katero se sooča naš planet. Velike količine izpustnih plinov, ki jih puščamo v ozračje, bodo dvignile povprečje globalne temperature in povzročile katastrofalne podnebne spremembe. Le-te bodo prisilile na stotine ljudi, da zapustijo svoje domove, in povzročile neverjetne ekonomske, socialne in okoljske katastrofe ... Te in podobne črnooglede ugotovitve, ki jih zasledimo vsak dan v časopisih in drugih množičnih medijih, nam dajo vedeti, da ljudje s svojim načinom življenja mnogokrat škodimo okolju. Naš mačehovski odnos do okolja nam narava pogosto vrača v obliki povodenj, potresov, suš, toč in drugih naravnih katastrof. Vendar pa obstaja tudi dobra novica: vse, kar potrebujemo, je v naših rokah. Moramo postati bolj ozaveščeni o okolju, biti pozorni na stvari, kot je recimo recikliranje odpadkov, uporabljati obnovljive vire energije in s prijaznejšim odnosom do narave investirati v naš boljši jutri.

Tudi sama sem se podala na teren s ciljem, da povprašam naše občane, koliko so ozaveščeni o okolju, globalnem segrevanju ozračja, o uporabi obnovljivih energijskih virov in kaj so pripravljene v prihodnje narediti v tej smeri. Anketa je vključevala tudi vprašanja, kako doma ogrevajo bivalne prostore in ali poznajo Lokalno energetskega agencijo za Pomurje. Sodelovalo je šest občanov: Dušan Perš iz Vučje Gomile, Slavko Kuronja iz Vučje Gomile, Geza Džuban iz Moravskih Toplic, Branko Sladič iz Tešanovec, Nikolaj Cipot iz Tešanovec in Pavel Prelič iz Suhega Vrha.

Dušan Perš

Trije med njimi poznajo in so že slišali za Lokalno energetskega agencijo za Pomurje, 5 občanov doma kuri na drva in 2 od teh kombinirata ogrevanje s kurilnim oljem, 1 občan pa ogreva bivalne prostore s pomočjo toplotne črpalke. 4 anketiranci se zavedajo ogrožanja okolja in nevarnosti, ki izvira iz odvisnosti od fosilnih goriv in 3 v prihodnje načrtujejo izgradnjo sodobnih ogrevalnih sistemov, ki so varčni in okolju prijazni.

Najprej sem povprašala občana iz Vučje Gomile, Dušana Perša in Slavka Kuronjo. Povedala sta, da še nista slišala za Lokalno energetskega agencijo za Pomurje, doma kurita na drva, se ne zavedata ogrožanja okolja od uporabe fosilnih goriv in v prihodnje ne nameravata izkoriščati sodobnih alternativnih virov energije.

Slavko Kuronja

Pavel Prelič

Pavel Prelič iz Suhega Vrha je povedal, da prvič sliši za Lokalno energetskega agencijo za Pomurje. Doma kuri na drva v kombinaciji s kurilnim oljem, zaveda se globalnega segrevanja ozračja in v prihodnje namerava investirati v izgradnjo obnovljivega vira energije.

Geza Džuban iz Moravskih Toplic pozna Lokalno energetskega agencijo za Pomurje, doma ogreva prostore s centralno pečjo in s kurilnim oljem. Zaveda se ogrožanja okolja z uporabo fosilnih goriv in zato v prihodnje namerava vzpostaviti sodoben ogrevalni sistem.

Geza Džuban

Branko Sladič

Branko Sladič in Nikolaj Cipot iz Tešanovec poznata Lokalno energetskega agencijo za Pomurje, a se še nista obrnila po pomoč na agencijo. Družina Sladič doma kuri na drva in s kurilnim oljem, v prihodnje pa nameravajo investirati v izgradnjo toplotne črpalke. Nikolaj Cipot pa je pred dvema letoma začel ogrevati bivalne prostore s toplotno črpalke. Z ogrevanjem je zadovoljen, vendar pa se porabi velik del električne energije, kar se pozna na računu.

Po opravljenih anketah in številnih debatah, ki so sledile, sem ugotovila, da večina občanov kuri na drva, saj je to cenovno ugodno, poleg tega pa imamo v Pomurju obsežne količine gozdov. Občani se dobro zavedajo številnih nepotrebnih izpustov škodljivih plinov v ozračje in po drugi plati prednosti, ki jih prinašajo obnovljivi viri energije, vendar pa obnovljivi viri energije zahtevajo v prvi fazi visoke investicije, ki so jih danes pripravljene vložiti le redki. Finančna kriza, v kateri smo se znašli, ne bo ublažila globalnega segrevanja ozračja. Prav tako se bliža čas, ko bo zmanjkalo obnovljivih virov, zlasti fosilnih goriv, zato je smiselno, da v prihodnje investiramo v izrabo varčnih in obnovljivih virov energije ter poskrbimo, da bodo tudi naši otroci deležni lepot Pomurja.

Nikolaj Cipot

dobivamo tudi z reciklažo odpadnih jedilnih olj ali iz živalskih maščob. Biodizel ima skoraj enako energetskega vrednost kot dizel, ima pa boljšo mazalno lastnost, ki daje motorju daljšo življenjsko dobo. Biodizel je okolju prijazen, saj izpušča v okolje manjšo koncentracijo CO₂ in manj dimnih delcev kot dizel. Sam transport biodizla ni nevaren, saj se v zemlji razgradi v 28 dneh, v vodi pa v nekaj dneh. Biodizel je po mednarodnih kriterijih edino spremenljivo gorivo. V Pomurju se trenutno s proizvodnjo biodizla ukvarja podjetje Itercorn Trading, Jožef Jerič s.p.

Naš osnovni cilj je zagotavljanje kakovostnega bivanja in življenja v regiji. To pa bomo dosegli z učinkovito rabo energije, ki je v regiji postala stalen proces v okviru dolgoročne strategije razvoja energetike in tudi sestavni del energetskega politike na nacionalnem nivoju.

V Pomurju je najpogostejša uporaba fosilnih goriv. Vendar se vsi zavedamo, da so zaloge fosilnih goriv omejene in se počasi obnavljajo, zato moramo razmišljati o oblikah obnovljivih virov energije. V prihodnje je potencial v uporabi lokalne biomase, lesne biomase in s

tem zamenjava zastarelih kotlov na trda goriva s sodobnimi kotli na lesno biomaso, ki so varčni, energetskega učinkoviti in okolju prijazni.

V Pomurju je prihodnost ogrevanja v termalnih virih in v uporabi sončne energije. Sodobni načini pridobivanja učinkovitih virov energije pa so predvsem finančno oteženi in le redki posamezniki se odločajo za investiranje v ta projekt. V prihodnje pa se bomo morali vsi prej ali slej soočiti s tem dejstvom in investirati v izgradnjo sodobnih virov energije, kar se nam bo obrestovalo v prihodnosti. Da bo izgradnja učinkovitih virov energije za posameznika ugodnejša, pa obstaja dober predlog, in sicer izgradnja enotnih tehnologij, katerih vir učinkovite energije bo izkoriščalo več gospodinjstev. Ob odločitvi za izgradnjo sodobnih načinov pridobivanja energije in drugih okolju prijaznih posegov (pasivne hiše) pa se lahko za strokovno pomoč obrnemo na Lokalno energetskega agencijo za Pomurje s sedežem v Martjancih.

Lokalno energetskega agenciji za Pomurje se tudi zahvaljujem za dostop do podatkov.

Intervju z Bojanom Vogrinčičem, direktorjem Lokalne energetske agencije za Pomurje **PRIORITETNO JE TREBA ZNIŽATI PORABO ENERGIJE**

Lokalna energetska agencija za Pomurje (LEA) je institucija na področju uvajanja obnovljivih energetskih virov, učinkovite rabe energije in trajnostnega razvoja. Kakšno je stanje in katere so smernice razvoja v prihodnje, smo povprašali direktorja LEA Bojana Vogrinčiča.

Lokalna energetska agencija (LEA) z sedežem v Martjancih je bila ustanovljena pred štirimi leti, marca 2005. Kakšno je njeno poslanstvo?

Res je, pred kratkim smo stopili v peto leto delovanja in ko se ozremo po prehojeni poti in doseženih ciljih, lahko rečemo, da smo poslanstvo LEA Pomurje uspešno zasledovali in dosegali cilje, ki smo si jih zadali na začetku svoje poti. LEA Pomurje je bila kreirana s ciljem promocije in pospeševanja energetske učinkovitosti (URE) in smotrne uporabe obnovljivih virov energije (OVE) v pomurski regiji. Rdeča nit pri vsem tem je usmeritev k maksimalni stopnji lokalne/neodvisne energetske samooskrbe regije in posledično krepitev blaginje tukaj živečih ljudi.

Vidim, da ste zadovoljni z dosedanjim delom? Torej dosegate cilje, ki ste si jih zadali pred ustanovitvijo?

Vsekakor smo zadovoljni s svojim delom, čeprav se na določenih področjih oziroma v določenih sektorjih zastavljeni scenarij za učinkovito rabo energije (URE) in obnovljive vire energije (OVE) ni razvil po pričakovanjih. Cilji, ki smo si jih zadali na začetku, so doseženi. Izvedli smo vzpostavitev in zagon LEA Pomurje, kar je pomenilo v tistem času pilotni pristop k URE in OVE, tudi na nacionalni ravni. Sedaj imamo namreč na nacionalni ravni že šest delujočih energetskih agencij.

Je vaša naloga predvsem oblikovanje strategije ali svetujete tudi posameznikom, ki se obrnejo na vas z vprašanji?

V bistvu gre za vzporedne aktivnosti, saj so promocijsko ozaveščevalne in svetovalne aktivnosti nujni del implementacije pripravljenih strategij in predstavljajo velik potencial pri doseganju ciljev za URE in OVE. V okviru tega svetujemo tudi posameznikom, ki se obrnejo na nas, ali pa jim svetujemo, na katere naslove se lahko obrnejo za odgovore, ki jih iščejo. Tukaj bi izpostavil projekt NIMSEC, ki je v tem trenutku zelo aktualen in predstavlja sklop strateškega planiranja za doseg trajnostne energetske skupnosti in implementacijo delavnic, seminarjev in izobraževanje ter celo vzpostavitev energetske učinkovitih prikazov. Projekt se namreč izvaja v okviru *Inteligentne energije Evrope* in ne omogoča konkretnih investicij, ampak samo dejavnosti svetovanja in vzpostavitev t. i. razstav sistemov delovanja.

Skušajmo natančneje razjasniti pojme »učinkovita raba energije«, »zelena energija«, »obnovljivi viri energije«.

Ti trije pojmi se zelo prepletajo že v sami komunikaciji na področju energetike, še bolj pa se morajo pri strateškem planiranju, kjer je pomembna njihova prioriteta. Naše stališče glede prioritete se je izoblikovalo pri pripravi energetske vizije Pomurja in sloni na prioriteti energetske učinkovitosti / *učinkovite rabe energije* kot prvem in pomembnem vidiku ter pristopu energetiki. Prioritetno je potrebno namreč znižati porabo energije, poskrbeti da po nepotrebnem ne razmetavamo z energijo in šele nato iskati alternativne vire na pokrivanje potreb po zmanjšani energiji.

Zelena energija bi opredelil kot energijo, ki je proizvedena / pridobljena iz obnovljivih energetskih virov, s tem da se mora upoštevati pri tem izkoriščanju vplive na okolje in spremljati morebitne prekomerne učinke na okolje. V kolikor energija ni pridobljena na okolju prijazen način, t.j. tako, da ne povzroča negativnih vplivov na okolje, ne gre več za zeleno energijo.

Obnovljivi viri energije so potencialni viri energije, ki se jih lahko najde v naravi in nastajajo v naravnih procesih ter njihovo izkoriščanje ne povzroča izčrpanja njihovega izvora. Večina teh obnovljivih virov je namreč posledica sončnega sevanja, s tem da je v Pomurju izjema le geotermalna energija. Na drugi stran imamo energijo iz fosilnih goriv, ki pa v primerjavi z izkoriščanjem OVE ni neizkoristljiv vir, poleg tega pa povzroča zelo širok spekter negativnih vplivov na okolje.

Marsikje v Sloveniji energetske prenavljajo tudi javne zgradbe (vrtce, šole, stanovanjske bloke, upravne stavbe ...). Kako je s tem v našem okolju? V Moravskih Toplicah se, na primer, pripravljajo na gradnjo novega vrtca v naslednjem letu. Bo to energetska varčna zgradba? Bi bilo pri tovrstni gradnji smiselno danes vložiti več in prihraniti v prihodnje?

Seveda se tudi v našem okolju intenzivno premišljuje, planira in pristopa k energetske prenovi in energetske učinkoviti gradnji javnih zgradb. Debate o smiselnosti vlaganja višjih sredstev danes in varčevanja na dolgi rok ter vzporedno pozitivnih vplivov na okolje ni več. Mislim, da so ključni akterji na področju planiranja in vodenja javnih zgradb ustrezno podkovani na tem področju in poznajo ter upoštevajo širši spekter učinkov, ne samo višino začetne investicije. Vendar moramo vsi skupaj pri planiranju zapirati finančne konstrukcije investicij, kjer pa pogosto primanjkuje sredstev za realizacijo vseh potencialnih ukrepov URE in OVE. Lokalne skupnosti nimajo dovolj lastnih sredstev za pokritje dodatnega dela investicije, ustreznega sofinanciranja s strani države ali EU ni in se v končni fazi vedno išče nek kompromis med potrebnimi karakteristikami stavbe in idejnimi zasnovami, ki bi lahko bile realizirane, če bi bilo na razpolago dovolj sredstev.

Kakšna je odzivnost lokalnega prebivalstva za alternativne oblike energije?

Lokalna odzivnost prebivalstva je zelo intenzivna. Premik, ki se je zgodil v preteklosti glede zamenjave energentov in povečanja energetske učinkovitosti, je zelo velik in zadovoljiv.

Kateri segmenti prebivalstva se sploh odločajo za izkoriščanje obnovljivih virov? Za katere oblike se odločajo? Kakšna je ekonomska upravičenost tovrstnih investicij?

Mislim, da ne moremo opredeliti posameznih segmentov prebivalstva, ki se odločajo za tovrstne investicije. Seveda je višina investicije mejnik, ki razmejuje gospodinjstva od pravnih oseb. Gospodinjstva se namreč v veliki meri odločajo za investicije v sisteme, ki so namenjeni zaključevanju energetske bilance gospodinjstva (ogrevanje z lesno biomaso, ogrevanje sanitarne vode z SSE oz. toplotno črpalko), medtem se pravne osebe lotijo investicij tudi zaradi ekonomskega vzroka in doseganja prihodkov iz investicij (fotovoltaične elektrarne, izkoriščanje geotermalne energije).

Ekonomske upravičenosti teh investicij definitivno so, vendar so popolnoma odvisne od posameznega sistema, tako da težko govorimo o splošnem roku vračanja vložene kapitala. Sončna elektrarna namreč povrne vložena sredstva v približno 12-ih letih, investicija v toplotno črpalko za ogrevanje sanitarne vode (voda/zrak) pa v 5-ih letih (če zamenjujemo kurilno olje kot predhodni vir).

Martjanci

BISTRA HIŠA – SMART HOUSE

Projekt »BISTRA HIŠA – SMART HOUSE« odgovarja na vprašanje, kako lahko s strokovno rekonstrukcijo spremenimo staro šolo iz 18. stoletja v energetske trajnostno poslovno stavbo. Projekt se je pričel leta 2005 v Martjancih. Staro šolo iz 18. stoletja so prenovili v sodoben regionalni poslovni inkubator, kjer je sedež nekaterih razvojnih institucij. Hkrati Bistra hiša služi kot sistematični demonstracijski center dobrih praks in svetovalno-učni center učinkovite rabe energije (URE) ter koriščenja obnovljivih virov energije (OVE). Ne le v pomurski regiji, temveč tudi po vsej Sloveniji in na čezmejnih območjih.

Izvajanje projekta ima pomemben vpliv na premostitev obstoječih regionalnih ovir, ki se navezujejo na energetske trajnostni razvoj, varovanje okolja, ozaveščanje javnosti, svetovanje in usposabljanje: dvig ozaveščenosti prebivalstva o uporabi obnovljivih virov energije in o merah o učinkoviti rabi energije, splošna porast proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije, maksimalno povečanje energetske učinkovitosti, precejšnje zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, pospeševanje uporabe sodobnih pristopov in naravnih materialov pri obnovi stavb, dvig povpraševanja po ukrepih OVE in URE, opremljenosti in inštalaciji na potrošniškem trgu, svetovanje posameznikom in podjetjem o OVE/URE, usposabljanje delavcev na področju OVE/URE opreme in inštalacij, ustvarjanje novih delovnih mest.

Izvedena energetska analiza je pokazala, da ima zgradba iz 18. stoletja nezadovoljive energetske karakteristike. Zaradi tega je bila pri obnovi stare šole predvidena zagotovitev kakovostnih naprav za optimalno energetske učinkovitost v kombinaciji z naravnimi materiali, ob tem pa tudi smotrna uporaba obnovljivih virov energije. S tem sta bila zagotovljena oba pristopa pri adaptaciji, vendar bi se ustavili pri pristopih za učinkovito rabo energije, ki so veliko pomembnejši:

- toplotna izolacija hiše:
  - tesnjenje zunanjih sten (povečanje debeline, plošče iz trstike, ilovnat omet, stensko gretje);
  - tesnjenje tal (povečanje debeline, žagovina, konoplja, talno gretje);
  - toplotna izolacija poševne strehe (lesena vlakna, celuloza, kokosova vlakna);
- zamenjava vrat in oken (les, trojna zasteklitev, $U=0,8 \text{ W/m}^2\text{K}$);
- uporaba varčnih žarnic in luči na senzor;
- sodobna energetske učinkovita sistema ogrevanja in ventilacije (HVAC sistem);
- uporaba aparatov energetskega razreda A;
- inštalacija avtomatsko kontroliranega sistema za merjenje relevantnih energetskih parametrov. (Povzela: Miša Cipot)

V Bistri hiši v Martjancih domuje tudi LEA. Med izvajanjem svojih programov se LEA povezuje s sorodnimi organizacijami in agencijami. Sestanka partnerjev projekta NIMSEC na Hrvaškem so se udeležili partnerji iz štirih držav.

**Štefanu Jančariču iz Noršinec
PLAKETA CIVILNE ZAŠČITE
ZA ŽIVLJENJSKO DELO**

V Gledališki in koncertni dvorani v Lendavi je bila v organizaciji Uprave za zaščito in reševanje za Pomurje osrednja regijska slovesnost ob 1. marcu, svetovnem dnevu Civilne zaščite (CZ). Podelili so 16 priznanj in nagrad. Med dobitniki državnega priznanja, bronastega znaka CZ, ki se podeljuje posameznikom, skupinam in organizacijam za požrtvovalno in uspešno opravljanje nalog zaščite, reševanja in pomoči, je bil tudi Štefan Jančarič, poveljnik Občinskega štaba CZ Moravske Toplice. Predlagatelj je bil župan Franc Cipot.

Kot je zapisano v obrazložitvi, je Štefan Jančarič naloge poveljnika CZ v občini prevzel leta 1995 in jih uspešno opravlja še danes. »V času svojega delovanja in vodenja CZ je veliko pozornosti polagal in še vedno polaga razvoju na področju zaščite in reševanja v občini Moravske Toplice, katera spada med večje občine. Ta se razprostira na zelo velikem (delno ravninskem in delno hribovitem) območju, kar predstavlja dodatno oviro in zahteva več naporov ter aktivnosti pri načrtovanju in izvajanju intervencij v okviru zaščite in reševanja ter požarne varnosti. Veliko aktivnosti na področju sistema zaščite in reševanja v občini je vlagal v zagotavljanje nemotene organizacije delovanja sistema (imenovanje in usposabljanje poverjenikov po vaseh, ustanovitev ekip prve pomoči, aktivno sodelovanje z operativnimi enotami prostovoljnih gasilskih društev in njihovo usposabljanje ter izobraževanja ...).«

Štefan Jančarič, poveljnik OŠ CZ

Njegova zasluga je ustanovitev enote prve pomoči leta 1996, ki je bila zelo uspešna na različnih preizkusih usposobljenosti, saj je zasedla prvo mesto na regijskem in četrto na državnem tekmovanju. Enota se je uspešno vključevala tudi v praktično usposabljanje operativnih gasilskih enot prostovoljnih gasilskih društev.

Štefan Jančarič je že več desetletij predsednik prostovoljnega gasilskega društva v rojstni vasi, v Noršincih, po letu 1995 pa tudi član vodstva gasilske organizacije v občini.

Štefan Jančarič se je s svojimi izkušnjami in znanjem vključeval v organizacijo preizkusov operativnih gasilskih enot gasilskih društev na območju občine. Sodeloval je tudi pri organizaciji in izvedbi republiškega gasilskega tekmovanja, ki je v organizaciji Občinske gasilske zveze Moravske Toplice potekalo v Moravskih Toplicah in se ga je udeležilo več kot 2.500 tekmovalcev iz Slovenije in tujine. »Izvajal je in izvaja naloge zaščite in reševanja (zagotavljanje ukrepov s strani gospodarskih organizacij) z neposrednim sodelovanjem z odgovornimi osebami. Izvajal je tudi veliko drugih aktivnosti in ukrepov, ki so pomembni za nemoteno in strokovno izvajanje ukrepov zaščite in reševanja na območju občine Moravske Toplice, še posebej na območju, kjer se nahajajo gospodarski in turistični objekti, ki predstavljajo zelo veliko stopnjo morebitne nevarnosti (hoteli-klorove postaje ...). Prav tako je aktivno sodeloval in neposredno vodil akcije reševanja in odpravljanja posledic poplav in neurij, ki so se vrstile vse od leta 1998 do 2008 in pri tem pokazal veliko mero požrtvovalnosti, strokovnosti in zavzetosti.«

Geza Grabar

IZ DELA OBČINSKE UPRAVE IN OBČINSKEGA SVETA

Na podlagi 98. člena Zakona o javnih financah (Ur. list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 56/02-ZJU, 110/02-ZDT-B, 127/06-ZJZP, 14/07-ZSPDPO in 109/08) ter 16. člena Statuta Občine Moravske Toplice (Ur. list RS, št. 11/99, 2/2001, 24/01, 69/02 in 28/03) je Občinski svet Občine Moravske Toplice na 21. redni seji dne 08.04.2009 sprejel

ODLOK

O ZAKLJUČNEM RAČUNU PRORAČUNA OBČINE MORAVSKE TOPLICE ZA LETO 2008

1. člen

S tem odlokom se sprejme zaključni račun proračuna Občine Moravske Toplice za leto 2008, ki zajema bilanco prihodkov in odhodkov, račun finančnih terjatev in naložb ter račun financiranja.

Sestavni del zaključnega računa proračuna Občine Moravske Toplice so tudi izvirni prihodki in odhodki krajevnih skupnosti za leto 2008.

2. člen

A) BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV

Doseženi prihodki in odhodki v bilanci prihodkov in odhodkov proračuna v zaključnem računu za leto 2008 znašajo:

I / P r i h o d k i	9.406.487,76
70 DAVČNI PRIHODKI	4.352.381,68
700 Davki na dohodek in dobiček	3.484.582,00
703 Davki na premoženje	348.482,14
704 Domači davki na blago in storitve	519.317,54
71 NEDAČNI PRIHODKI	489.487,60
710 Udeležba na dobičku in dohodki od premoženja	92.551,86
711 Takse in pristojbine	5.361,11
712 Denarne kazni	1.869,51
713 Prihodki od prodaje blaga in storitev	11.921,60
714 Drugi nedavčni prihodki	376.783,52
72 KAPITALSKI PRIHODKI	21.738,61
720 Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	0
722 Prihodki od prodaje zemljišč	21.738,61
73 PREJETE DONACIJE	9.700,00
730 Prejete donacije iz domačih virov	9.700,00
74 TRANSFERNI PRIHODKI	4.533.179,87
740 Transferni prihodki	4.533.179,87
II / O d h o d k i	9.917.987,36
40 TEKOČI ODHODKI	2.207.509,90
400 Plače in drugi izdatki zaposlenim	320.271,65
401 Prispevki delodajalcev	50.643,76
402 Izdatki za blago in storitve	1.711.294,01
403 Plačila obresti	70.246,68
409 Rezerve	55.053,80
41 TEKOČI TRANSFERI	1.706.262,64
410 Subvencije	55.934,27
411 Transferi posameznikom in gospodinjstvom	760.490,09
412 Transferi neprofitnim organizacijam	152.247,38
413 Drugi domači tekoči transferi	737.590,90
42 INVESTICIJSKI ODHODKI	5.765.346,36
420 Nakup in gradnja osnovnih sredstev	5.765.346,36
43 INVESTICIJSKI TRANSFERI	238.868,46
431 Investicijski transferi osebam, ki niso proračunski uporabniki	61.752,92
432 Investicijski transferi proračunskim uporabnikom	177.115,54
III / S A L D O bilance prihodkov in odhodkov	-511.499,60

3. člen

B) RAČUN FINANČNIH TERJATEV IN NALOŽB

Račun finančnih terjatev in naložb za leto 2008 izkazuje:

IV / Prejeta vračila danih posojil in prodaja kapital. deležev	8.457,45
75 PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL	8.457,45
750 Prejeta vračila danih posojil	8.457,45
V / Dana posojila in povečanje kap. deležev	5.380,00
44 DANA POSOJILA IN POVEČANJE KAPITAL. DELEŽEV	5.380,00
440 Dana posojila in povečanje kapitalskih deležev	0
441 Povečanje kapitalskih deležev	5.380,00
VI / S A L D O računa finančnih terjatev in naložb	+ 3.077,45

4. člen

C) RAČUN FINANCIRANJA

Račun financiranja Občine Moravske Toplice za leto 2008 izkazuje:

VII / Zadolževanje	0
50 ZADOLŽEVANJE	0
500 Domače zadolževanje	0
VIII / Odplačila dolga	102.564,12
55 ODPLAČILA DOLGA	102.564,12
550 Odplačila dolga	102.564,12
IX / SPREMEMBA stanja sredstev na računih	- 610.986,27
X / NETO ZADOLŽEVANJE (VII - VIII)	- 102.564,12
XI / NETO FINANCIRANJE	+ 511.499,60
D) SREDSTVA NA DAN 31.12.2008	+ 80.000,66

5. člen

Sprememba stanja sredstev na računih proračuna Občine Moravske Toplice na dan 31.12.2008 v višini - 610.986,27 EUR se v letu 2008 pokriva s presežnimi sredstvi na računih iz preteklih let. Tako na dan 31.12.2008 znaša saldo nerazporejenih sredstev skupaj s sredstvi iz preteklih let 80.000,66 EUR.

6. člen

Stanje neporabljenih sredstev stalne proračunske rezerve na dan 31. december 2008 se izkazuje v višini 35.050,72 EUR in se prenese v leto 2009.

7. člen

Pregled vseh prihodkov in odhodkov proračuna Občine Moravske Toplice skupaj s sredstvi krajevnih skupnosti in Javnega sklada Občine Moravske Toplice za gospodarjenje z nepremičninami za leto 2008 je sestavni del tega odloka.

8. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Številka: 007-00004/2009-1
Moravske Toplice, dne 08. 04. 2009

Župan:
Franc CIPOT l.r.

21. REDNA SEJA OBČINSKEGA SVETA

8. april 2009 ob 17.00 uri v prostorih Občinske uprave

Dnevni red:

1. Potrditev zapisnika 20. redne seje Občinskega sveta
2. Predlog Odloka o zaključnem računu proračuna Občine Moravske Toplice za leto 2008 – skrajšani postopek
3. Predlog Odloka o turistični taksi v Občini Moravske Toplice – 2. obravnava
4. Pobude, mnenja, predlogi, vprašanja in odgovori
5. Predlog Odloka o prenosu nalog ugotavljanja in odločanja upravičenosti do osnovnega zdravstvenega zavarovanja na Center za socialno delo Murska Sobota – 1. obravnava
6. Predlog Odloka o spremembah in dopolnitvah Odloka o občinskih cestah – skrajšani postopek
7. Predlog Pravilnika o sofinanciranju in vrednotenju športnih programov v Občini Moravske Toplice
8. Predlog sklepa o ukinitvi statusa zemljišč v družbeni lastnini
9. Predlog sklepa o cenah zakupnin
10. Predlog sklepa o dopolnitvi Letnega načrta razpolaganja z nepremičnim premoženjem Občine Moravske Toplice za leto 2009
11. Sklep o potrditvi DIIP – Dokumenta identifikacije investicijskega projekta
12. Razno

SKLEP O CENAH ZAKUPNIN

Občina razpolaga z nepremičninami, ki jih ne potrebuje za lastno dejavnost, zato jih oddaja v zakup oz. najem. Na podlagi sprejete sklepa se bo za obračun zakupnin za kmetijska zemljišča uporabljal vsakokratno veljavni cenik Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki predstavlja primerno osnovo za določitev višine zakupnin. Cenik zakupnin sprejema sklad vsako leto in predstavlja realne cene zakupnin.

Objavljamo izvleček iz Cenika zakupnin za kmetijska zemljišča, ki ga je za leto 2009 sprejel Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, celotno besedilo cenika pa je objavljeno na občinski spletni strani.

katastrska kultura	katastrski razredi	letna zakupnina v EUR/ha
vrt	1-8	199,42
njiva	1-3	146,16
njiva	4-6	133,15
njiva	7-8	112,70
travnik	1-2	126,33
travnik	3-4	105,91
travnik	5-6	86,70
travnik	7-8	66,26
pašnik	1-2	53,26
pašnik	3-4	39,63
pašnik	5-6	26,63
pašnik	7-8	13,01
sadovnjak	1-4	165,98
sadovnjak	5-8	133,15
vinograd	1-3	133,15
vinograd	4-6	119,52
vinograd	7-8	99,71
ostalo (brežine, gozd. robovi ...)		6,19

ODLOK O TURISTIČNI TAKSI

Sprejet je bil novi odlok o turistični taksi v Občini Moravske Toplice, ki poleg turistične takse za prenočevanje, ki ostaja na isti višini (11 točk oz. 1,01 EUR na dan za leto 2009), uvaja tudi plačilo letne pavšalne turistične takse.

Turistično takso za prenočevanje so dolžni plačati vsi turisti, ki izven kraja stalnega prebivališča na območju občine uporabljajo storitve prenočevanja, tudi v primeru, če so deležni brezplačnih storitev prenočevanja. Pravne osebe javnega in zasebnega prava, samostojni podjetniki posamezniki, sodbodajalci in kmetje, ki sprejemajo turiste na prenočevanje, morajo pobirati turistično takso za prenočevanje hkrati s plačilom storitev za prenočevanje ali najpozneje zadnji dan prenočevanja in jo nakazati na poseben račun občine do 25. dne v mesecu za pretekli mesec, občini in pristojnemu davčnemu organu pa morajo do navedenega roka predložiti tudi mesečno poročilo.

Pavšalna turistična taksa se plačuje v letnem pavšalnem znesku, dolžni so jo plačati lastniki počitniških hiš oz. stanovanj in je določena glede na površino počitniškega stanovanja oz. hiše:

- do 30 m² stanovanjske površine objekta 800 točk oz. 73,40 EUR letno
- od 30 do 60 m² stanovanjske površine objekta 1600 točk oz. 146,90 EUR letno
- nad 60 m² stanovanjske površine objekta 2000 točk oz. 183,60 EUR letno za leto 2009.

Občina bo vzpostavila evidenco zavezancev za plačilo letne turistične takse v šestih mesecih od uveljavitve odloka, lastniki počitniških hiš in počitniških stanovanj pa so dolžni na poziv občine posredovati podatke o svoji počitniški hiši oz. počitniškem stanovanju. Zavezanci so pavšalno turistično takso dolžni plačati na osnovi odločbe občinske uprave, najkasneje do 31. marca za preteklo leto.

Poleg zakonsko določenih oprostitev so plačila pavšalne turistične takse v občini oproščeni tudi tisti lastniki vinskih kleti, ki imajo v bližini vinske kleti zasajen vinograd in so vpisani v register pridelovalcev grozdja in vina.

Odlok predpisuje tudi globe, ki so višje od dosedanjih kazni, prav tako pa daje večje pristojnosti Medobčinski inšpekciji in redarstvu, ki bo po uveljavitvi odloka izvajala pogoste inšpekcijske nadzore pri zavezancih za plačilo turistične takse za prenočevanje.

ODLOK O PRENOSU NALOG NA CENTER ZA SOCIALNO DELO M. SOBOTA

S tem odlokom je občina naloge ugotavljanja in odločanja o upravičenosti do osnovnega zdravstvenega zavarovanja prenesla na Center za socialno delo Murska Sobota, ki razpolaga tudi z večino potrebnih podatkov. Center je te naloge za občino opravljal tudi do sedaj na podlagi pogodbe, vendar spremenjena zakonodaja zahteva, da se je ta prenos nalog uredil s posebnim odlokom.

Vse informacije o upravičenosti do osnovnega zdravstvenega zavarovanja občani dobijo na CSD Murska Sobota, Slovenska ulica 44 pri Angeli Štrakl osebno ali po telefonu 02 5351 140.

ODLOK O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ODLOKA O OBČINSKIH CESTAH

Odlok o občinskih cestah je bil sprejet 23. 08.1999 in objavljen v Uradnem listu RS št. 74/1999, tokratne spremembe in dopolnitve pa odlok usklajujejo z veljavno zakonodajo, na novo se urejajo globe in nadzor, ki ga v nekaterih primerih lahko opravlja tudi Medobčinska inšpekcija in redarstvo.

Tudi globe za prekrške so višje od dosedanjih in znašajo 1.400,00 EUR za pravne osebe ali podjetnika posameznika oz. 400,00 EUR za posameznika.

SKLEP O UKINITVI STATUSA ZEMLJIŠČ V DRUŽBENI LASTNINI

Sklep o ukinitvi statusa zemljišč v družbeni lastnini za parc. št. 4463 k. o. Bogojina, ki je v naravi travnato nogometno igrišče s pripadajočim objektom, imetnik pravice uporabe pa je Krajevna skupnost Bogojina, je bil na seji občinskega sveta obravnavan, vendar ni bil sprejet noben veljaven sklep.

Na navedenem zemljišču je predvidena gradnja novega objekta – garderob in klubskih prostorov, za kar je občina že uspela pridobiti določena sredstva na podlagi javnega razpisa Fundacije za šport za sofinanciranje gradnje športnih objektov. Za pridobitev gradbenega dovoljenja pa občina kot investitor potrebuje dokazilo, da ima pravico graditi na tem zemljišču. Ker na seji ni bil sprejet veljaven sklep, se lastništvo ureja na podlagi posebne pogodbe.

DOPOLNITEV LETNEGA NAČRTA RAZPOLAGANJA Z NEPREMIČNIM PREGLEDOM

Z obravnavanim sklepom se je dopolnil letni načrt razpolaganja z nepremičnim premoženjem občine za leto 2009, ki ga je občinski svet sprejel decembra 2008 skupno s proračunom občine za leto 2009. V letni načrt razpolaganja so vključene vse nepremičnine, ki jih občina namerava v letu 2009 odtujiti, navedena pa je tudi njihova orientacijska vrednost.

Ker veljavna zakonodaja omogoča, da občina zaradi smotrnosti postopkov nepremičnine, katerih ocenjena vrednost je nižja od 20.000,00 EUR, proda na podlagi neposredne pogodbe, pozivamo vse, ki so zainteresirani za nakup katere od nepremičnin iz letnega načrta, da na občino naslovijo svojo vlogo za nakup. Seznam vseh zemljišč s potrebnimi podatki je objavljen na občinski spletni strani pod rubriko razpisi in objave, kjer bo zaradi poenostavitve objavljen tudi obrazec za vlogo.

Občane obveščamo, da so vsi sprejeti predpisi Občine Moravske Toplice objavljeni tudi na spletni strani <http://www.moravske-toplice.si/> pod rubriko občinski predpisi.

PRAVILNIK O SOFINANCIRANJU IN VREDNOTENJU ŠPORTNIH PROGRAMOV V OBČINI

Doslej je področje športa urejal Pravilnik o merilih za sofinanciranje letnih programov športa v Občini Moravske Toplice (Uradni list RS, št. 29/02). Ugotavljali smo, da bi bilo potrebno pravilnik prilagoditi razmeram na področju športa z upoštevanjem tistih zahtev, ki jih lokalni skupnosti predpisujeta veljavna zakonodaja in Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji. Pravilnik določa vsebino letnega programa športa, pogoje za sofinanciranje in merila za vrednotenje programa športa ter postopek za dodelitev sredstev, ki jih upravičencem zagotavlja občina v okviru sprejetega proračuna in programa športa za tekoče proračunsko leto.

Izvajalci letnega programa športa po tem pravilniku so: športna društva, zveze športnih društev, ustanovljene na območju občine, zavodi, gospodarske družbe, zasebniki in druge organizacije, registrirane za opravljanje dejavnosti v športu, ustanove, ki so ustanovljene za opravljanje dejavnosti v športu, so splošno koristne in neprofitne, ter vrtci in osnovne šole.

Izvajalci morajo izpolnjevati naslednje pogoje za sofinanciranje letnega programa športa:

- da imajo sedež v občini Moravske Toplice,
- da so registrirani in organizirani v skladu z veljavnimi predpisi za opravljanje dejavnosti športa in na območju občine Moravske Toplice delujejo že najmanj eno leto,
- da imajo zagotovljene materialne, prostorske, kadrovske in organizacijske možnosti za uresničevanje načrtovanega programa športa,
- da imajo urejeno evidenco članstva ter evidenco o plačani članarini (velja za društva),
- da Občini Moravske Toplice redno posredujejo poročila na predpisanih obrazcih ter druge podatke, ki se nanašajo na izvajanje dejavnosti športa.

Sredstva proračuna, namenjena za sofinanciranje letnega programa športa, pridobijo izvajalci le na osnovi prijave na objavljen javni razpis, izpolnjevanja pogojev tega pravilnika ter do-

DODELJEVANJE DRŽAVNIH POMOČI NA PODROČJU KMETIJSTVA V OBČINI 2009

Država v letu 2009 sofinancira 50 % zavarovalne premije za posevke, tako da občine nimajo možnosti za nadaljevanje tega sofinanciranja. Zaradi navedenega bo Občina Moravske Toplice na podlagi sklepa Odbora za kmetijstvo, ki je bil sprejet na 17. seji dne 8. aprila 2009, v letu 2009 sofinancirala zavarovalne premije za živali, večino sredstev pa bo namenila za gramoziranje poljskih poti.

Občina Moravske Toplice bo v začetku maja 2009 objavila Javni razpis za sofinanciranje plačila zavarovalnih premij v letu 2009.

Upravičenci oziroma končni koristniki učinka dodeljene pomoči so zavarovanci – kmetijska gospodarstva, ki ustrezajo kriterijem za mikropodjetja, kot je opredeljeno v Prilogi I k Uredbi Komisije (ES) št. 70/2001, nosilci s stalnim prebivališčem oziroma pravne osebe s sedežem v Občini Moravske Toplice, ki so vpisani v register kmetijskih gospodarstev ter z zavarovalnico sklenejo zavarovalno polico s področja upravičenih stroškov v letu 2009.

V imenu upravičencev sofinancirani del premije uveljavljajo zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov v določeni zavarovalni vrsti.

Sofinancira se zavarovalna premija za zavarovanje živali, skladno z nacionalnim predpisom o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje za zavarovalno leto 2009.

Občinski sofinancirani delež znaša razliko do največ 50 odstotkov upravičenih stroškov obračunane zavarovalne premije s pripadajočim davkom od prometa zavarovalnih poslov.

Razpisna dokumentacija bo od začetka javnega razpisa na voljo na občinski upravi Občine Moravske Toplice, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice in na spletni strani www.moravske-toplice.si, kjer bo objavljen tudi razpis.

Vse informacije v zvezi z javnim razpisom so na voljo vsak delovni dan od 8.00 do 14.00 na občinski upravi Občine Moravske Toplice, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice ali na tel. 02 5381 512, kontaktna oseba je Majda LIPIČ PROSIČ.

ločil javnega razpisa. Vsebine, ki se sofinancirajo, se bistveno ne razlikujejo od dosedanjih.

Letni program športa pripravi občinska uprava na podlagi predhodnega mnenja Občinske športne zveze Moravske Toplice (OŠZ). Če OŠZ mnenja ne poda v roku 15 dni od dneva, ko je bila zanj zaprosena, se šteje, da je podala pozitivno mnenje. Letni program športa sprejme občinski svet ob sprejemu vsakoletnega proračuna.

Javni razpis in razpisno dokumentacijo za pripravo vlog vlagateljev pripravi občinska uprava najkasneje v roku 15 dni od dneva sprejema Letnega programa športa za tekoče koledarsko leto in ga objavi na spletni strani občine <http://www.moravske-toplice.si/> najkasneje v roku 30 dni od dneva sprejema Letnega programa športa Občine Moravske Toplice za tekoče koledarsko leto. Razpis mora biti objavljen vsaj 30 dni.

Vse izvajalce, ki bodo zaprosili za sredstva za področje športa, še enkrat opozarjamo, da lahko sredstva pridobijo le na podlagi prijave na javni razpis, ki je letos še zadnjič objavljen v Lipnici. Od naslednjega leta naprej bo objavljen v roku 30 dni od sprejema proračuna občine samo na občinski spletni strani.

Zaradi dolžine ne objavljamo celotnega pravilnika, objavljen pa je bil v Uradnem listu RS št. 32. dne 24. 04. 2009 in kot že rečeno, ga najdete na spletni strani občine: www.moravske-toplice.si

JAVNI RAZPIS: ŠPORT

Na podlagi Zakona o športu (Uradni list RS, št. 22/98), Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 24/00 in 31/00), Pravilnika o sofinanciranju letnega programa športa v Občini Moravske Toplice (Uradni list RS, št. 32/09) Občina Moravske Toplice objavlja

JAVNI RAZPIS

za sofinanciranje letnega programa športa v Občini Moravske Toplice za leto 2009

I. PREDMET JAVNEGA RAZPISA

Predmet javnega razpisa je zbiranje predlogov za sofinanciranje Letnega programa športa Občine Moravske Toplice za leto 2009, ki ga upravičencem zagotavlja Občina Moravske Toplice iz sredstev Proračuna Občine Moravske Toplice za leto 2009.

II. POGOJI ZA KANDIDIRANJE NA JAVNEM RAZPISU

Na javnem razpisu lahko sodelujejo naslednji izvajalci letnega programa športa:

- športna društva,
- zveze športnih društev, ustanovljene na območju občine Mor. Toplice,
- zavodi, gospodarske družbe, zasebniki in druge organizacije, registrirane za opravljanje dejavnosti v športu,
- ustanove, ki so ustanovljene za opravljanje dejavnosti v športu in so splošno koristne ter neprofitne in
- vrtci ter osnovne šole.

Športna društva imajo pod enakimi pogoji prednost pri izvajanju letnega programa športa.

Izvajalci letnega programa športa morajo za sofinanciranje letnega programa športa izpolnjevati naslednje pogoje:

- da imajo sedež v občini Moravske Toplice,
- da so registrirani in organizirani v skladu z veljavnimi predpisi za opravljanje dejavnosti športa in na območju občine Moravske Toplice delujejo že najmanj eno leto,
- da imajo zagotovljene materialne, prostorske, kadrovske in organizacijske možnosti za uresničevanje načrtovanega programa športa,
- da imajo urejeno evidenco članstva ter evidenco o plačani članarini (velja za društva),
- da Občini Moravske Toplice redno posredujejo poročila na predpisanih obrazcih ter druge podatke, ki se nanašajo na izvajanje dejavnosti športa.

III. VIŠINA SREDSTEV, KI SO NA RAZPOLAGO ZA PREDMET JAVNEGA RAZPISA

Za izvajanje vsebin Letnega programa športa se izvajalcem v Proračunu občine Moravske Toplice za leto 2009 zagotavlja 62.000,00 EUR, po naslednjem razdelilniku:

1	Interesna športna vzgoja predšolskih in šoloobveznih otrok	1.200,00
	– interesna športna vzgoja predšolskih otrok,	
	– interesna športna vzgoja šoloobveznih otrok	
2	Športna vzgoja otrok in mladine	3.800,00
	– športna vzgoja otrok, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport,	
	– športna vzgoja otrok s posebnimi potrebami,	
	– interesna športna vzgoja mladine,	
	– športna vzgoja mladine, usmerjene v kakovostni in vrhunski šport,	
	– športna vzgoja mladine s posebnimi potrebami,	
	– interesna športna dejavnost študentov	
3	Športna rekreacija, kakovostni in vrhunski šport	29.000,00
	– športna rekreacija	8.000,00
	– kakovostni šport	20.000,00
	– kategorizirani športniki	1.000,00
4	Izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov v športu	1.000,00
5	Delovanje športnih društev in zveze športnih društev	4.000,00
6	Izgradnja športnih objektov	15.000,00
7	Športne prireditve	8.000,00
	SKUPAJ	62.000,00

IV. DOLOČITEV OBDOBJA, V KATEREM MORAJO BITI PORABLJENA DODELJENA SREDSTVA

Prejemniki sredstev morajo po opravljenih nalogah oziroma najkasneje do 31. januarja za preteklo leto Občini Moravske Toplice predložiti dokazila o izpolnitvi prevzetih obveznosti v skladu s pogodbo, ter vsebinsko poročilo o izvedbi programov. Izvajalci poročilo posredujejo na obrazcu Občine Moravske Toplice. Kolikor prejemniki ne izpolnjujejo obveznosti, določenih s pogodbo, se jim sredstva ukinejo, že prejeta sredstva pa mora prejemnik vrniti v občinski proračun,

skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Če prejemnik sredstev ne vrne v določenem roku, se izvede postopek izterjave.

V. DAN, KRAJ, ČAS IN OSEBA, PRI KATERI LAHKO ZAINTERESIRANI IZVAJALCI DVIŽNEJO RAZPISNO DOKUMENTACIJO IN DOBIJO DODATNE INFORMACIJE

Občinska uprava Občine Moravske Toplice skupaj z Občinsko športno zvezo Moravske Toplice dne 14. 05. 2009 organizira informativno predstavitev javnega razpisa za sofinanciranje letnega programa športa v Občini Moravske Toplice za leto 2009 z njegovo razpisno dokumentacijo.

Zainteresirani vlagatelji lahko dobijo dodatne informacije osebno na Občinski upravi Občine Moravske Toplice oz. po telefonu (02 5381 512, ga. Majda Lipič Prosič), vendar najkasneje do dneva predložitve vlog.

Zainteresirani vlagatelji lahko dvignejo razpisno dokumentacijo osebno v vložišču Občinske uprave Občine Moravske Toplice, Kranjčeva ul. 3 v Moravskih Toplicah ali jo po predhodnem pisnem naročilu prejmejo po elektronski pošti, vendar najkasneje do dneva predložitve vlog.

Zainteresirani vlagatelji najdejo razpisno dokumentacijo tudi na spletni strani Občine Moravske Toplice (<http://www.moravske-toplice.si/>).

VI. ZAHTEVANA DOKUMENTACIJA ZA POPOLNOST VLOG

Popolna vloga mora vsebovati naslednje podatke:

- Obrazec B (Vloga za sofinanciranje Letnega programa športa Občine Moravske Toplice za leto 2009) v omenjeni dokumentaciji,
- Prilogi 1 in 2 v razpisni dokumentaciji (podatki o izvajalcu in izjava – pooblastilo za pridobitev podatkov o izvajalcu)
- Priloga 3 v primeru izvajanja programov športa v skladu s pravilnikom
- Obrazci 1–8 razpisne dokumentacije glede na prijavljeno vsebino.

VII. ROK, DO KATEREGA MORAJO BITI PREDLOŽENE VLOGE

Vloga mora biti predložena (datum prejema) na naslov Občine Moravske Toplice, Kranjčeva ul. 3, 9226 Moravske Toplice, najkasneje do 05. 06. 2009 do 12. ure (oddana je lahko osebno v tajništvo Občine Moravske Toplice ali poslana po pošti).

Prosimo, da se roka za oddajo vlog dosledno držite, saj bodo prejeete vloge po tem datumu vrnjene vlagateljem in ne bodo obravnavane. Vloga mora biti oddana v zaprti kuverti z oznakami:

- Na prednji desni strani spodaj: Občina Moravske Toplice, Kranjčeva ul. 3, 9226 Moravske Toplice
- Na prednji levi strani spodaj: Javni razpis za sofinanciranje letnega programa športa v Občini Moravske Toplice za leto 2009 – NE ODPIRAJ in
- Na hrbtni strani: naslov vlagatelja.

VIII. DATUM ODPIRANJA VLOG

Javno odpiranje vlog bo Komisija za vodenje postopka javnega razpisa za sofinanciranje letnega programa športa v Občini Moravske Toplice za leto 2009 opravila 08. 06. 2009.

IX. ROK, V KATEREM BODO VLAGATELJI OBVEŠČENI O IZIDU JAVNEGA RAZPISA

O izidu javnega razpisa bodo vlagatelji obveščeni najkasneje do 08. 07. 2009

X. ROK ZA MOREBITNE PRITOŽBE

Vlagatelj, ki meni, da izpolnjuje pogoje iz javnega razpisa ter razpisne dokumentacije in mu razpisana sredstva niso bila dodeljena, lahko vložijo zahtevek za preveritev utemeljenosti sklepa o izboru izvajalca in sofinanciranju programa športa oz. pritožbo v roku 8 dni od prejema sklepa. Pritožba se posreduje pisno na naslov župana občine. Pritožba mora vsebovati:

- naslov pritožnika,
- predmet javnega razpisa,
- opredelitev in utemeljenost pritožbenih razlogov, ki pa ne morejo biti merila za vrednotenje programov športa,
- podpis odgovorne osebe pritožnika.

O pritožbi odloči župan občine s sklepom v roku 8 dni od prejema zahtevka. Sklep o izboru izvajalca in sofinanciranju programa športa je s tem dokončen.

Številka: 430-00017/2009-1

Datum: 28. 4. 2009

Župan: Franc CIPOT

Jožef Štefko iz Ivanec opozarja:

»RAZMERE V KMETIJSTVU SE (DODATNO) ZAOSTRUJEJO!«

Sestavni del skupne kmetijske politike so tudi inšpekcijske kontrole, ki na terenu, v praksi, preverjajo, ali se kmetje držijo smernic, za ukrepe katerih so se odločili. Prav to naj bi bil glavni razlog za zadržanje izplačil podpor na površino, ki so jih kmetje, ki kontrol niso imeli, že dobili izplačane. Na to nas je opozoril tudi ekonomsko izčrpani kmet Jožef Štefko iz Ivanec.

Štefkovi obdelujejo 30 hektarjev zemlje in so se specializirali za pitanje nekaj sto govejih pitancev na višjo klavno težo. Inšpekcijsko kontrolo navzkrižne skladnosti so imeli decembra lani ter zaradi težav z aplikacijo kar trikrat kontrolo govedu za leto 2008 februarja in marca. Gospodar Jožef pravi, da od takrat še ni dobil nobenih uradnih zapisnikov, razen kopije ob kontroli, torej tudi ne odločb, ali je bilo ob kontroli kaj narobe. S tem pa tudi ne prepotrebni izplačil ukrepov kmetijske politike oziroma podpor na površino, EKO 0.

KDAJ BODO KONTROLNI PREGLEDI OBDELANI?

»Vselej, ko kličemo na Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (Agencija), ki opravljajo vsa izplačila v kmetijstvu, je odgovor enak: Imeli ste kontrolo!« pravi gospodar, ki je že sit takšnih odgovorov, po drugi strani pa močno zaskrbljen, kako bo na kmetiji z nujnimi spomladanskimi ukrepi v rastlinski pridelavi in sploh s setvijo. Štefko pravi, da primer ni osamljen, saj naj bi enaka usoda doletela na tisoče kmetij. Prepričan je, da je kmetij, ki so imele kontrolne preglede v minulem letu s strani agencije oziroma njihovih pogodbenih izvajalcev, kar okrog 15 %, v tujini pa da takšna praksa doleti le 1–2 % kmetij.

Štefko je prepričan, da s kontrolnimi pregledi agencija ne bi smela v nedogled povzročati ekonomske škode kmetijam oziroma med kmeti delati ekonomskih in socialnih razlik. Strinja se, da je za nepravilnosti oziroma napake potrebno odgovarjati, in morebitne napake prevzema z vsemi materialnimi posledicami, a še do danes v odločbah ni dobil jasnega odgovora, če so napake sploh bile.

Ob Jožefu Štefku (desno) težke čase preživlja tudi Avgust Bakan iz Gančan. Oba sta zaskrbljena nad usodo tistih kmetij, ki so zaradi kontrol v najbolj kritičnem času ostale brez nujno potrebne finančne injekcije.

NEENAKO OBRAVNAVANI?

Štefko, ki je iz naslova podpor na površino upravičen do več kot 24 tisoč evrov, se je zaklel, da do izplačil ukrepov v rastlinsko pridelavo ne bo vložil niti evra, saj se noče ponovno zadolževati. »Namesto da bi kmetje kot v drugih državah članicah EU dobili čimprej izplačane vse ukrepe kmetijske politike za leto 2008 (zaveda se sicer, da je skrajni rok za to v vseh državah članicah EU 30. junij naslednje leto), nas naša država zapostavlja in tiste, ki so imeli kontrolo, dela tretjerazredne državljanke,« pove jezno in doda, da z najetjem premostitvenih kreditov ne bo dovolil, da bi nekdo obračal njegov denar, sebi pa bi z najetjem dragih posojil povzročal gospodarsko škodo.

V njihovem hlevu je v tem času le 20 % živine – za nakup telet jim primanjkuje obratnega kapitala, s stečajem Skupine MIP pa je izgubil tudi odkupovalca živine. Spomni na vladne ukrepe za blažitev recesije v gospodarstvu. »V kmetijstvu, kjer nas je velika večina kmetov ostala brez trga in prihodkov, pa jih ni nihče predvidel.« Državnemu vrhu očita mačehovski odnos do kmetijstva.

»Kot da nismo pridelovalci hrane in kot da hrana ni najpomembnejša strateška dobrina, brez katere se sesuje še tako bleščeča industrija in ne more eksistirati nobena družba.«

V imenu tistih, ki še vedno čakajo na izplačila podpor na površino, poziva kmetijsko-gozdarsko zbornico in sindikat kmetov, naj v prihodnje ne soglašata z inšpekcijskimi kontrolami na kmetijah ali dosežejo, da te ne morejo biti razlog za neenako obravnavo pri realizaciji izplačil.

KGZS: KONTROLE SE NAJ POSPEŠIJO IN ZDRUŽIJO

Iz Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) so nam sporočili, da vse od lanskega oktobra, ko so bila izvedena predplačila za zahtevke ukrepov kmetijske politike na območjih, ki so bila prizadeta zaradi neurij, Agencijo in kmetijsko ministrstvo nenehno pozivajo, naj se pripravi vse potrebno za izplačilo čim več sredstev za vložene zahtevke v letu 2008. Priznavajo sicer, da zakonodaja Agenciji nalaga, da mora pred izdajo odločb in opravljenimi izplačili opraviti vse administrativne kontrole in kontrole na kraju samem (izjema da so lahko le postopki izplačila, ki so vezani na izvajanje kontrol navzkrižne skladnosti), vendar si bo KGZS tudi v prihodnje prizadevala, da se na Agenciji ti postopki pospešijo in da bi bili opravljeni že v tekočem letu oziroma še pred mesecem decembrom, ko je mogoče začeti z izplačili.

»Odstotek opravljenih kontrol v letu 2008 se razlikuje po posameznih vrstah zahtevkov in znaša po nam dostopnih informacijah od 5 do 15 %. Odstotek obvezne kontrole je zakonsko določen, lahko pa se poveča na podlagi analiz tveganja in ugotovljenih napak pri posamezni vrsti zahtevkov. Po naših informacijah je odstotek kontrol tudi v sosednji Avstriji višji od 1 do 3%,« še menijo na KGZS.

KGZS: »Glede na to, da se pri trenutnem sistemu izvajanja kontrol dogaja, da ima isto kmetijsko gospodarstvo v istem letu lahko tudi več obiskov kontrolorjev, ki izvajajo kontrolo za različne vrste zahtevkov, si bo KGZS predvsem z združevanjem kontrol še naprej prizadevala za poenostavitev in racionalizacijo kontrol. S tem bi se lahko pospešili postopki kontrole na kraju samem, kar bi vplivalo tudi na pospešitev postopkov odločanja o zahtevkih, zmanjšali pa bi se stroški kontrole in časovna obremenitev kmetov zaradi prisotnosti ob obisku kontrolorja.«

KMEČKI SINDIKAT

Tudi Sindikat kmetov Slovenije (SKS) si že več let prizadeva za letna izplačila ukrepov kmetijske politike, saj so prepričani, da je izplačila mogoče izvesti v krajšem časovnem roku, kot ta potekajo sedaj. Kot so nam sporočili, so hitrejša izplačila pomembna iz dveh vidikov: izplačila ukrepov SKP že v tekočem letu kompenzirajo izpad prihodka zaradi višjih stroškov pridelave (npr. koruze) in ne spomladi naslednje leto, ko je setvena sezona v polnem teku. »Drugi vidik predstavlja dejstvo, da pretežen del sredstev za izplačila prihaja iz proračuna EU. Tako bi s hitrejšim izplačevanjem tudi hitreje črpali evropska sredstva.«

Tajnik sindikata Andrej Radek nam še postreže s podatkom, da v drugih državah članicah EU, npr. v Avstriji in na Nizozemskem, dobijo kmetje kljub kontroli izplačana sredstva hkrati s tistimi, ki niso imeli kontrol, in to še v tekočem letu. »Tak postopek bi bil rešitev za izplačila v Sloveniji, saj ima Agencija skupaj s kmetijskim ministrstvom možnost, da v primeru ugotovljenih

Tešanovci/Moravske Toplice 3. – 5. september 2009

56. SVETOVNO PRVENSTVO V ORANJU

Priloge na enega največjih dogodkov s področja kmetijstva v svetovnem merilu – svetovno prvenstvo v oranju –, ki se bo med 3. in 5. septembrom letos s tekmovanjem na ledini in strnišču zgodilo v Tešanovcih, so v polnem teku. V Termah 3000 v Moravskih Toplicah, kjer bodo nastanjene 2-članske ekipe oračev iz predvidoma 33 sodelujočih držav, je bila pred dobrim mesecem tudi ustanovna seja organizacijskega odbora tekmovanja. Predlog za sestavo organizacijskega odbora je podal upravni odbor Zveze za tehnično kulturo Slovenije (ZTKS), ki je uradni organizator svetovnega prvenstva.

Pod vodstvom predsednika odbora Cirila Smrkolja, ki je hkrati predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), so sprejeli poslovnik dela ter se seznanili s potekom priprav na ta največji in sploh prvi tovrstni dogodek v državi. Člani organizacijskega odbora so soglasno potrdili institucije, ki bodo sodelovale v pripravi oziroma izvedbi tekmovanja: ZTKS, Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, KGZS, Državni zbor RS, Državni svet RS, Konzorcij biotehniških šol Slovenije, KGZ Murska Sobota, Društvo oračev Pomurja, Regionalni razvojni svet Pomurske regije, Občina Moravske Toplice, Pomurska turistična zveza, Biotehniška šola Rakičan ter podjetja Skupina Panvita, Pomurski sejem in Terme 3000.

Tekmovanje oračev, ki naj bi si ga ogledalo več deset tisoč gledalcev, nekateri operirajo celo s številko sto tisoč, se bo pričelo s slavnostnim odprtjem v četrtek, 3. septembra; v petek, 4. septembra, bo tekmovanje v oranju na strnišču, v soboto, 5. septembra, pa se bodo orači pomerili še v oranju na ledini. Isti večer naj bi bila tudi zaključna slovesnost z razglasitvijo rezultatov in podelitvijo priznanj in nagrad najboljšim.

Pa še to: lansko septembrsko državno tekmovanje v Rakičanu je dalo imeni slovenskih tekmovalcev. Po pričakovanju sta to Jože Režonja iz Brezovice pri Veliki Polani, ki bo oral s plugi krajniki, z obračalnimi plugi pa bo nastopil Igor Pate iz kraja Dolenje Kamenje pri Novem mestu.

Med številnimi spremljajočimi prireditvami tekmovanja naj bil tudi sejem kmetijske mehanizacije, katerega del se bo z mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma, po novem sejma AGRA, iz Gornje Radgone preselil na polja med Moravskimi Toplicami, Tešanovci in Mlajtinci, ljubitelji stare kmetijske tehnike naj bi pripravili razstavo stare kmetijske mehanizacije, potekalo naj bi tudi tekmovanje koscev in še kaj.

Več o tekmovanju, poteku priprav in novostih je mogoče izvedeti na spletni strani prvenstva <http://www.spo2009.si>.

»Agencija ima nadzor le nad kontrolami, ki jih izvaja sama in njeni podizvajalci. Zavedati pa se je treba, da na kmetije hodijo tudi kontrolorji oz. inšpektorji drugih, predvsem nadzornih organov, kot sta VURS in IRSKGH, na obisk teh kontrolorjev pa agencija nima nobenega vpliva. Prav tako nima vpliva na obisk evropskih kontrolorjev, ki v Sloveniji izvajajo revizije pravilnosti postopkov in upravičenosti do evropskih nacionalnih sredstev. Agencija pa mora pri svojem delu upoštevati tudi ugotovitve teh organov.«

nepravilnosti ob kontroli poročana preveč izplačana sredstva v roku enega leta po izplačilu.«

Na sindikatu še pravijo, da je sistem kontrol na kraju samem, kakršen imamo v Sloveniji, podoben snežni kepi, ki se vali po pobočju. Takšen sistem bo čez čas povzročil, so prepričani v sindikatu, da bodo v kontrole zajete vse kmetije. Zato na sindikatu pripravljajo predlog kmetijskemu ministrstvu, ki sicer še vedno temelji na analizi tveganja, vendar bi vključeval le 10 odstotkov kmetij, na katerih so v prejšnjem letu odkrili nepravilnosti. Poleg tega bi vsaka kmetija lahko dobila le eno kontrolo v letu, kar je velika poenostavitev od sedanje prakse. »S takšnim sistemom bi kmetom zagotovili lažje opravljanje njihovega dela, saj je vsaka kontrola motnja v proizvodnem procesu in vzame veliko časa. Zmanjšalo bi se tudi število kontrol, kar posledično pomeni manj kontrolorjev in stroškov države za izvajanje kontrol ter možnost boljšega izobraževanja kontrolorjev, saj so dosedanje izkušnje na tem področju precej slabe,« zaključuje Radek.

AGENCIJA: GLAVNINA ODLOČB IZDANA DVA MESECA PREJ
Na Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (Agencija) so spomnili, da so do vključno 3. aprila izdali (in v glavnini tudi izplačali) 98,5 % odločb za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost (OMD) in 96 % odločb za enotno plačilo (EKO 0) za leto 2008. To v povprečju pomeni dva meseca prej kot za leto 2007.

Kot vzrok za vloge, kjer postopki še tečejo, pa pravijo, da so ugotovljene tudi nepravilnosti pri kontrolah na kraju samem. Spomnijo tudi na znano dejstvo, da izplačilo odločb za enotno plačilo v skladu z evropskimi predpisi velja rok 30. junij naslednje leto; predpisani rok za plačila za OMD, ki so v okviru Programa razvoja podeželja (PRP), pa je »n+2«, vendar zagotavljajo, da se tudi ti zahtevki izplačujejo v enakem obdobju kot neposredna plačila.

»Agencija je v teh dneh začela tudi z izdajo odločb za (S)KOP, za katere veljavni evropski predpisi onemogočajo končanje postopkov kontrol na terenu pred koncem februarja, ko se zaključijo zadnje kontrole na terenu (ozelenitev), zato tudi plačila prej kot v aprilu niso mogoča. Plačila za govedorejske zahtevke bo agencija izvedla konec maja in junija, kar je utečeni rok od leta 2005 dalje. Rok za oddajo zahtevkov se je namreč iztekel konec februarja 2009,« prestrežejo z dinamiko izdaje odločb oziroma izplačil.

KONTROLE NA KRAJU SAMEM

»Iz že omenjenih razlogov zelo majhen odstotek odločb za OMD in EKO 0 še ni bil izdan, v nekaterih primerih pa so razlog tudi kontrole na terenu, vendar le v primerih, ko so bile pri takšni kontroli ugotovljene nepravilnosti. Agencija mora ugotovitve kontrol na kraju samem vnesti v obračun in jih pri izračunu tudi upoštevati, kar pomeni, da odločbe ne more izdati, dokler niso ugotovljena vsa dejstva za odločanje o vsakem posameznem zahtevku. Tudi za druge ukrepe (neposredna plačila za govedo, KOP, SKOP) velja, da mora agencija pred izdajo odločbe ugotoviti vsa dejstva, ki so potrebna za odločanje, vključno z rezultati kontrol na terenu, ki se prav tako morajo upoštevati v končnem obračunu,« nam je na našo tematiko sporočila mag. Maja Rakič, vodja Oddelka za odnose z javnostmi na Agenciji.

Pravi, da obseg kontrol na kraju samem za posamezen ukrep opredeljuje tako evropska kakor tudi nacionalna zakonodaja ter da delež izvedenih kontrol predstavlja od 1 % do 10 % zahtevkov, zaradi ugotovljenih nepravilnosti pa da se delež kontrol na kraju samem dodatno povečuje. Agencija, ki je zavezana tudi h kontroli kakovosti izvedenih kontrol oziroma superkontroli, se trudi združevati kontrole različnih ukrepov, vendar pravijo, da v primeru, če se te izvajajo v različnih obdobjih v letu, to ni mogoče, zato so lahko kontrolorji na posameznem kmetijskem gospodarstvu v tekočem letu tudi večkrat.

Pojasnujejo še, da stranka oziroma kmetijsko gospodarstvo prejme en izvod zapisnika, kjer se ob izvedeni kontroli beležijo vse ugotovitve oziroma se izkazuje dejansko stanje v naravi, podane pa so tudi pripombe. Dodatnih listin ne prejmejo. V dveh izvodih podpisani zapisnik (s strani kontrolorja in nosilca kmetijskega gospodarstva) je uradni dokument.

POROČILO O SODELOVANJU PRI IZVAJANJU NOTRANJEGA NADZORA NAD VODOPRESKRBNIMI SISTEMI OBČINE M. TOPLICE V LETU 2008

Približno 90 % prebivalcev občine se s pitno vodo oskrbuje iz javnih vodovodov. Na mestni vodovod M. Sobota so priključeni kraji Moravske Toplice, Bogojina, Tešanovci in Sebeborci (skupaj pribl. 2000 oz. 32 % vseh prebivalcev). Ti prebivalci uporabljajo pitno vodo, ki se redno kontrolira in je dobre kvalitete.

Na območju občine je 15 krajevnih vodovodov, od tega 5 vaških vodovodov (v Filovcih, Ivancih, Martjancih, Mlajtincih in Noršincih), ki oskrbujejo okrog 2000 oz. cca. 32 % vseh prebivalcev, in 10 skupinskih vodovodov (3 v Vučji Gomili ter po 1 skupinski vodovod v Filovcih, Bukovnici, Moravskih Toplicah, Andrejcih, Ivanovcih, Kančevcih in Suhem Vrhu). Iz teh vodovodov se oskrbuje približno 600 prebivalcev (cca 10 % vseh prebivalcev v občini).

Vodovod Prosenjakovci, na katerega so priključeni Prosenjakovci, Pordašinci, Fokovci, Motvarjevci, Selo in Čikečka vas (približno 1000 prebivalcev), je začel obratovati v letu 2002. V prihodnosti se predvideva še priključitev vasi Berkovci.

Razen tega je še manjše število prebivalcev, ki uporabljajo vodo iz živilskih obratov (gostilna in medičarstvo) in 2 javna objekta (KG Rakičan in Duhovni center Kančevci). Vsi ti prebivalci se s pitno vodo oskrbujejo iz javnih vodovodov, ki so pod zdravstveno kontrolo.

Preostalih približno 10 % prebivalcev (prebivalci iz krajev, kjer krajevni vodovodi sicer obstajajo, ampak niso na njih priključeni) ter prebivalci krajev Berkovci, Ivanjševci, Krnci, Lončarovci, Ratkovci in Središče uporabljajo pitno vodo, ki ni pod nobeno kontrolo.

Tabela 1: Rezultati laboratorijskih preskušanj pitne vode na vodovodnih sistemih občine Moravske Toplice za leto 2008 – notranji nadzor

Objekt	št. preb. ki jih oskrb.	število laboratorijskih analiz v letu 2008								
		bakterioloških					kemičnih			
		vseh	opor	%	EE*	%	vseh	opor	%	
1. S. V. Andrejci	66	4	0	0,0	0	0,0	1	0	0,0	
2. S. V. Bukovnica (Horvat Leopold)	53	5	4	80,0	2	40,0	1	0	0,0	
3. V. V. Filovci	680	11	2	18,2	1	9,0	4	3	75,0	
4. V. V. Ivanci	270	6	1	16,6	0	0,0	2	0	0,0	
5. S. V. Ivanovci (Novak) 51	98	4	2	50,0	2	50,0	1	1	100,0	
6. S.V. Kančevci (Novak Ivanovci 37)	73	4	1	25,0	1	25,0	1	0	0,0	
7. V. V. Martjanci	555	6	0	0,0	0	0,0	3	0	0,0	
8. V. V. Mlajtinci	183	15	10	66,6	3	20,0	4	0	0,0	
9. S. V. M. Toplice (Cuber)	40	2	1	50,0	1	50,0	1	0	0,0	
10. V. V. Noršinci	262	9	3	33,3	0	0,0	7	7	100,0	
11. S. V. Suhi Vrh	77	2	2	100,0	1	50,0	1	0	0,0	
12. S. V. Vučja Gomila (Horvat)	84	4	3	75,0	2	5,0	1	1	100,0	
13. S. V. Vučja Gomila (Kološa)	60	4	2	50,0	1	25,0	1	1	100,0	
14. S. V. Filovci - Gaj	30	4	3	75,0	2	50,0	1	0	0,0	
15. S. V. Vučja Gomila (Gorčan Avgust)	30	2	2	100,0	1	50,0	1	0	0,0	
16. Vodovod Prosenjakovci	939	12	0	0,0	0	0,0	3	1	33,30	
S k u p a j:		94	36	38,3	17	18,0	33	14	42,4	

* *E.coli in/ali enterokoki*

Tabela 2: Vaški vodovodi občine Moravske Toplice – število laboratorijskih preskušanj v letu 2008 – državni monitoring

Objekt	število laboratorijskih analiz v letu 2008								
	bakterioloških					kemičnih			
	vseh	neskl.	%	E.coli*	%	vseh	neskl.	%	
1. Skup. vodovod Andrejci	1	0	0,0	0	0,0	1	0	0,0	
2. S.V. Bukovnica (Horvat L.)	1	1	100,0	1	100,0	1	0	0,0	
3. Vaški vodovod Filovci	1	1	100,0	0	0,0	1	0	0,0	
4. Vaški vodovod Ivanci	2	0	0,0	0	0,0	2	1	50,0	
5. S.V. Ivanovci (Novak) 51	1	1	100,0	1	100,0	1	0	0,0	
6. Vaški vodovod Martjanci	5	0	0,0	0	0,0	5	0	0,0	
7. Vaški vodovod Mlajtinci	1	0	0,0	0	0,0	1	0	0,0	
8. Vaški vodovod Noršinci	2	0	0,0	0	0,0	2	1	50,0	
9. Vodovod Prosenjakovci	5	1	20,0	0	0,0	5	0	0,0	
10. S. V. V. Gomila (Horvat)	1	1	100,0	0	0,0	1	0	0,0	
Skupaj	20	5	25,0	2	10,0	20	2	10,0	

* *E.coli+enterokoki+Clostridium perfringens*

Pravilnik razdeljuje nadzor na:

- notranji nadzor, ki ga v skladu z 10. členom mora izvajati upravljavec in ki mora biti vzpostavljen na osnovah HACCP sistema, ter na
- uradni nadzor oz. monitoring, ki ga zagotavlja ministrstvo, pristojno za zdravje.

NOTRANJI NADZOR

Mikrobiološke in kemične analize pitne vode na VODOVODNIH SISTEMIH OBČINE MORAVSKE TOPLICE za leto 2008 – NOTRANJI NADZOR

Tabela 1 prikazuje rezultate laboratorijskih preskušanj vzorcev pitne vode iz vaških vodovodov občine Moravske Toplice v letu 2008, odvzetih v okviru notranjega nadzora.

V letu 2008 je bilo v okviru notranjega nadzora odvzetih 94 vzorcev za bakteriološka preskušanja in 33 vzorcev za kemijska preskušanja s trikratno kontrolo parametrov triazinskih pesticidov.

36 vzorcev, odvzetih za bakteriološka preskušanja, je bilo neskladnih s Pravilnikom o pitni vodi (Ur. l. RS, št. 19/04, 35/04, 26/06 in 92/06) zaradi prisotnosti koliformnih bakterij, od tega 17 vzorcev vode tudi zaradi prisotnosti bakterij fekalnega izvora (*E. coli*, enterokoki).

14 vzorcev, odvzetih za kemijska preskušanja, je bilo neskladnih s Pravilnikom, največkrat zaradi povišane vsebnosti mangana, razlog pa je še zmanjšana vrednost pH.

DRŽAVNI MONITORING

VAŠKI VODOVODI OBČINE MORAVSKE TOPLICE – število laboratorijskih preskušanj v letu 2008 – DRŽAVNI MONITORING

Tabela 2 prikazuje rezultate laboratorijskih preskušanj vzorcev pitne vode iz vaških vodovodov občine Moravske Toplice v letu 2008, odvzetih v okviru državnega monitoringa.

V okviru državnega monitoringa je bilo odvzetih 16 vzorcev pitne vode za redna bakteriološka preskušanja in 4 vzorci za občasna bakteriološka preskušanja ter 16 vzorcev za redna kemijska preskušanja in 4 vzorci za občasna kemijska preskušanja.

5 vzorcev, odvzetih za redna bakteriološka preskušanja, je bilo neskladnih s Pravilnikom zaradi prisotnosti koliformnih bakterij, povečanega števila mikroorganizmov pri 22 in 37°C, v 2 vzorcih vode pa so bile prisotne tudi bakterije fekalnega izvora *Escherichia coli*.

Vsi štirje vzorci, odvzeti za občasno bakteriološko preskušanje v okviru državnega monitoringa, so bili skladni s Pravilnikom. Tudi vseh 16 vzorcev, odvzetih za redna kemijska preskušanja, je bilo skladnih s Pravilnikom.

Od 4 odvzetih vzorcev za občasna kemijska preskušanja sta bila 2 vzorca skladna s Pravilnikom, 2 vzorca pa nista bila skladna. V 1 vzorcu so bile presežene vsebnosti man-

NADALJEVANJE NA NASLEDNJI STRANI

**POROČILO O KVALITETI PITNE VODE
V VODOVODU MURSKA SOBOTA ZA LETO 2008**

Vodna zajetja so na lokacijah Krog, Fazanerija in Črnske meje. Največja količina vode se načrpa v Krogu, zajetji Črnske meje in Fazanerija se uporabljata v večjih količinah samo v primeru večje porabe v sušnih obdobjih. V letu 2008 je bilo načrpano 2.484.181 m³, od tega 67,2% iz Kroga, 22,1% iz Črnskih mej in 10,7% iz Fazanerije. Povprečna dnevna načrpana količina vode je bila 6.787 m³.

Priprava vode se ne izvaja. Za dezinfekcijo s plinskim klorom je v črpališčih Krog in Črnske meje postavljena klorirna naprava, ki se z minimalnim doziranjem klora (približno 0,1 mg/l) vzdržuje za primer večjih del na omrežju ali drugih nepredvidenih dogodkov (v primeru večjega bakteriološkega onesaženja vode med poplavami). V črpališču Fazanerija je bila junija nameščena naprava za dezinfekcijo s tekočim klorom.

Vodovod Murska Sobota oskrbuje približno 29.000 prebivalcev ter gospodarstvo v občinah M. Sobota, Moravske Toplice, Puconci in Cankova. Skupno število priključkov je 7.776, od tega 991 podjetij, 110 blokov z 2.747 stanovanji in 6.675 individualnih priključkov.

Občina	Bloki - št. stan.	Individ. priklj.	Podjetja	Skupaj
M. Sobota	105 – 2.725	4.427	779	5.311
M. Toplice	1 – 4	1.056	86	1.143
Puconci	4 – 18	979	94	1.077
Cankova	0	213	32	245
SKUPAJ	110 – 2747	6.675	991	7.776

V letu 2008 je bilo skupno v vse občine prodano 2.107.693 m³ vode, od tega gospodarstvu 1.045.504 m³ in gospodinjstvom 1.062.189 m³.

Občina	Gospodarstvo	Gospodinjstva	Skupaj	Dnevna poraba (m ³ /dan)
M. Sobota	801.386	800.366	1.601.752	4.376
Puconci	28.154	109.465	137.619	376
Cankova	7.951	31.869	39.820	109
M. Toplice	208.013	120.489	328.502	898
SKUPAJ:	1.045.504	1.062.189	2.107.693	5.759

gana, metolaklora-ESA in metolaklora-OXA, v 1 vzorcu pa je bila presežena vsebnost metolaklora-ESA in neustrezna PH vrednost.

PREDLOGI UKREPOV

1. V vodovodih, v katerih prihaja do večkratnega fekalnega onesaženja vode, je do ureditve ustreznih postopkov priprave vode oziroma odprave vzrokov neskladnosti potrebno prekuhavanje vode, namenjene za pitje, kuhanje in pripravo hrane (ukrep omejitve).
  2. Upravljevec naj o tem obvesti uporabnike in jim posreduje navodilo o prekuhavanju pitne vode.
  3. Z občinskim odlokom je potrebno določiti vodovarstvene pasonve (na podlagi hidrogeoloških raziskav) in predpisati režim v njih ter predpisan režim dosledno izvajati.
  4. Predlagamo, da se v vseh vodovodih naredijo občasna laboratorijska preskušanja, da bi se ugotovila morebitna prisotnost nitratov, pesticidov ali drugih škodljivih kemičnih spojin.
- Kot dolgoročni ukrep priporočamo ureditev centralne vodopre-skrbe za vse prebivalce občine.

Datum: 25. 02. 2009
Številka: 15/42 – 2009

Jožica Goričanec, dipl. sanit. inž.,
vodja enote za zdravstveno ekologijo
in higieno prehrane

Teodora Petraš,
dr. med. spec. epid.,
direktorica

Na cevovodih vodovodnega omrežja je bilo v letu 2008 ugotovljenih 32 večjih okvar, ki so bile tekoče odpravljene v skladu s smernicami notranje kontrole HACCP.

Kvaliteto pitne vode določata Pravilnik o pitni vodi (Ur. list RS št. 19/2004, 35/2004, 26/2006 in 92/2006) in notranja kontrola po sistemu HACCP. Sistem HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) omogoča identifikacijo oz. prepoznavanje, oceno, ukrepanje in nadzor nad morebitno prisotnimi agensi v živilih ali stanja, ki lahko ogrožajo človeka.

Skladnost pitne vode z veljavno zakonodajo kontrolira ZZV M. Sobota, ki v skladu z notranjo kontrolo (HACCP) na omrežju tedensko odvzame tri vzorce za redne mikrobiološke preiskave in enkrat mesečno en vzorec za kemijske preiskave, zlasti na vsebnost nitratov in pesticidov. Nadzor nad kvaliteto pitne vode se v obliki občasnih preskušanj izvaja v okviru državnega monitoringa. Vsi ostali izredni pojavi v pitni vodi pa se spremljajo v okviru izrednega nadzora, katerega vrsta in obseg se prilagajata glede na vzrok in lokacijo.

V letu 2008 je bilo v okviru notranjega nadzora na omrežju odvzetih 163 vzorcev za mikrobiološka in 15 vzorcev za kemijska preskušanja. Mikrobiološka preskušanja so pokazala, da osem vzorcev ni bilo skladnih s Pravilnikom o pitni vodi zaradi prisotnosti koliformnih bakterij, eden pa zaradi prisotnosti enterokokov in eden zaradi prisotnosti E.coli. V vseh primerih je bilo ugotovljeno, da je vzrok v interni instalaciji objekta. Ukrepali smo v skladu s smernicami HACCP in vzrok neskladnosti takoj odpravili oziroma lastnikom objektov ustrezno svetovali. Pri kemijskih preskušanjih ni bilo ugotovljenih neskladnosti s Pravilnikom o pitni vodi.

V okviru državnega monitoringa je bilo odvzetih 34 vzorcev za mikrobiološka in 34 vzorcev za kemijska preskušanja. Vsi vzorci za mikrobiološka preskušanja so bili skladni s Pravilnikom o pitni vodi, en vzorec za kemijska preskušanja pa ni bil skladen zaradi prisotnosti metolaklora-ESA (0,22 µg/l).

Problematika metolaklora in njegovih razgradnih produktov v pitni vodi je razvidna iz priloženega zapisnika sestanka upravljavcev vodnih virov Pomurja in iz ocene tveganja za zdravje ljudi, ki jo je izdelal ZZV Maribor in je dostopna na spletni strani upravljavca (www.komunalams.si).

Zap. št.: V05-014/2009-PB

Datum: 20. 3. 2009

Odgovorna oseba za kvaliteto pitne vode:
Boris Petric, univ. dipl. inž. el.

OBVESTILO UPORABNIKOM PITNE VODE

V skladu z določili Pravilnika o pitni vodi vam sporočamo, da boste v primeru neskladnosti obveščeni na naslednje načine:

1. Če je vzrok neskladnosti pitne vode hišno vodovodno omrežje, bodo uporabniki obveščeni osebno – v stanovanjskih hišah je to z obiskom monterja ali z dopisom, v blokih pa z obvestilom na oglasni deski, najkasneje v sedmih dneh.
2. V primeru neskladnosti pitne vode, ki bi lahko predstavljala potencialno nevarnost za zdravje ljudi, bodo uporabniki obveščeni z obvestilom na oglasni deski ali prek radia Murski val, najkasneje v dveh urah.
3. V primeru izvajanja ukrepov za odpravo neskladnosti bodo uporabniki obveščeni z obvestilom na oglasni deski ali prek radia Murski val, najkasneje v enem dnevu.
4. V primeru dovoljenih odstopanj bodo uporabniki obveščeni z obvestilom na oglasni deski ali prek radia Murski val, takoj po pridobitvi dovoljenja, oziroma najkasneje v sedmih dneh.
5. O kvaliteti pitne vode za preteklo leto bodo uporabniki obveščeni z rednim letnim poročilom najkasneje do 31. marca tekočega leta, ki je objavljeno v občinskih glasilih in dostopno na spletnih straneh upravljavca.

Zap. št.: V05-026/2009-PB

Datum: 31. 3. 2009

Odgovorna oseba za kvaliteto pitne vode:
Boris Petric, univ. dipl. inž. el.

KAKOVOST IN VARNOST ŽIVIL

»Hrana naj bo tvoje zdravilo, zdravilo pa tvoja hrana,« je stoletja pred našim štejetjem ugotovil že oče sodobne medicine Hipokrat. Spoznanje, da prehranjevalne navade vplivajo na zdravje vsakega posameznika, ni novo. Vendar smo kljub temu lahko priča podatkom, kot so: visok delež boleznih, ki so posledica zaužitja kontaminirane hrane, visok delež živil, ki so bila uničena zaradi oporečnosti itd. Pri tem pa se pojavi vprašanje: »Zakaj?«

Preden podrobneje zaidemo na področje zagotavljanja kakovosti živil in preden sistem zagotavljanja varnosti živil poskušamo prikazati na praktičnem primeru, bi rada na kratko opisala tri osnovne termine (zdrava hrana, varnost in kakovost živil), ki so v tesni povezavi, se pa različno uporabljajo in interpretirajo.

Danes se veliko govori o zdravi hrani. In kaj zdrava hrana sploh je? Svetovna zdravstvena organizacija in številni strokovnjaki pojem »zdrava hrana« opisujejo kot raznovrstno hrano, ki izpolnjuje vse zahteve za varno, varovalno in uravnoteženo hrano. Torej lahko pri pojmu »zdrava hrana« govorimo o rezultatu, ki ga podajajo tri komponente: varnost, varovalnost in uravnoteženost. Pri zdravi hrani torej govorimo tudi o varni hrani. Zato si poglobljeno pogledimo, kaj je varna hrana? Definicijo varne hrane podajajo direktive: varna je tista hrana, ki ne vsebuje dejavnikov tveganja (bioloških, kemijskih in/ali fizikalnih) za zdravje ljudi. Varnost živil tako pomeni zagotovilo, da živilo ni škodljivo za zdravje, če je pripravljeno oziroma zaužito za predvideni namen. Če nadaljujem, pokaže se tesna povezava med terminoma varnost in kakovost. Evropska komisija kakovost v prvi vrsti ocenjuje glede na izpolnjevanje zahtev varnosti proizvoda/storitve in se nanaša na nedavno vzpostavljene standarde za varovanje okolja in dobrobit živali. Na kakovost izdelka vplivajo tudi podatki o hranilni vrednosti, organoleptične lastnosti, kraj pridelave, način proizvodnje. Že iz kratke razlage lahko vidimo, da se za termini skriva cela vrsta ukrepov, katerih osnovni cilj je varna in kakovostna hrana. Ne glede na terminologijo, na standarde, odgovornost, ki jo narekuje zakonodaja, pa je varna in kakovostna hrana odraz številnih vplivov, ki se začnejo na državni in končajo na osebni ravni. Dodaten izziv pri zagotavljanju zdrave hrane predstavljajo tudi ekološke in družbeno-politične spremembe.

Lidija Baša, dipl. san. inž.

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO
MURSKA SOBOTA

VLOMI V VOZILA

NE PONUJAJTE PRILOŽNOSTI NEPRIDIPRAVOM! Za varnost svoje lastnine lahko največ storite sami.

Svetujemo vam:

- Upoštevajte samozaščitne ukrepe.
- Torbic, kovčkov in drugih predmetov ne puščajte na policah, sedežih ali na drugih vidnih mestih. Ti predmeti so vaba za tatove; varneje bodo shranjeni v prtljažniku. Zlatnina, denar, kreditne kartice, čeki in dokumenti ne sodijo v predale vozila.
- Predmeti v vrečki ali torbici, ki sicer niso dragoceni, so lahko vaba za storilce, saj ti ne vedo, kaj je v vrečki ali torbici. Povzročena materialna škoda bo v tem primeru večja, kot je vrednost odnesenih predmetov.
- Prtljago naložite v vozilo tik pred potovanjem. Ne puščajte prtljage na strehi avtomobila.
- Če je le mogoče, ne puščajte ključev v avtomobilu brez nadzora (avtopralnice, servisi). Preprečili boste ponareditve ključev in tatvino vozila.
- Ko zapuščate vozilo, zaprite vsa okna in vrata ter obvezno zaklenite vozilo, prtljažnik in pokrov posode za gorivo.
- Če imate možnost, izvlecite avtoradio ali odstranite prednjo ploščico, ki je ne puščajte v vozilu.
- Vključite alarmno napravo.
- Nikoli ne puščajte ključa v kontaktni ključavnici, tudi če zapustite vozilo le za hip.

TATVINE IN VLOMI V STANOVANJA IN STANOVANJSKE HIŠE

- Večjih vsot gotovine in dragocenosti ne hranite doma.
- Ne odpirajte vrat neznancem.
- Zapirajte in zaklepajte vhodna vrata.
- Pred vhodnimi vrati imejte ustrezno razsvetljavo. Zelo priporočljiva je senzorska luč.
- Vrata opremite s ključavnico z varovalom ali varnostno verigo in kukalom.
- Namestite domofon ali videofon.

Do prihoda policije ničesar ne premikajte in ne pospravljajte, da ne boste uničili koristnih sledi, ki bi lahko pripomogle k odkritju storilca.

NE BODITE NAIVNI, POCENI IZDELKI SO PONAREDKI

Predvsem državljani drugih držav (tujci) ponujajo od vrat do vrat različno električno ročno orodje znamk BOSCH, HILTI, STIHL, HUSQVARNA itd., ki jih kupijo poceni predvsem na Madžarskem, na njih nalepijo le nalepke priznanih znamk in jih prodajajo po znatno nižji ceni, kot so normalne prodajne cene teh znamk. Dejansko pa gre za izdelke, ki nimajo nič skupnega z znamko, katere nalepko nosijo, in gre za izdelke zelo slabe kvalitete. Zato bodite pozorni, ne kupujte takšnih predmetov, ker boste opeharjeni, poleg tega pa lahko ti prodajalci izkoristijo vašo nepazljivost in vas še okrajejo. Zapomnite si osebe in vozila, s katerimi se prevažajo, po možnosti si zapišite registrsko številko vozila in si zapomnite smer vožnje.

POSLEDICE VANDALIZMA NOSIMO VSI!

- Zaradi poškodovanih in uničenih javnih telefonskih govornic ne trpi le Telekom, ampak vsi tisti, ki bi iz njih radi telefonirali, pa ne moremo.
- Razbite svetilke ne kazijo le okolja, ampak tudi otežujejo gibanje ponoči in ne zagotavljajo občutka varnosti.
- Tisti, ki v telefonskih govornicah zlorabljajo tipko za pomoč ali za nevarnost, povzročajo nepotrebno delo in stroške intervencije, s tem pa posredno škodujejo tudi sebi.
- Premaknjeni, poškodovani ali odstranjeni prometni znaki povzročajo nevarnost za vse udeležence v prometu.
- Skale na železniški progi, razbita okna vlakov, goreče zavese in sedeži vagonov lahko povzročajo nevarnost za vse potnike in kažejo, da vzgoja naših šolarjev ni najboljša.
- Uničeni spomeniki pomenijo neposreden napad na kulturne dobrine nekega naroda in ne prizadevajo le nas, ampak tudi naše potomce.
- Poškodovana igrala na otroških igriščih so nevarna za vaše otroke in preprečujejo njihovo sprostitve.
- Uničene cvetne gredice in polomljene drevesne veje, klopi, vržene v jezera, kazijo naše okolje in zato škodijo vsem.

»Kaj več o prometu« na OŠ Fokovci

TEKMOVANJE Z IZRAZITO VZGOJNIM NAMENOM

Sredi aprila je Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Moravske Toplice v sodelovanju z Osnovno šolo Fokovci izvedel letošnje občinsko tekmovanje učencev osnovnih šol v poznavanju cestno-prometnih predpisov in praktične vožnje, ki ga že vrsto let poznamo pod naslovom »Kaj več o prometu«. Tekmovanja so se udeležili učenci in učenke vseh treh osnovnih šol naše občine (OŠ Bogojina in Fokovci, DOŠ Prosenjakovci), kot vsa leta so se jim pridružili tudi učenci OŠ Puconci.

48 mladih tekmovalcev se je pomerilo v nalogah iz praktične vožnje, testa iz poznavanja cestno-prometnih predpisov in vožnje na poligonu. Med posamezniki so po 10 kazenskih točk zbrali Aleš Jakoša z DOŠ Prosenjakovci (mentorica Vesna Morović Žunič), Aleš Meričnjak in Timotej Maučec (oba OŠ Bogojina, mentor Dušan Nemeč) ter si na ta način razdelili prvo mesto. Na mestih do deset najdemo še šest predstavnikov OŠ Bogojina: Lan Kosi Lovrenčec, Patrik Rac, Matej Glavač, Daša Vogrinčič, Mitja Nemeč in Matej Vogrinčič ter Marka Bunderla iz DOŠ Prosenjakovci.

V konkurenci 5-članskih ekip je vsega 100 kazenskih točk zbrala ekipa OŠ Bogojina (v sestavi: Aleš Meričnjak, Timotej Maučec, Lan Kosi Lovrenčec, Patrik Rak in Matej Glavič) pred

Na ogled proge so se mladi tekmovalci podali v spremstvu policije.

Prvo mesto so si razdelili: Aleš Jakoša, Aleš Meričnjak in Timotej Maučec.

DOŠ Prosenjakovci (Aleš Jakoša, Mark Bunderla, Simon Šanca, Tadej Nemeč, Alen Kalman), OŠ Puconci in OŠ Fokovci (Boštjan Gomboc, Tadej Nedeljko, Damjan Gomboc, Anja Oleksy in Marko Ovsenjak, mentorica Karin Cigler Maček).

Po pet najbolje uvrščenih predstavnikov posameznih šol se bo v maju v Murski Soboti udeležilo medobčinskega tekmovanja »Kaj več o prometu«.

PROGRAM DELA SPV OBČINE MORAVSKE TOPLICE ZA LETO 2009

A – KOMISIJA ZA TEHNIČNO UREDITEV PROMETA

- Stalna kontrola nad tehničnim stanjem cestnih površin, prometne signalizacije itd.
Rok: skozi celo leto 2009
- Analiza prometne varnosti na cestah občine za leto 2008
Rok: do 15. 3. 2009
- Osnovni ukrepi za izboljšanje varnosti v prometu:
  - umirjanje prometa (sodelovanje s policijo);
  - prometna vzgoja – dopolnilno izobraževanje voznikov motornih vozil (občani);
  - prometna vzgoja na osnovnih šolah (kolesarski izpiti, tekmovanje itd.);
  - razne preventivne akcije (sodelovanje z zunanjimi sodelavci – policijo, AMD, ZŠAM itd.)
 Rok: skozi celo leto 2009
- Tekmovanje z motornimi vozili (A, B, H, F) pod geslom »Vse za varnost prometa« (skupna akcija SPV Moravske Toplice in Puconci)
Rok: spomladanski-jesenski
- Obveščanje občanov o problemih prometa na cestah občine, o izvajanju preventivnih akcijah sveta
Rok: skozi celo leto 2009
- Izvajanje skupnih akcij:
  - skupaj s policijo;
  - SPV drugih občin;
  - sodelovanje z drugimi društvi in organizacijami
 Rok: skozi celo leto 2009

B – KOMISIJA ZA DELO S ŠOLSKO MLADINO

- Sodelovanje z ravnatelj in mentorji prometne vzgoje na osnovnih šolah v občini Moravske Toplice:

- Dogovor o vseh oblikah programov dela na šolah;
  - Spremljati vse osnovne oblike prometne vzgoje na šolah
Rok: skozi celo leto 2009
- Pregled nevarnih točk na poti v šolo (načrti za varne poti v šolo)
Rok: 25. 4. 2009
  - Priprave in izvajanje kolesarskih izpitov na osnovnih šolah
Rok: skozi celo šolsko leto 2009
  - Priprave na občinsko tekmovanje »Kaj več o prometu«
Rok: 15. 4. 2009
  - Izvedba občinskega tekmovanja »Kaj več o prometu« (domačin tekmovanja – Osnovna šola Fokovci); na tekmovanju sodeluje tudi OŠ Puconci
Rok: april – maj 2009
  - Priprava in udeležba na medobčinskem tekmovanju »Kaj več o prometu« (na tekmovanju sodelujejo učenci iz vseh osnovnih šol – ekipa šole šteje 5 učencev)
Rok: 10. 5. 2009
  - Izvedba akcije »Prvi šolski dnevi« (skupna akcija, ki traja od 1. 9. – 4. 9. 2009)
Rok: 25. 8. – 4. 9. 2009
  - Sodelovanje v širši akciji »Teden varnosti otrok v prometu«
Rok: oktober 2009
  - Sodelovanje šolskih delegacij v akcijah, ki se nanašajo na varnost prometa
Rok: skozi celo leto 2009
  - Sprejem šolskih delegacij prometnih krožkov pri županu Občine Moravske Toplice
Rok: 15. 11. – 15. 12. 2009

Franc Čarni,
predsednik SPV Občine Moravske Toplice

Podprto z donacijo Norveške preko
Norveškega finančnega mehanizma

ZBIRANJE KOSOVNIH ODPADKOV V OBČINI MORAVSKE TOPLICE

od 8. 6. 2009 do 17. 6. 2009

ZBIRANJE KOSOVNIH ODPADKOV (stari štedilniki, pralni stroji, staro pohištvo, ...)

Odvoz bo potekal po naslednjem urniku:

PONEDELJEK, 8. 6. 2009 Moravske Toplice, Suhi Vrh	PETEK, 12. 6. 2009 Lončarovci, Ratkovci, Središče
TOREK, 9. 6. 2009 Tešanovci, Martjanci, Noršinci	PONEDELJEK, 15. 6. 2009 Vučja Gomila, Berkovci, Ivanjševci, Kančevci
SREDA, 10. 6. 2009 Mlajtinci, Lukačevci, Ivanci, Sebeborci	TOREK, 16. 6. 2009 Prosenjakovci, Motvarjevci, Pordašinci, Čikečka vas, Bukovnica
ČETRTEK, 11. 6. 2009 Krnji, Ivanovci, Andrejci, Fokovci, Selo	SREDA, 17. 6. 2009 Bogojina, Filovci

Razrezanih avtomobilov, gum s platišči, azbestnih plošč in gradbenega materiala ne odvažamo.

Gospodinjstva v omenjenih vaseh prosimo, da KOSOVNE ODPADKE ZJUTRAJ, NA DAN ODVOZA, POSTAVIJO na rob cestišča.

Na Goričkem delu prosimo gospodinjstva, da kosovne odpadke odložite na rob glavne ceste.

Prosimo, da urnik odvoza KOSOVNIH ODPADKOV UPOŠTEVATE.

ZBIRANJE KOSOVNIH ODPADKOV JE ZA GOSPODINJSTVA BREZPLAČNO.

Če imate vprašanje glede odvoza KOSOVNIH ODPADKOV, nas pokličite po telefonu številka 5213 720.

SAUBERMACHER&KOMUNALA Murska Sobota
in
OBČINA MORAVSKE TOPLICE

ZBIRANJE NEVARNIH ODPADKOV

(barve-laki, pesticidi, olja, čistila, zdravila, aerosoli, topila, akumulatorji, baterije ...)

V OBČINI MORAVSKE TOPLICE

V SOBOTO, 13. 6. 2009

Od 8.00 do 9.00 Martjanci (za vaškim domom)
Od 9.00 do 10.00 Moravske Toplice (gasilski dom)
Od 10.00 do 11.00 Tešanovci (pred vaškim domom)
Od 11.00 do 12.00 Bogojina (pred zbiralnico mleka)
Od 12.00 do 13.00 Selo-Fokovci (pred šolo)
Od 13.00 do 14.00 Čikečka vas (gasilski dom)

Od 8.00 do 9.00 Motvarjevci (vaško gasilski dom)
Od 9.00 do 10.00 Prosenjakovci (pred zad. domom)
Od 10.00 do 11.00 Ratkovci (gasilski dom)
Od 11.00 do 12.00 Sebeborci (gasilski dom)
Od 12.00 do 13.00 Noršinci (gasilski dom)

**ZBIRANJE BO LE ZA GOSPODINJSTVA
IN JE BREZPLAČNO**

Saubermacher
Komunala

Saubermacher & Komunala
Kapelška 2, 9000 Murska Sobota
Tel. (02) 521 37 30
Fax (02) 521 37 40
www.saubermacher-komunala.si

1. OSTANKI ONESNAŽENE EMBALAŽE
Ostanki barv, lakov, lepil, posode s preostankom barv in lakov, čopiči, krpe, mešala, lopatice...
ostanki, onesnaženi z oljem (oljni filtri, embalaža, veziva in odpadna olja).

2. BARVE, LAKI, SPREJI, IMPREGNIRANA SREDSTVA, PREMAZI

3. ODPADNA OLJA
Motorna olja, hidravlična, mazalna...

7. ODPADNA ZAŠČITNA SREDSTVA
(škropiva) vseh vrst s področja sadjarstva, vinogradništva, vrtnarstva, poljedelstva

4. RAZREDČILA, ODPADNA TOPILA

8. Kisline, logi, belila, čistila, specialna čistila, lepila, fotokemikalije

5. ODPADNI MEDIKAMENTI

9. ŽIVOSREBRNI (Hg) TERMOMETRI IN OSTALI ŽIVOSREBRNI INSTRUMENTI

6. BATERIJE, AKUMULATORJI VSEH VRST
Baterijski vložki, baterijski gumbi..., avtomobilski, kamionski, traktorski akumulatorji.

10. NEONSKA SVETILA (CEVI) IN HALOGENSKA SVETILA

11. ODPADNA JEDILNA OLJA

Pozor: Baterije in stara zdravila prinesite ločeno od ostalih posebnih odpadkov! Tekočine prinesite le v zaprtih posodah!

Tešanovci

90 LET LOPERTOVE MARIKE

Le redkim je dano, da si na svoja ramena naložijo tudi 10. križ življenja. Marija Casar iz Tešanovca, ki jo domala vsi poznamo po deklinškem priimku in imenu *Lopertova Marika*, je med njimi. S svojo častitljivo starostjo velja za najstarejšega prebivalca rojstnega kraja, najstarejša pa je menda tudi v župniji Martjanci. Življenjska zgodba drobne poskočne ženice, še danes zgovorne in zelo bistrih misli, je na las podobna zgodbam njenih vrstnic: revščina je bila kriva, da je kar pet let služila pri Nemeševih v vasi, več let je delala v Nemčiji in zatem v Franciji, hodila je na sezonska dela na polja v Baranjo in Slavonijo. Ko pa se je leta 1940 poročila in v razdobjih šestih let, od leta 1942 do 1948, povila štiri otroke – Marijo, Avgusta, Jožeta in Štefana –, je kmalu ostala sama. Z velikim odrekanjem, vero in upanjem, je premagovala tegobe vsakdanjega življenja in z veliko ljubezni, tudi z vnovičnim delom v tujini, vse štiri otroke pripeljala do kruha.

»Kljub pomanjkanju, obilici dela, tudi čevljarškega, ki sem se ga naučila od moža, in kljub številnim neprespanim nočem je bilo moje življenje lepo,« se spominja. Stotine prepeščenih kilometrov – najpogosteje do Murske Sobote in nazaj, ko je na rami kar nekaj let nosila bolnega sina Jožeta – se ji je tako rekoč zapisalo v gene, saj tudi v teh letih kar nekajkrat na dan premeri pot od domačije, kjer živi pri družini sina Avgusta, do nekaj sto metrov oddaljene hčerke Marije, ki je v manj kot dveh tednih po njenem slavu postala vdova.

Marija v krogu najdražjih: s sinovoma Jožetom in Avgustom in hčerko Marijo.

Marija pravi, da sta se oče in mama, po rodu iz Bogojine oziroma Filovec, preživljala s kmetovanjem na le nekaj več kot poldrugem hektarju veliki kmetiji ter s kravico in teletom v hlevu. Za oba z bratom ni bilo dovolj hrane, zato je že v rani mladosti služila kot »dekla«. Po končani osnovni šoli v Tešanovcih – »izdelala« je s prav dobrim uspehom – pa se zaradi revščine ni mogla šolati naprej. Odhajala je na sezonska dela, pridno pa je pomagala tudi pri delu na večjih kmetijah v vasi in okolici. Tudi ko se je po sedmih letih vrnila iz tujine, je bila kot pridna in vestna delavka iskana pomoč pri zidarjih in kmetih, to delo pa je bilo zanjo, še bolj pa na njeno družino, pomemben vir preživljanja. Velikokrat ni dobila denarja, pač pa jajca, moko, mast, živež, da je lahko nahranila lačno usta. Ko so bili pri močeh, so po njeni poti pogostokrat hodili tudi otroci, ki pa so se vsi izšolali: Marija je postala šivilja, Avgust dimnikar, Jože je začel kot trgovec, bil kriminalist ter naposled tudi pravnik v javni upravi, Štefan je ostal v tujini. Vsi so že dočakali upokojitev. Vesela je vsakega obiska, tudi treh vnukov (dva živita na domačiji) ter dveh vnukinj, ima pa tudi pravnukinjo.

Poleg tega, da Marija velja za zelo čutečo in razumevajočo žensko, je zelo dovezeta tudi za petje in jezike: še danes tekoče

Razpis Društva upokojencev »MOJ DOM LEPO UREJEN«

Društvo upokojencev občine Moravske Toplice razpisuje natečaj med svojim članstvom za najlepše urejeno hišo. Pravico do sodelovanja na natečaju imajo samo člani Društva upokojencev občine Moravske Toplice. Prijavi se lahko vsak sam oziroma vas lahko prijavijo tudi drugi.

Prijave zbira tajnica društva Olga Gutman, Vučja Gomila 98, 9208 Fokovci, tel. 02 5471 099.

Rok za oddajo prijave je 30. maj 2009.

Vsem prijavljenim želim veliko uspeha.

Karel Mekicar, predsednik DU občine Moravske Toplice

Društvo upokojencev ŠAHOVSKA SEKCIJA

V okviru Društva upokojencev občine Moravske Toplice aktivno deluje več sekcij, od začetka lanskega leta tudi šahovska sekcija. Kot je dejal predsednik sekcije Ignac Gabor, ta združuje 16 članov, ki se navdušujejo nad igro na 64 črno-belimi polji. Šahisti se srečujejo ob petkih, v prvi vrsti v zimskem času, ko pripravijo kar nekaj medsebojnih dvobojev, ki služijo kot priprava za meddruštvene in regijske šahovske turnirje, ki se jih ekipa, sestavljena iz štirih članov, redno udeležuje.

Poleg tega so bili že dvakrat – sredi junija lani v Sebeborcih in 22. januarja letos v Prosenjakovcih – tudi organizatorji meddruštvenih šahovskih turnirjev. Kot pravi Gabor, se na njih zbere osem do deset ekip različnih društev upokojencev, z odliko pa na turnirjih igrajo šahisti iz naše občine.

Odmevne rezultate beležijo tudi na regijskih turnirjih. Na regijskem prvenstvu v Ljutomeru so pristali na 6., na podobnem turnirju v Radencih pa celo na 4. mestu.

Lansko poletje pa so za svoje člane in njihove najbližje v Filovskih gorah pripravili piknik.

Med prednostne naloge v letošnjem letu uvrščajo: pripravo in izvedbo šahovskega tekmovanja v okviru Sindikalnih delavskih iger Slovenije, ki bodo konec maja v Moravskih Toplicah, nakup petih elektronskih ur za tekmovanje ter ob redni udeležbi kar nekaj šahovskih turnirjev, morda konec leta še organizacijo enega meddruštvenega šahovskega turnirja.

govori nemško in francosko. Še več: v obeh jezikih tudi piše. Zato je kar nekaj ljudem iz soseščine pomagala, da so po delu v teh državah prišli do pokojnin oziroma priznanih let, tolmačila pa je tudi številna pisma, včasih kar iz francoščine v nemščino.

Pa še po nečem jo poznamo. Po predanosti veri. Skoraj je ni nedelje, ko ne bi obiskala maše v Martjancih ali v kateri od drugih cerkva oziroma se udeležila verskih prireditev. Še nedavno je bila tudi hvaležna potnica različnih romanj. Z molitvijo je pozno zvečer zatiskala oči, z molitvijo je zgodaj zjutraj vstajala. Tudi danes, ko je za vse to več časa in se ji vsa dobrota in skrb vračata, je tem dejanjem še bolj predana.

Ko smo jo nedavno obiskali, nam je nadrobila veliko zgodb iz dolgega življenja. S čudovitim glasom pa je zapela kar nekaj pesmi, tudi v nemškem in francoskem jeziku. Brez predaha pa nam je izpovedala dolgo stoletno molitev.

In recept za dolgo življenje? Veliko delati in malo jesti. Morda je kot dren zdrava tudi zavoljo nenavadnega obroka, ki ga zaužije večkrat na dan, obvezno pa zjutraj in zvečer: glava čebule in mleko.

Še na mnoga zdrava leta ji kličemo!

Sporni hipotekarni krediti tudi v naši občini **AVSTRIJCI KUPUJEJO SLOVENSKE KMETIJE**

S hipotekami zavarovane kredite v Avstriji naj bi najelo na stotine Prekmurcev, Prlekov in Štajercev, skupaj kar okoli tisoč. Edini znani primer iz naše občine so Berdenovi iz Filovec, a jih je zagotovo več.

Kako kratka je lahko pot od najetja kredita do prodaje celotne kmetije na dražbi, dokazuje že od začetka leta javnosti znani primer, ko so na okrajnem sodišču v Murski Soboti na zahtevo upnika, avstrijske banke Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg, na ustni javni dražbi 7. januarja letos prodali kmetijo Berdenovih iz Filovec. A se je zgodba k sreči zaustavila, saj upravni posel za to kmetijo ni bil odobren.

Poznavalci – ki pa se zaradi kočljivosti primera v javnosti nočejo izpostavljati z imeni, zelo redkobesedni pa so tudi oškodovanci ali kreditorejmalci – namigujejo, da primer naj ne bi bil osamljen, saj naj bi na podoben način zgodbo najema oziroma nezmožnosti odplačevanja kredita pri banki iz St. Stefana v Avstriji končalo že veliko kmetij, ki so jih »zadušile« prevelike in domnevno na netransparenten način zaračunane obresti. Takšnih, da jih slovenski kreditorejmalci zaradi finančne izčrpanosti (več) niso bili sposobni odplačevati avstrijskemu kreditodajalcu.

NOVI ORION? ZAGOTOVO!

Kot edina zainteresirana se je javne dražbe prodaje Berdenove kmetije udeležila Marija Toplak, žena znanega odvetnika Vladimirja Toplaka s Ptuja. Kot so razkrili mediji, je Toplakova lastnica družbe za trgovanje z nepremičninami Hipoteka, katere solastnik ali polovični deležnik je August Walter, zastopnik oziroma eden od dveh direktorjev omenjene banke upnice, ki je v primeru nesrečnih Berdenovih vložila zahtevo za sodno izterjavo dolga.

V celotni zgodbi se pojavlja tudi mož Toplakove, odvetnik Vladimir Toplak, ki naj bi v nekaterih primerih sestavljal domnevno sporne pogodbe za to avstrijsko banko.

Poznavalci in prestrašeni kreditorejmalci omenjene zapletene podrobnosti že primerjajo z razvpito afero Orion.

Kljub pričakovanjem, da bo zaradi suma kaznivih dejanj, zlasti kar zadeva vlogo Walterja, ki se po eni strani pojavlja kot zastopnik banke, po drugi pa solastnik družbe, kupca nepremičnine, ki jo je prodajala njegova banka kot pravna oseba, prišlo do številnih ovadb, a sta bili na Policijsko upravo v Murski Sobotiloženi le dve.

Direktor August Walter je kmalu potem, ko se je primer Berdenovih pojavil v javnosti, vztrajal pri zakonitosti poslov. »Stranke iz Slovenije same prihajajo k nam, brez posrednika. Mi smo na trgu, znamo jim prislusniti,« je za STA izjavil Walter.

»Naša banka ima okoli 15.000 strank, od tega je od 900 do 1000 strank iz Slovenije, ki so pri nas dobile kredit. Zgodba enega samega primera, o katerem poročajo slovenski mediji, ne šteje. Stranke iz Slovenije so dobre stranke in veliko jih tudi ustrezno vrača kredite. Če stranka kredita ne more vrniti, moramo zavarovati banko in zahtevamo dražbo premoženja na sodišču. To se dogaja tako pri strankah iz Slovenije kot tudi pri strankah iz Avstrije,« je dejal Walter, ki se mu njegova vloga v primeru družine Berden, kjer je na dražbi prodano premoženje kupilo podjetje, katerega polovični lastnik je, ne zdi sporna. Walter je tedaj postregel tudi s podatkom, da je banka, ki jo vodi, zaradi neplačevanja kreditov strank iz Slovenije v obdobju od leta 1994 do danes zahtevala dražbe na sodiščih v od 10 do 15 primerih. »Ampak to se dogaja tudi pri avstrijskih strankah,« je pristavil.

BERDENOVI

Tako kot številne investicijske injekcije potrebne kmetije – in teh je največ prav v severovzhodni Sloveniji – sta zato, ker so jih slovenske banke odslovile kot kreditno nesposobne, nekaterim pa so se zdeli pogodbeni odnosi z bankami v Avstriji ugodnejši kot pri nas, v 90. letih prejšnjega stoletja kredit v Avstriji dobila tudi Jože in Ana Berden.

Leta 1996 so pri imenovani banki najeli 24 tisoč evrov posojila. Doslej so banki odplačali že 34 tisoč evrov, po izpisku pred dražbo pa naj bi bili banki dolžni še 70 tisoč evrov ...

7. dan v letu 2009 se je Berdenovim zrušil svet, saj je avstrijska banka Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg kot upnik na javni dražbi na sodišču v Murski Soboti po oceni cenilke za 186.123 evrov ponujala in za natanko polovico manj (93.100 evrov) tudi prodala vse njihove nepremičnine: stanovanjsko stavbo, gospodarsko poslopje, dvorišče, sadovnjak, njivo, travnik in vinograd. A je tudi pritisk medijev povzročil, da pod kmetijo v zemljiški knjigi ni bil vpisan novi kupec. Prav mediji so že nekaj let trajajočo prakso avstrijske Raiffeisenbank St. Stefan razkrili javnosti.

Domačija Berdenovih iz Filovec 19, ki je bila 7. januarja za polovico ocenjene vrednosti prodana na javni dražbi. A se ta doslej k sreči ni realizirala in njihovi zagovorniki so prepričani, da se tudi ne bo.

Kot je znano, je Marija Toplak, ki je prek svojega podjetja Hipoteka na januarski dražbi kupila premoženje družine Berden, na sodišču pred dražbo izjavila, da z upnikom, torej z banko, in z njenim zakonitim zastopnikom Augustom Walterjem, ni sta povezani osebi, po mnenju odvetnika prizadete družine pa podatki iz poslovnih registrov potrjujejo prav nasprotno. Tako Toplakova kot tudi Walter trdita, da v zadevi ni nič spornega. Zakonca Vladimir in Marija Toplak naj bi bila tudi lastnika podjetja Iusing, prek katerega direktorica Hipoteke nastopa kot cenilka nepremičnin in se tako pojavlja v različnih vlogah.

POSLOVNI NAČRT

Čeprav direktor KGZ Murska Sobota Franc Režonja primerov iz prve roke ne pozna, je dejal, da mu je za vsako prodano kmetijo zelo žal in da je to za naše kmetijstvo katastrofa. Ob opozorilu, da je bil že od nekdaj način pridobivanja posojil v Sloveniji veliko bolj selektiven kot v tujini in da se je možnost najema posojila na hipoteko pri nas pojavila šele pred nekaj leti, Režonja doda, da njihovi svetovalci za vsako investicijo izdelajo poslovni načrt. Pravzaprav jih njihov zavod izdeluje za kmetije kot bodoče kreditorejmalce za vse slovenske banke. Če načrt pokaže, da investicija ekonomsko ni upravičena oziroma ne bo prinašala pričakovane-

ga dohodka, strankam odsvetujejo najem posojila, pa tudi naše banke najema ne odobrijo brezglavo.

Tudi Režonji se samo po sebi vsiljuje vprašanje, zakaj je avstrijski kreditodajalec odobral kredite strankam, ki so jih slovenske banke zavrnilo kot kreditno nesposobne, zato je bilo jasno, da najetega kredita – ob nejasnih pogojih obračunavanja obresti pa še toliko bolj – ne bodo mogli vrniti.

POSREDNIKI

Kot je zatrdil August Walter, njihova banka kreditnih posrednikov ali agentov na terenu nima, z njimi nimajo pogodb in jim za opravljeno »delo« ne plačujejo provizij. Ti da se na sedežu banke predstavljajo kot tolmači ...

Da bi tudi primer posrednikov lahko bil zavil v tančice skrivnosti in zato vzbuja sum o zakonitosti poslov, potrjujejo tudi govorice, da naj bi ti pri svojem delu uporabljali formularje z glavo banke. Potemtakem so se v javnosti oziroma pri opravljanju svojega dela samooklicano postavljali kot uradni posredniki avstrijske banke. Tudi drugi kreditojemalci so nam potrdili, da so jih posredniki peljali v Avstrijo. Provizijo za to uslugo in pa potne stroške, pa da so jim plačali »na roko«.

VERA KRIVEC:

»SANJSKI KREDITI« IMAJO VRSTO POMANJKLJIVOSTI!

Vse več je pravnih strokovnjakov, ki trdijo, da je zgodba v primeru Berdenovih iz Filovec vsaj nehigienična, če že kaj drugega. Na dražbi se je kot kupec njihovih nepremičnin pojavila družba Hipoteka s Ptuja, katere solastnik (eden od dveh) je direktor banke upnice.

Za mnoge, ki so se v primeru poglabili – med njimi je tudi bančna svetovalka Vera Krivec iz Celja, ki je na strani oškodovanih kreditojemalcev uspešno dokazala nepravilnosti banke upnice tudi v razvpitem primeru Orion – pa je najbolj sporno prav to, da sta na dražbi v primeru Berdenovih v Murski Soboti svojo povezanost, torej povezanost med kupcem, družbo Hipoteka s Ptuja, in banko

upnico zanikala oba njena družbenika: sodna izvedenka gradbene stroke Marija Toplak in August Walter, ki imata v Hipoteki vsak polovični lastniški delež. »To je krivo pričanje na sodišču, zato je to kaznivo dejanje,« je že kmalu po dražbi izjavila Krivčeva in zagotovila, da skupina strokovnjakov, ki se ukvarja s primeri »sanjskih kreditov« ne bo ostala samo pri tej krivi izjavi. »Istočasno ko vodimo krivo izjavo, vodimo tudi postopek na neutemeljenost izvršb.«

Da je povezanost družbenikov v Hipoteki sporna, pravi tudi odvetnik Berdenovih, Vladimir Slak iz Maribora, ki še dodaja, da so posledice pravnega posla drugačne, kadar je kupec upnik, kot takrat, ko kupec to ni. Slak tudi pravi, da ni nujno, da je edini naslov za te domnevno sporne primere protikorupcijska komisija, pač pa tudi drugi kontrolorji, denimo Banka Slovenije.

Drago Kos, predsednik protikorupcijske komisije: »Primer smo začeli preiskovati na podlagi večjega števila prijav. Tisto, kar pa mislimo, da je vredno naše pozornosti, pa je kopičenje različnih funkcij oziroma pojavljanje istih oseb v različnih funkcijah pri določenih poslih.«

Notifikacija Banke Slovenije šele lani

Krivčeva, ki se je v celotno zgodbo vključila na prošnjo Berdenovih, pravi, da njen namen ni reševanje enega samega primera. Z njim želi rešiti bremen na stotine ali tisoče ljudi, ki so najemali posojila v Avstriji in imajo težave pri njihovem odplačevanju.

Razjasni vrsto pomanjkljivosti pri najemanju oziroma sklepanju kreditnih pogodb naših strank v Avstriji. Spomni, da banka Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg v letih, ko je z

našimi kreditojemalci sklepala hipotekarne posojilne pogodbe, še ni imela dovoljenja oziroma notifikacije za trženje hipotekarnih kreditov v Sloveniji s strani Banke Slovenije. To je tudi ta banka dobila šele lansko leto!

POMANJKLJIVOSTI

Pripombe pa ima sogovornica tudi na samo sklepanje pogodb med avstrijsko banko kot kreditodajalcem in slovenskimi kreditojemalci. Prepričana je, da pogodbe, ki so sklenjene v Avstriji in po avstrijski zakonodaji, ne morejo in tudi ne temeljijo na slovenski zakonodaji, pa tudi posojila so prišla v našo državo z gotovinskimi transferi, torej mimo naših bank in brez prijave kreditojemalcev o vnosu »suhe« gotovine v državo. Samo za ilustracijo: mejna vrednost za prijavo vnosa gotovine v državo je 25.000 €.

Krivčeva ima pripombo tudi na delo naših sodišč oziroma na same postopke vodenja izvršb, saj podlaga zanje niso bile posojilne pogodbe, pač pa notarski zapisi kot sporazum za varovanje terjatve.

»Ljudje, ki so fizično prenesli denar v Slovenijo, so zraven dobili avstrijski plačilni nalog, na podlagi katerega morajo kot kreditojemalci vsak mesec iti v avstrijsko banko, da ga lahko vplačajo. Prek naših bank teh plačilnih nalogov ni bilo mogoče izvajati. Kmet mora vsak mesec kontrolirati plačila oziroma spremljati potek kredita, da bo pravočasno nesel ta obrok na banko. V nasprotnem primeru mu bodo tekle zamudne obresti.«

Prepričana je tudi, da je banka, ki opravlja financiranje svojih strank na takšen način, vprašljiva.

Pri celotnem poslu v primeru Berdenovih in drugih na dražbi prodanih nepremičnin, pa je po njenem prepričanju sporno tudi to, da je dražitelj nepremičnine kupoval za polovico manj, kakor je bila njena ocenjena vrednost. Poudarja, da je s tem kupec oziroma upnik dobil veliko večjo vrednost, kakor pa je bil dolžnikov dejanski znesek dolga. Potemtakem bi moral dolžnik dobiti razliko med vrednostjo kupnine in dolgom, ki ga je imel do banke.

Vera Krivec: »Banke, ki dajejo posojila na gotovinski način, nimajo čistih računov, saj se znotraj teh bank hoče nekdo okoristiti. Odgovornost za početje Walterja, ki se po eni strani pojavlja v vlogi kreditodajalca, po drugi pa kupca hipotek, ki so bile zastavljene kot garancija za najeti kredit, mora prevzeti banka Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg, saj je bil njihov uslužbenec. Mi, ekipa ljudi, ki strokovno sodeluje v tem primeru, pripravljamo postopek za nepravilnosti, ki so nastale v Avstriji in jih bomo tudi začeli voditi na avstrijskem državnem tožilstvu.«

BERDENOVI NE BODO PRODANI!

Vera Krivec je z gotovostjo že februarja trdila, da Berdenovi – gre za zaščiteno kmetijo iz dednega naslova, kar pomeni, da se lahko prenaša samo z dedovanjem – ne bodo prodani oziroma upravni posel za njihovo kmetijo ne bo odobren. Tudi zato ne, ker je kmetija znotraj Krajinskega parka Goričko. Po 177. členu Zakona o izvršbi se namreč po njenem prepričanju ne more poseči v te kmetije oziroma je kmetijsko zemljišče po zakonu o izvršbi izločeno iz izvršbe, zato bi lahko posegli samo po tistem, kar kmet ne rabi kot nujno za svojo kmetijsko proizvodnjo.

»Ko nekdo da kakršenkoli predlog za izvršbo, mora na terjatve predložiti tudi obrestni izračun. Tudi v primeru Berdenovih banka Raiffeisenbank tega ni predložila,« pravi in dodaja, da odvetnik Alojz Horvat iz Murske Sobote, ki je bil tudi Berdenov pravni zastopnik – obenem pa še vedno zastopa tudi banko Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg – na sodišču pri dražbi njihovih nepremičnin ni utemeljeval dejanskega stanja.

Sicer se po drugi strani Krivčeva sprašuje, na kakšen način naj bi obrestni izračun Avstrijci tudi opravili, če je bila podlaga za dražbo notarski zapis in ne posojilna pogodba.

PRIREDITVE OB DNEVU ŽENA ...

120 RDEČIH VRTNIC V TEŠANOVCIH – Kar 120 rdečih vrtnic je bilo na voljo za sleherno obiskovalko tradicionalne kulturno-družabne prireditve, s katero so počastili 8. marec, dan žena. »Bababal«, kakor se prireditev v tem kraju imenuje že od nekdaj, so tudi letos pripravili in izvedli člani folklorne skupine domačega KTD. Moški del skupine je ženskam pred vstopom v dvorano vrtnice tudi izročil.

Že po tradiciji je bil program pred nabito polno dvorano vaško-gasilskega doma zelo pester, saj so nastopili domači osnovnošolci, zapele so Marjetice DU občine Moravske Toplice, zapele članice plesne skupine DU Puconci ter na koncu še domača folklorna skupina.

Pred družabnim delom z glasbo, srečelovom ter pogostitvijo je žene pozdravil tudi župan Franc Cipot, ki je razmišljanje o vlogi ženske in matere v naši družbi sklenil s slikovito in hudomušno prispodobo, da so ženske kot zakonske družice kakor ocean: včasih mirne, včasih vzkipijo. Moški smo na tem oceanu, zato se bojmo vetra!

PRAZNOVANJE DNEVA ŽENA IN MATERINSKEGA DNEVA – V KUD Avgust Gašparič Vučja Gomila so tudi letos praznovanje dneva žena in materinskega dneva v prepolni dvorani gasilskega doma povezali v skupno prireditev. Ob domačih pevcih, pevcih in dramski skupini iz Sela, učencih OŠ Fokovci s skečem ter harmonikarju Marku Tivadarju so na odru dvorane gasilskega doma tokrat prvič nastopili tudi plesalci odrasle folklorne skupine Mostje-Banuta.

Sicer pa je Vanja Kocet, povezovalka programa, ob mamah, ženah in drugih damah dobrodošlico izrekla tudi moškim. Povzela je razmišljanje ene od slovenskih popevk, da bi bil svet brez moških strašno dolgočasen, pripomnila pa tudi, da bi bilo res dolgočasno kuhati in pospravljati samo zase. Pa še nekaj: če ne bi bilo kuhanje zahtevno, ga moški ne bi prepustili ženskam. »Ampak danes živimo v modernih časih in vlada enakopravnost. Moški kuhajo, žene pa gledajo španske nadaljevanke. Kako srečne smo lahko, kajne?« je pripomnila. Zapomniti pa si velja tudi poučen slogan na odru: *Vsaka mama je prava mama. Dana za srečo in veselje. Prava in ena sama za vse življenje.*

Po stari dobri tradiciji je sledila pogostitev in prijetno druženje ob zvokih muzikanta Zlatka.

SKUPNA PRIREDITEV V BOGOJINI – S skupno prireditvijo učencev osnovne šole in malčkov iz tamkajšnje enote vrtca ob 8. marcu, dnevu žena, so zadeli žebljico na glavico. Prepolna dvorana kulturne dvorane dokazuje, da se ljudje prireditev, kjer nastopajo mladi, radi udeležujejo, to pa je tudi priložnost, da se mladi z javnim nastopom pokažejo svojim najbližjim. Sicer pa je to bila v čast mamicam, babicam, tetam ... prava revija pesmi in plesa vseh generacij mladih: od mlajše in starejše skupine iz vrtca do učencev razredne stopnje osnovne šole.

DRUGI MOŠKI VEČER V FOKOVCIH – Zakaj imajo svoj dan samo ženske? se gotovo vpraša prenekateri moški. So se pa očitno tudi številne ženske z Goričkega, ki so v Fokovcih za svoje moške in fante že drugo leto zapored pripravile posebno prireditev. Kot je povedala Vesna Jakiša iz Ivanovec, ena glavnih organizatoric te nenavadne, a gotovo zelo pohvalne prireditve, je skupina žensk iz Murske Sobote, Sebeborec, Andrejec, Ivanovec, Moravskih Toplic, Fokovec ter še od kod tokrat že drugo leto zavihala rokave pri pripravi in izvedbi družabne in zabavne prireditve, ki so jo začinile z zvrhano mero domišljije. Obiskovalcem kajpak niso podarile rož, pač pa veliko uporabnejši zadevi: napravo za fizično uničevanje muh in drugega mrčesa ter krtačo za umivanje (vinskih) steklenic.

... IN VELIKI NOČI

MARTJANCI – Spretnosti pridnih ženskih, pa tudi nekaterih moških rok je bilo v velikonočnem času mogoče občudovati v dvorani vaško-gasilskega doma v Martjancih, kjer so tradicionalno dvodnevno razstavo velikonočnih izdelkov pripravili marljivi organizatorji iz TD Martin. Kot je povedala predsednica Suzana Kodila, so z njo tudi letos želeli pozdraviti pomlad in zaznamovati prihajajoči praznik z različnimi simboli: remenkami, piščanci, zajci, košaricami, cvetočimi vejicami ...

Prav tri članice martjanskega društva, Marija Sedonja, Marija Kodila in Šarolta Norčič, so prispevale glavino izdelkov ročnih del: od vezenih in kvačkanih izdelkov do remenk in drugih izdelkov z velikonočnimi motivi. Velja omeniti še podobne čudovite primerke članic gostujočih društev: sekcije ročnih del KTD Ady Endre iz Prosenjakovec, Društva za ohranjanje naravne in kulturne dediščine Selenca iz Ivanec, KTD Ceker iz Fokovec ter Društva upokojencev Murska Sobota. Na razstavi je tudi tokrat sodelovala enota martjanskega vrtca, z velikonočnimi motivi iz čebeljega voska pa tudi domača čebelarica kmetija Klement. Omeniti velja še izdelke ročnih del domačinke Željke Hoblaj in remenke, ki jih je izdelal Oskar Makari iz Sela.

MORAVSKE TOPLICE – Niz prireditev ob velikonočnih praznikih je z bogatim programom, ki že osmič nosi ime *Diteči vüzen*, tudi letos zaokrožil Javni zavod Vrtci občine Moravske Toplice. Uveljavljeno domovanje vseh prireditev malih nadebudnežev je hotel Vivat. V avli hotela se je od cvetne nedelje do velikonočnega ponedeljka bohotila zanimiva razstava na temo velike noči: pirov, izdelanih v različnih tehnikah, velikonočnih likov in drugih ustvarjalnih izdelkov, vezanih na ta krščanski praznik. Izdelki so tudi letos nastali v okviru različnih delavnic, ki so jih mladi pripravili s svojimi najbližjimi. Tudi tokrat so kamenčke v mozaik razstave prispevali malčki iz vseh šestih enot vrtca: iz Martjanec, Moravskih Toplic, Bogojine, Filovec, Fokovec in Prosenjakovec. Ob odprtju razstave so se najmlajši svojim staršem in javnosti predstavili s priložnostnim kulturnim programom – s pesmijo, plesi in z recitali.

Preden se je s svojimi kuharskimi spretnostmi – glede na okoliščine le s pripravo palačink – čisto po naključju predstavila skupina moških-udeležencev prav njim namenjenega kuharskega tečaja, ki še poteka v Čepincih, je večer popestrila odlična amaterska gledališka skupina Doma starejših Rakičan s predstavo *Čaj za dve*. Večer so sklenili z družabnim plesom.

ŽENSKO POSTNO SREČANJE V MORAVSKIH TOPLICAH – Naključje je hotelo, da je letošnje srečanje evangeličanskih žena sovpadalo z 8. marcem, še ne povsem pozabljenim dnevom žena. Gostitelj postnega srečanja več kot 150 vernic iz skoraj vseh cerkvenih občin Evangeličanske cerkve na Slovenskem je bila cerkvena občina Moravske Toplice oziroma tamkajšnje žensko društvo. Udeleženske je organizator presenetil z lončnico in lectovim srcem.

Po formalnem delu srečanja v cerkvi z nagovori predsednice ženskega delovanja duhovnice Simone Prosič Filip in domačega duhovnika, sicer škofa EC v Sloveniji Geze Erniše, nastopi cerkvenega pevskega zbora in malčkov bližnjega vrtca ter molitvijo se je dogajanje preselilo v hotel Vivat. Tam je v okviru osrednje teme srečanja – vzgoja otrok s posebnimi potrebami – o začetkih oskrbovanja učencev s posebnimi potrebami predavala Angela Novak, upokojena ravnateljica OŠ III v Murski Soboti. Spregovorili so tudi nekateri bivši učenci omenjene šole, ki se uspešno izobražujejo na višjih in visokih šolah. O delovanju društva Sonček, katerega člani so prav mladi ljudje s posebnimi potrebami, je spregovoril Janko Rešeta.

KOLEDAR PRIREDITEV V OBČINI MORAVSKE TOPLICE

MAJ – JUNIJ 2009

Pripravlja: TIC Moravske Toplice, tel.: 02 538 15 20, www.moravske-toplice.com

Naziv in vrsta prireditve	Kratek opis prireditve	Kraj izvajanja	Datum prireditve	Organizator prireditve	Kdo daje informacije	Telefon, faks, e-mail
MORAVSKI TEK 2009	Tek za osnovnošolce in odrasle na različno dolgih progah (200–3000 m)	Moravske Toplice	2. 5. 2009 ob 15.00 prijave ob 16.00 start	OŠZ Moravske Toplice	Branko Recek TIC Moravske Toplice	041 389 905 02 538 15 20
Zbiranje vzorcev vina za mednarodno ocenjevanje vina	Vabljeni vsi pridelovalci vina, cena vzorca je 5 EUR	Gasilski dom v Prosenjakovcih	6. 5. 2009 od 17.00 do 19.00	KTD Ady Endre Prosenjakovci, sekcija vinogradnikov	Rajko Janjič	031 838 164
MEDNARODNO OCENJEVANJE VINA	V sodelovanju s sosednjo Madžarsko	Gasilski dom v Prosenjakovcih	7. 5. 2009 ob 10.00			
DNEVI NORDIJSKE HOJE	Vabljeni na dneve nordijske hoje, štartnina je 3 evre	Športno-rekreacijski center Martjanci	9. 5. 2009 od 10.00 do 17.00 in 10. 5. 2009 od 10.00 do 14.00	TD Martin Martjanci, Center za nordijsko hojo	Suzana Štefanec Kodila suzana.kodila@siol.net Center za nordijsko hojo	031 442 207 02 530 21 13
ŠPORT ŠPAS – DAN DRUŽENJA TREH GENERACIJ	Prireditev poudarja medgeneracijsko sodelovanje s prepletanjem vsebin okoljevarstva, zdravja, gibanja in humanitarnosti	Moravske Toplice, ob trim stezi	9. 5. 2009 ob 9.00	Vrtci Občine Moravske Toplice	Simona Kaučič	02 538 14 70
DRŽAVNO PRVENSTVO V KOŠNJI Z ROČNO KOSO	Tri kategorije: moški, ženske, veterani. Nagrade. Kmečka malica, šaljive igre, klepanje kose, živa glasba	Selo, igrišče NK Rotunda	17. 5. 2009 ob 11. 00	Pevsko društvo Selo	Oskar Makari TIC Moravske Toplice	031 329 758 02 538 15 20
CICIJADA	Športno popoldne za vse otroke in njihove družine. Novost: »BOLJŠI SEJEM« – sejem rabljene športne opreme	Nogometno igrišče v Selu	29. 5. 2009 ob 16.00	Vrtci OMT, enota Fokovci, enota Prosenjakovci	Simona Kaučič	02 538 14 70
5. POKAL OBČINE MORAVSKE TOPLICE	SLO pokal F5J – radijsko vodena letala z elektromotorji	Vzletišče Marič med Martjanci in Mor. Toplicami	30. 5. 2009 od 10.00 dalje	Modelarsko društvo FTIČ Mlajtinci	Borut Talian elektro.talian@siol.net	031 381 515
6. POKAL OŠZ M. TOPLICE	SLO pokal F3K – radijsko vodena letala razpona 150 cm	Vzletišče Marič	31. 5. 2009 od 10.00 dalje	Modelarsko društvo FTIČ Mlajtinci	Borut Talian elektro.talian@siol.net	031 381 515
KOLESARSKI MARATON AJDA	Namenjen profesionalcem in rekreativcem s 3 progami različnih zahtevnosti. Štartnina: 8 in 10 EUR	Moravske Toplice, Terme 3000	7. 6. 2009 start ob 10.00	OŠZ Moravske Toplice	Recek Branko	041 389 905
140 LET OSNOVNE ŠOLE FOKOVCI – DAN ODPRTIH VRAT	Tematske delavnice, sodelujejo obiskovalci in učenci, vodili jih bodo starši. Sledi svečana obeležitev visokega jubileja šole	OŠ Fokovci	12. 6. 2009 ob 14.00	OŠ Fokovci	Suzana Deutsch, ravnateljica Tajništvo OŠ	041 798 722 02 544 90 22
POKAL OMT V MALEM NOGOMETU	Tradicionalno tekmovanje, sodelujejo ekipe malega nogometa iz občine	Igrišče v Sebeborcih	14. 6. 2009 ob 9.00	KMN Sebeborci	Robert Matis	041 406 712
SREČANJE VAŠČANOV IN IGRE DRUŠTEV	Vabljeni vsi priseljenci in izseljenci. V igrah se bodo pomerila tudi kulturna in turistična društva	Nogometno igrišče Vučja Gomila	20. 6. 2009 ob 10.00	KUD Avgust Gašparič Vučja Gomila	Stojan Horvat elisa.horvat@siol.net	041 276 337
ODPRTJE KOPALNE SEZONE Z ETNO VIKENDOM	Raznovrstno dogajanje. Turistična tržnica s prikazom starih obrti, prodajo spominkov domačih obrti in ponudbo domačih dobrot	Moravske Toplice, Terme 3000	20. in 21. 6. 2009 skozi ves dan	Terme 3000 in TIC Moravske Toplice	Animacija Terme 3000 TIC Moravske Toplice	02 512 21 56 02 538 15 20
OBČINSKI TURNIR V VELIKEM NOGOMETU	Memorial Štefana Cigüta	Igrišče NK Rotunda Selo	21. 6. 2009 ob 9.00	ŠRPC Selo in OŠZ Moravske Toplice	Vlado Vučkič	041 373 392
POHOD Z NORDIJSKIMI PALICAMI	1. pohod z nordijskimi palicami, progi 5 km in 8 km	Okrepčevalnica Oaza pri ribniku	27. 6. 2009 start ob 10.00	OŠZ Moravske Toplice	Branko Recek	041 389 905
3. FESTIVAL VINA IN PESMI	Dan odprtih vrat vinskih kleti Festival vina in pesmi: kulturni in zabavni program, degustacija vina	Filovski breg, Trnavski breg, Gaj ŠRC Filovci	27. 6. 2009 od 14.00 do 18.00 od 19.00 dalje	KS Filovci	Andrej Baligač Manica Barbarič	051 322 252 041 681 535
POLETJE V MORAVSKIH TOPLICAH	Turistična tržnica s pestro ponudbo izdelkov domačih obrti in domačih dobrot	Center Moravskih Toplic	julij – avgust, četrtek – nedelja popoldan in zvečer	TIC Moravske Toplice	TIC Moravske Toplice	02 538 15 20

Fokovci POHOD PO STARI ŠOLSKE POTI

Povsem drugačen obraz od lanskega je pokazal tradicionalni, 3. pohod na velikončni ponedeljek v osrčju občine: lani je bil sneg in hladno vreme, letos zelena pokrajina in skoraj poletno toplo. Gotovo je bilo tudi slednje razlog, da je bil trud in prizadevanje organizatorjev iz Kulturno-turističnega društva Ceker Fokovci poplačan z rekordno udeležbo. Kar 138 pohodnikov je prehodilo traso, ki je bila načrtovana že za lani, a so jo morali v zadnjem hipu spremeniti.

Lepote neokrnjene narave, ozelenelih travnikov, zamočvirjenega sveta v dolini, gozda, jase, terena ob potoku s številnimi naravnimi izviri ter zanimivim rastlinskim in živalskim svetom so pohodniki spoznavali na t. i. stari šolski poti, po kateri so nekoč učenci iz Suhega Vrha in Zgornjih Moravec hodili nabirat znanje v fokovsko šolo. Organizatorji so tudi letos vključili kar nekaj zanimivih zgodovinskih, naravnih in geografskih dejstev na okrog deset kilometrov dolgi poti na relaciji Fokovci-Mijalovci-Moravske Toplice-Suhi Vrh. Zanimivo se je bilo ustaviti pri studencu pod hribom gozda v Mijalovcih, kjer je bila prva naselbina kraja, pa pri tromeji katastrskih območij Selo-Fokovci-Moravske Toplice. Vrhunec pohoda pa je bil zagotovo krajši postanek in spominsko fotografiranje pri največjem in najstarejšem drevesu na tem območju, katerega deblo meri v obsegu zavidljivih 430 centimetrov.

Kot je ob koncu pohoda zadovoljno dejala predsednica KTD Ceker Kornelija Kianec, je bil vsak pohodnik že zjutraj deležen prilagodljivega zajtrka (kava, čaj pecivo, kruhki z različnimi namazi ...), na cilju pa še majhne pozornosti z broško velikonočnega pohoda ter dveh vrst tople malice. Na polovici poti, v Moravskih Toplicah, so organizatorji postavili postojanko z okrepčilom.

Velikončni pohod po stari šolski poti v organizaciji KTD Ceker Fokovci.

Pomurski pokal v tekih 2009 TUDI LETOS 18 TEKOV

V krajih na obeh bregovih Mure se bo tudi v letošnjem letu zvrstilo 18 tekaških prireditev za Pomurski pokal v tekih 2009. Tretja tekaška prireditev iz omenjene serije je na sporedu prvi vikend v maju v Moravskih Toplicah, ko je v organizaciji OŠZ Moravske Toplice na sporedu IV. Moravski tek. Glavnina tekov se bo tudi letos zvrstila v maju in juniju ter septembru, sklepno dejanje pa bo 17. oktobra, ko bo v Murski Soboti na sporedu že 44. ulični tek.

MK Ftič Mlajtinci FTIČ SE JE PREDSTAVIL

Z namenom, da bi paletu svojih dejavnosti predstavili iz prve roke, se je med petimi modelarskimi društvi iz Pomurja v nakupovalnem središču Maximus v Murski Soboti pred pričetkom sezone predstavil tudi Modelarski klub Ftič Mlajtinci.

Klub vse od začetka vodi Borut Talian, ki je bil pred tremi letu tudi pobudnik za njegovo ustanovitev. Marljivi člani so se doslej uveljavili kot odlični organizatorji številnih tekem za slovenski in evropski pokal radijsko vodenih jadrskih modelov na elektromotorni pogon (F5J), zlasti v zimskem času pa pripravljajo tudi šolska tekmovanja s papirnatimi letali. Udeležujejo se tudi številnih tekmovanj radijsko vodenih jadrskih modelov po Sloveniji in tujini.

Člani kluba tudi letos nizajo uspehe na tekmovalnem področju. Na prvi tekmi za slovenski pokal v kategoriji F5J v Preboldu sta uspešno nastopila dva tekmovalca kluba: Tadej Miholič je v konkurenci 20 modelarjev zasedel odlično 4. mesto, Nino Jerebic je pristal na 17. mestu.

Ista tekmovalca sta nastopila tudi na prvi mednarodni tekmi, na spomladanskem F5J pokalu v Čakovcu na Hrvaškem. Tudi tam je Miholič osvojil 4. mesto, Jerebic pa je kljub težavam s pogonom modela pristal na 7. mestu.

Mikroturistični grozd Sladka pot ŠESTIČ PO SLADKI POTI

Mikroturistični grozd Sladka pot, v katerega so vključeni Časarov mlin iz Berkovec, Čebelarstvo Kozic iz Ivanjševca, Medičarstvo Celec iz Ratkovec in Turistična kmetija Tremel iz Bokrač, je v sodelovanju z gasilskim društvom Ivanjševci pripravil in izvedel 6. pohod po Sladki poti, ki so ga posvetili ženskam.

Okrog 12 kilometrov dolgo krožno pot od Ivanjševca skozi Berkovec, Selo in Ratkovec do izhodiščne točke po čudoviti in neokrnjeni pokrajini na vzhodu Goriškega je premerilo rekordnih 260 ljubiteljev narave in pohodništva. Prišli niso samo domačini, pač pa tudi pohodniki iz bližnje in daljne okolice. Pohod je popestrila in pohodnike na celotni trasi po gričih in dolinah slikovitega sveta spremljala konjenica družine Potočnik iz Dolnjih Slaveč.

Popestritev pohoda je pomenil tudi ogled znamenite romanske rotunde v Selu.

VSAKA MAMA JE PRAVA MAMA – Pomenljivo geslo žensko-materinskega srečanja v Vučji Gomili.

MARJETICE – Pevke Društva upokojencev veliko nastopajo in rade pejejo – najraje prekmurske ljudske pesmi.

ZA ČISTO OKOLJE – Blizu tisoč občanov je v aprilu pobiralo odpadke v akciji. Na sliki: skupina mlajtinskih »čistilcev«.

DRUŠTVO UPOKOJENCEV Z NOVIM PREDSEDNIKOM – Rajko Janjič izroča društveni album novemu predsedniku Karlu Mekicarju.

SREČANJE TICEV POMURJA V MORAVSKIH TOPLICAH – Cilj srečanja: celovita turistična ponudba in usklajeno nastopanje.

Moravske Toplice **PRVI MLADINSKI HOTEL**

V družinski hiši pri krožišču v Moravskih Toplicah, v kateri so bili nekoč urejeni apartmaji Krone, v njenem pritličju sta gostinski lokal in poslovni prostor, sta lastnika Helena Maurič in Andor Szabo sredi marca odprla mladinski hotel Mavrica.

V dvo- in štiriposteljnih sobah je skupaj na voljo 14 ležišč z možnostjo namestiti dveh dodatnih ležišč. To je prva tovrstna nizkocenovna ponudba v Moravskih Toplicah, hostel pa je vključen v

Rezači vinske trte na Jelovškovem bregu **RUDI NOVAK JE PONOVLIL USPEH**

Društvo vinogradnikov (DV) Goričko je že četrty zapored pripravilo tekmovanje za najboljšega prekmurskega rezača vinske trte. Kot je pojasnil Ernest Novak, predsednik društva in koordinator trinajstih v Prekmurju delujočih vinogradniških društev, je bil tudi tokrat namen tega edinstvenega tekmovanja spodbuditi vinogradnike k čim kakovostnejši rezi vinske trte. To je temeljno vinogradniško opravilo, od katere je odvisna kakovost grozdja in posredno tudi vina.

Gostitelj tekmovanja je bil Vinotoč Lipič-Passero, v čigar vinogradu je tekmovanje tudi potekalo. Devet rezačev se je v odmerjenem času pomerilo v obrezovanju 25 trsov na dva šparona.

Komisija, ki jo je tudi tokrat vodil Alojz Slepec, je v prvi vrsti ocenjevala hitrost in kakovost opravljenega dela. Naslov najboljšega rezača je tudi letos pripadel Rudiju Novaku iz Moravskih Toplic, članu DV Goričko, ki je od 139 možnih zbral 125 točk. Enako število točk je dosegel tudi Slavko Gjerkeš (VD Turnišče), vendar je Novak hitreje opravil rez. 3. mesto je osvojil Anton Forjanič iz Nemčavec (DV Goričko) s 121,5 točke. Sledijo: Maksimilijan Ivanuša (Lendava), Rudi Novak ml. (Goričko), Štefan Holcman (Strehovci), Slavko Korošec (Kobilje), Marika Feher (Lendava) in Alojz Rajnar (Goričko).

mrežo mladinskih hotelov Slovenije. Za uspešnejše trženje so se ponudniki že povezali z agencijami, ki se ukvarjajo z mladinskim turizmom. Domačim gostom naj bi se že kmalu pridružili tudi mladi gostje iz tujine.

Tešanovci S ŠTORKLJO JE PRIŠLA TUDI POMLAD

Dolgonoge črno-bele ptice z rdečimi kljuni so že od nekdaj zaščitni znak Prekmurja in celotne severovzhodne Slovenije. Čeprav se njihov življenjski prostor zaradi vse manj zamočvirjenega sveta vztrajno krči, k temu pa prispevajo tudi klimatske spremembe, ki so tod veliko očitnejše, kot v drugih delih Slovenije, ostaja stalez belih štorkelej v zadnjih nekaj letih več ali manj nespremenjen. Ni pa tudi nobena posebnost, da se štorkele vse bolj naseljujejo tudi v drugih delih Slovenije.

Po podatkih ornitologov daleč največ štorkelej gnezdi na območju občine Velika Polana, kjer je ostalo največ zamočvirjenih travnikov, ki so vir hrane za štorkele. Zato tudi ni nenavadno, da je Velika Polana že pred leti pridobila status *evropske vasi štorkelej*.

Že vrsto let je štorkljino gnezdo tudi v Tešanovcih. Čeprav jih je bilo v kraju v bližnji preteklosti tudi šest, včasih pa več kot ducat,

FOTO: Geza GRABAR

so vaščani zelo ponosni in navezani na to edino gnezdo na električnem drogu sredi vasi. Te ptice, ki prebivajo v parih, pa občudujejo tudi vse številnejši turisti.

Ko se iz toplih krajev vrne štorklja, pravi, da z njo pride tudi pomlad. Čeprav so jo domačini na bližnjih travnikih, ob večerih pa tudi v gnezdu, opazili že v nedeljo, 22. marca, smo morali na pravo pomlad v deželi ob Muri še malo počakati. Ne predolgo, saj je po obdobju toplega vremena narava kar vzbrstela ...

Geza Grabar

MISS SLOVENIJE ZA LIVADO PRESTIGE – V Termah 3000 so se zaradi želje po večji prepoznavnosti in promociji petzvezdičnega hotela Livada Prestige odločili, da bo Tadeja Ternar iz Beltincev, aktualna miss Slovenije, naslednji dve leti obraz in zaščitni znak omenjenega hotela.

Fotografije za tiskane publikacije, katerih avtorica je Tanja Zrinski iz Murske Sobote, so nastale konec februarja. »S fotografijami celovite in edinstvene turistične ponudbe hotela Livada Prestige, prodornimi promocijskimi aktivnostmi ter prepoznavnim obrazom bomo nagovarjali tako domačega gosta kot tiste iz sosednjih držav ter držav vzhodne Evrope,« je o pomenu sodelovanja z lepo Prekmurko povedala Metka Erjavec Granov, direktorica za prodajo v družbi Terme 3000. (G. G.)

FOTO: LUDVIK SOČIČ

Pogled na vzhod, proti Bogojini ...

FOTOGRAFIJA MESECA – FEBRUAR 2009

Kristjan Malačič: Močvirska sinica pozimi

FOTOGRAFIJA MESECA – MAREC 2009

Simon Sabotin: Jutro na preži

LIPNICA – glasilo Občine Moravske Toplice • izdajateljski svet: Andrej Baligač, Matjaž Cerovšek, Marjanca Granfol, Vida Šavel (predsednica), Slavko Škerlak, Tibor Vörös ml., Tibor Vörös st. • ureja: uredniški odbor v sestavi: Geza Grabar, Sonja Vörös (urednica prispevkov v madžarščini), Ludvik Sočič (odgovorni urednik) • administrativna opravila: Marjanca Granfol • prelom in fotoliti: Atelje za črko in sliko • tisk: S-tisk d.o.o., Beltinci – april 2009 • naklada: 2.300 izvodov • Lipnica ni naprodaj – vsako gospodinjstvo v občini jo dobi brezplačno, drugi zainteresirani pa na sedežu Občine Moravske Toplice, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice – telefon: 02 5381 500, faks: 02 5381 502, e-mail: obcina@moravske-toplice.si – internet: www.moravske-toplice.si